

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**EVLİ KADINLARDA AİLE İÇİ ŞİDDET FARKINDALIĞI İLE KADINA
YÖNELİK EŞ ŞİDDETİNE MARUZ KALMA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS

Dilan İÇLİ HAYME

KASIM-2025
GÜMÜŞHANE

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**EVLİ KADINLARDA AİLE İÇİ ŞİDDET FARKINDALIĞI İLE KADINA
YÖNELİK EŞ ŞİDDETİNE MARUZ KALMA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

**EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN DOMESTIC
VIOLENCE AWARENESS AND EXPOSURE TO INTIMATE PARTNER
VIOLENCE AMONG MARRIED WOMEN**

YÜKSEK LİSANS

Dilan İÇLİ HAYME

**KASIM-2025
GÜMÜŞHANE**

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**EVLİ KADINLARDA AİLE İÇİ ŞİDDET FARKINDALIĞI İLE KADINA
YÖNELİK EŞ ŞİDDETİNE MARUZ KALMA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

**EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN DOMESTIC
VIOLENCE AWARENESS AND EXPOSURE TO INTIMATE PARTNER
VIOLENCE AMONG MARRIED WOMEN**

YÜKSEK LİSANS

Dilan İÇLİ HAYME

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul HATİPOĞLU

**KASIM-2025
GÜMÜŞHANE**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddet Farkındalığı ile Kadına Yönelik Eş Şiddetine Maruz Kalma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmaları kaynakça da belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi’nin lisanslı kullanıcısı olduğu intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlediği kıstaslara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

24\11\2025

Dilan İÇLİ HAYME

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının hazırlanması sürecinde, akademik bir bakış açısı kazanmamda, araştırma sürecinin doğru bir şekilde yapılandırılmasında ve çalışmanın her aşamasının titizlikle yürütülmesinde büyük katkıları olan danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul HATİPOĞLU'na en derin teşekkürlerimi sunarım. Disiplini, bilgi birikimi, akademik rehberliği ve sabırlı yaklaşımıyla yalnızca bilimsel anlamda değil, akademik duruşumun şekillenmesinde de bana yol göstermiş; yapıcı geri bildirimleriyle çalışmamın gelişimine büyük değer katmıştır. Bir erkek akademisyen olarak kadınların eğitim, bilim ve toplumsal yaşamda güçlenmesine verdiği önem ve destekle de benim için son derece değerli ve ilham verici olmuştur. Bu tezin ortaya çıkışında en önemli paya sahip olan hocama minnettarım.

Ayrıca, tez sürecimin çeşitli aşamalarında bilgi, deneyim ve önerileriyle çalışmama kıymetli katkılar sunan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Tuğba TÜRKKAN'a da teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Akademik nezaketi ve paylaşımcı tutumu benim için her zaman ilham verici olmuştur.

Çalışmama katılım sağlayarak bu araştırmanın gerçekleşmesini mümkün kılan, toplumun gerçek mimarı olan tüm kadınlara en samimi şükranlarımı sunarım.

Bu akademik süreci hamileliğim ve lohusalık dönemim boyunca sürdürmüş olmanın getirdiği zorluklara rağmen her zaman varlığıyla bana güç veren canım oğlum Arjen Deniz HAYME ve sevgili eşim Dr. Öğr. Üyesi Serhat HAYME'ye gönülden teşekkür ederim. Tez çalışmam nedeniyle zaman zaman oğlumu ihmal etmiş olmanın üzüntüsünü taşısam da bu emeğin onun geleceği için bir değer olduğuna inanıyorum.

Son olarak, hayatımın her aşamasında arkamda duran, bana sevgi ve güç veren ilk öğretmenim rahmetli babacığım İsmet İÇLİ'ye; her zaman yanımda olan anneciğim Hanım İçli'ye; abilerim Dr. M. Cihan İÇLİ ve Ecz. Özgür İÇLİ'ye; kardeşim Dr. Kübra Dicle İÇLİ'ye yüksek lisans eğitimim boyunca verdikleri emek, sevgi, güven ve destek için en içten teşekkürlerimi sunarım.

Dilan İÇLİ HAYME
GÜMÜŞHANE - 2025

ÖZET

Bu çalışma, evli kadınların aile içi şiddet farkındalıkları ile eş şiddetine maruz kalma durumlarının sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve farkındalığın eş şiddeti üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Nicel yöntemle, gönüllü olan 403 evli kadının katılımıyla yapılmıştır. Veriler, Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği, Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği ve demografik bilgi formu ile toplanmıştır.

Araştırma bulgularına göre; 31–40 yaş aralığında bulunan, evlilik süresi 10 yıl ve altında olan, kendisi ve eşi çalışan ve eşi yüksek eğitim düzeyine sahip kadınların aile içi şiddet farkındalıklarının daha yüksek, eş şiddetine maruz kalma düzeylerinin ise daha düşük olduğu belirlenmiştir. Eşin düzenli çalışmamasının kadınlarda şiddeti kabullenme eğilimini artırdığı; ileri yaşta olan ve tanışarak evlenen kadınların ise daha yüksek farkındalık düzeyine ve daha düşük şiddet maruziyetine sahip olduğu saptanmıştır. Çekirdek aile yapısına sahip kadınların şiddeti daha iyi tanıdığı ve daha az kabullendiği görülmüştür. Eşi alkol kullanan kadınlar şiddeti tanımada daha bilinçli olsalar da daha fazla şiddete maruz kalmaktadır. Ayrıca eşin ruhsal bir tanısının bulunmasının eş şiddeti düzeyini artırdığı belirlenmiştir. Artan farkındalık düzeyinin eş şiddetine maruz kalmayı azalttığı saptanmıştır.

Bu doğrultuda, kadınların güçlenmesini destekleyen ve ekonomik bağımsızlığını artıran programlar ve farkındalık çalışmalarının yaygınlaştırılmalıdır.

Anahtar Kelime: Aile içi şiddet, Eş şiddeti, Farkındalık, Kadın, Sosyal hizmet.

SUMMARY

This study was conducted to examine whether married women's awareness of domestic violence and their exposure to intimate partner violence differ according to sociodemographic variables, and to investigate the predictive effect of awareness on partner violence. The research was carried out using a quantitative method with the voluntary participation of 403 married women. Data were collected using the Domestic Violence Awareness Scale, the Scale for Violence Against Women in the Family, and a sociodemographic information form.

According to the findings, women aged 31–40 years, those with a marriage duration of 10 years or less, women who were employed and whose spouses were employed, and those whose spouses had higher educational levels demonstrated higher levels of domestic violence awareness and lower levels of exposure to partner violence. Having a spouse who was not regularly employed increased women's tendency to accept violence. Older women and those who married by acquaintance showed higher awareness levels and lower exposure to violence. Women living in nuclear family structures were better at recognizing violence and were less likely to tolerate it. Although women whose spouses consumed alcohol had higher awareness of violence, they experienced higher levels of partner violence. In addition, having a spouse with a mental health diagnosis was associated with increased exposure to partner violence. Increased awareness levels were found to reduce exposure to partner violence.

In this context, it is recommended to expand programs that support women's empowerment, enhance economic independence, and promote community-based awareness initiatives.

Keywords: Domestic violence, Spousal violence, Awareness, Women, Social work.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZET.....	VI
SUMMARY	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLOLAR DİZİNİ	XI
EKLER DİZİNİ.....	XII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XIII
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	2
1.2. Araştırmanın Amacı	8
1.3. Araştırmanın Önemi.....	8
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	9
2. GENEL BİLGİLER	10
2.1. Şiddet	10
2.2. Aile İçi Şiddet	12
2.3. Kadına Yönelik Şiddet	13
2.4. Farkındalık	14
2.5. Kadına Yönelik Şiddet Türleri	15
2.5.1. Fiziksel Şiddet.....	16
2.5.2. Duygusal/Psikolojik Şiddet.....	17
2.5.3. Ekonomik Şiddet.....	17
2.5.4. Cinsel Şiddet	19
2.6. Kadına Yönelik Şiddet Ve Aile İçi Şiddet Farkındalığı.....	19
2.7. Dünyada Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet.....	20
2.8. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet	21
2.9. Kadınlara Yönelik Aile İçi Eş Şiddetinin Nedenleri	24
2.10. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Etkileri.....	26
2.10.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Bireysel Etkileri.....	27
2.10.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Toplumsal Etkileri.....	27
3. GEREÇ VE YÖNTEM	29
3.1. Araştırmanın Türü	29
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	29
3.3. Süre ve Olanaklar	30
3.4. Verilerin Toplama Araçları	30

3.4.1. Katılımcı Kişisel Bilgi Formu	31
3.4.2. Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği Formu	31
3.4.3. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Formu.....	31
3.5. Verilerin Toplanması	32
3.6. Verilerin Analizi.....	33
4. BULGULAR.....	34
4.1. Evli Kadınların Sosyal-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	34
4.1.1.Evli Kadınların Sosyal-Demografik Özelliklerinin Dağılımı	34
4.1.2. Evli Kadınların Eşlerinin Sosyal-Demografik Özelliklerinin Dağılımı.....	37
4.2. Evli Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeylerinin Sosyal-Demografik Etkenler Açısından Karşılaştırılması	39
4.2.1. Yaş Değişkeninin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	39
4.2.2. Evlilik Sürelerinin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	41
4.2.3. Eğitim Düzeylerinin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	43
4.2.4. Çalışma Durumlarının Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	45
4.2.5. Evlendikleri Yaşlarının Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	47
4.2.6. Evlenme Şekillerinin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	49
4.2.7. İlk Evliliklerinin Olup Olmaması Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	51
4.2.8. Aile Tiplerinin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	53
4.2.9. Çocukluk Dönemde Şiddete Tanıklık Etmenin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	55
4.2.10. Eşlerin Eğitiminin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	57
4.2.11. Eşin Çalışmasının Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	59
4.2.12. Eşin Mesleğinin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	61
4.2.13. Eşin Alkol Tüketiminin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi.....	63
4.2.14. Eşin Ruh Sağlığı Tanısının Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyinin Üzerindeki Etkisi.....	65
4.3. Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Puanlarının Puanlarının Demografik Değişkenlerle İlişkilerinin Değerlendirilmesi.....	67
4.3.1. Nicelsellik Demografik Değişkenle ile Aile İçi Şiddet Farkındalık ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Puanları ile İlişkisi	69

4.4. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ)'nin Toplam Puanını Yordayan Demografik Değişkenlerin Değerlendirilmesi	69
5. TARTIŞMA	73
5.1. Kadınların Demografik Özelliklerine Göre Bulguların Tartışılması	73
5.2. Kadınların Eşlerinin Demografik Özelliklerine Göre Bulguların Tartışılması.....	79
6. SONUÇ	85
KAYNAKLAR	89
EKLER.....	103
ETİK KURULU KARARI.....	109
ÖZGEÇMİŞ	110

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Evli Kadınların Sosyal-Demografik Özellikleri (n:403)	36
Tablo 2. Evli Kadınların Eşlerinin Sosyal-Demografik Özellikleri (n:403)	38
Tablo 3. Evli Kadınların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	40
Tablo 4. Evli Kadınların Evlilik Yılı Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	42
Tablo 5. Evli Kadınların Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	44
Tablo 6. Evli Kadınların Çalışma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	46
Tablo 7. Evli Kadınların Evlendikleri Yaş Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	48
Tablo 8. Evli Kadınların Evlenme Şekilleri Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	50
Tablo 9. Evli Kadınların İlk Evliliklerinin Olup Olmadığı Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	52
Tablo 10. Evli Kadınların Aile Tipleri Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	54
Tablo 11. Evli Kadınların Çocukluk Dönemde Şiddete Tanıklık Etme Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	56
Tablo 12. Evli Kadınların Eşlerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	58
Tablo 13. Evli Kadınların Eşlerinin Çalışma Durumu Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	60
Tablo 14. Evli Kadınların Eşlerinin Meslek Grubu Değişkenine Göre Dağılımı (n=403)	62
Tablo 15. Evli Kadınların Eşlerinin Alkol Tüketme Değişkenine Göre Dağılımı (n=403)	64
Tablo 16. Evli Kadınların Eşlerinin Ruh Sağlığı Tanısı Alma Değişkenine Göre Dağılımı (n:403)	66
Tablo 17. Korelasyon Analiz Sonuçları	69
Tablo 18. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ)'nin Toplam Puanını Yordayan Demografik Değişkenlere ilişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Sonuçları	72

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Demografik Bilgi Formu	103
Ek 2. Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği.....	104
Ek 3. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği.....	105
Ek 4. Bilgilendirilmiş Gönüllü Onay Formu	107

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

WHO/DSÖ	: Dünya sağlık örgütü
BM	: Birleşmiş milletler
TÜİK	: Türkiye istatistik kurumu
UNFPA	: Birleşmiş milletler nüfus fonu
TKDF	: Türkiye kadın dernekleri federasyonu
KSGM	: Kadının statüsü genel müdürlüğü
KYAIŞ	: Kadına yönelik aile içi şiddet
FRA	: Avrupa birliği temel haklar ajansı
TNSA	: Türkiye nüfus ve sağlık araştırması
APA	: American psychological association (Amerikan psikoloji birliği)
WHI	: Women's health issues (Kadın sağlığı sorunları)
HÜNEE	: Hacettepe nüfus etütleri enstitüsü

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Kadına yönelik şiddet hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli sonuçlar doğuran ve günümüzün en ciddi insan hakları ihlallerinden biridir (World Health Organization, 2021). Kadınların uğradıkları şiddet biçimleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, ataerkil kültürün ve kadına biçilen geleneksel rollerin bir yansıması olarak, günümüzde hâlâ ciddi bir toplumsal sorun olarak varlığını sürdürmektedir (Yıldırım ve Erbay, 2019). Kadınların aile içinde en fazla şiddete maruz kalan grubun başında geldiği ve genelde faillerinin yakın partnerleri olduğu bilinmektedir (Harcar vd., 2008). Bu nedenle, aile içi şiddet olgusunun nedenleri, sonuçları ve farkındalık düzeyleri üzerine yapılacak çalışmalar hem kadınların güçlenmesine hem de toplumsal refahın artmasına katkı sağlayacaktır.

Bu tez çalışması, evli kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ile kadına yönelik eş şiddetine maruz kalma durumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma, farkındalık düzeyinin kadınların şiddetle baş etme becerileri üzerindeki etkisini belirlemeye ve mevcut literatürdeki boşlukları doldurmaya yönelik bir girişim niteliğindedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede yalnızca yasal düzenlemeler değil, farkındalık ve eğitim düzeyinin artırılması da kalıcı çözümler için temel gerekliliktir. Bu bağlamda, kadınların farkındalık düzeylerinin ölçülmesi hem bireysel hem toplumsal koruyucu önlemler açısından büyük önem taşımaktadır.

Tezin birinci bölümünde, araştırmanın problemi, amacı, önemi ve sınırlılıkları ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bu bölümde aile içi şiddetin tarihsel süreçteki yeri, toplumsal boyutu ve kadının yaşam kalitesine olan etkileri üzerinde durulmuştur. Ayrıca evli kadınların şiddet farkındalığı ile eş şiddetine maruz kalma durumları arasındaki ilişkiyi konu alan çalışmaların sınırlı oluşu vurgulanarak, araştırmanın mevcut literatüre sağlayacağı katkı belirtilmiştir.

İkinci bölümde, araştırmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesi yer almaktadır. Bu bölümde, “şiddet”, “aile içi şiddet”, “kadına yönelik şiddet” ve “farkındalık” kavramları tanımlanmış; Dünya Sağlık Örgütü, Birleşmiş Milletler ve Türkiye’deki yasal düzenlemeler temelinde bu kavramların kapsamı açıklanmıştır. Ayrıca, kadına yönelik şiddet türleri (fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet) ayrıntılı biçimde ele alınmış hem Dünya’da hem Türkiye’de kadına yönelik şiddetin yaygınlığına ilişkin güncel araştırma sonuçlarına yer verilmiştir. Kuramsal çerçevede toplumsal cinsiyet rolleri,

ataerkil sistem, güç ve kontrol ilişkileri gibi kavramlar üzerinden şiddet olgusunun toplumsal temelleri açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemi tanıtılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, uygulama süreci ve analiz teknikleri açıklanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçme araçları olarak Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği ve Aile İçi Kadına Yönelik Ölçeği tanıtılmıştır.

Dördüncü bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular yer almaktadır. Bulgular, tablolarla desteklenerek sistematik biçimde sunulmuş, değişkenler arasındaki ilişkiler sayısal olarak açıklanmıştır. Kadınların yaş, eğitim, gelir düzeyi, çalışma durumu, evlilik süresi ve evlenme biçimi gibi demografik özelliklerine göre; farkındalık düzeyleri ve şiddete uğrama durumları karşılaştırılmıştır. Ayrıca, farkındalık düzeyi ve demografik özelliklerin, kadının eşinden şiddet görme durumunu ne ölçüde yordadığı da incelenmiştir.

Beşinci ve son bölümde ise, elde edilen bulgular tartışılmış, sonuçlar mevcut literatürdeki benzer araştırmalarla karşılaştırılmış ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik öneriler sunulmuştur. Bu öneriler hem bireysel farkındalığın artırılması hem de toplumsal düzeyde politika geliştirilmesi açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Kadınların farkındalık düzeylerinin yükseltilmesiyle birlikte, şiddet döngüsünün kırılabileceği ve şiddetin önlenmesine yönelik daha etkili stratejilerin geliştirilebileceği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak bu tez, aile içi şiddet farkındalığının kadına yönelik eş şiddetine maruz kalma üzerindeki etkisini bütüncül biçimde ele alarak, alandaki bilgi eksikliğini gidermeyi hedeflemektedir. Araştırmadan elde edilen bulguların, kadına yönelik şiddetle mücadelede farkındalık temelli müdahalelerin güçlendirilmesine ve toplumsal farkındalığın artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Böylelikle çalışma hem mevcut literatüre hem de politika uygulayıcılarına yol gösterici nitelikte özgün bir araştırma olarak değerlendirilmektedir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Uzun yıllar boyunca var olan aile içi şiddet, toplum yapısı ve zaman faktörüne göre değişiklik göstermesi sebebiyle net bir tanım yapmak oldukça güçtür. Aile içi şiddet aile bireyleri arasında meydana gelen, bir kişinin diğerine sözel, fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik ya da duygusal zarar vermesiyle sonuçlanan her türlü güç ve kontrol davranışını içeren bir olgu olarak tanımlanabilir. Aile içi şiddet, genellikle aile içinde güç

dengeşizliği üzerine kuruludur ve mağdurun üzerinde sürekli bir kontrol ve bağımlılık ilişkisi yaratmaktadır (WHO, 2021).

Aile içi kadına yönelik şiddeti etkileyen faktörler kültürden kültüre, toplumdan topluma, kişinin demografik özelliklerine göre farklılık gösterse de şiddet toplumdaki tüm kadınların ortak sorunu olmaya devam etmektedir. Toplumsal düzeyde; ataerkil kültür, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların ekonomik bağımlılığı ve şiddeti normalleştiren sosyal tutumlar, aile içi şiddeti besleyen temel etkenler olarak görülmektedir (Koç ve Yıldız, 2020). Aile içi faktörler arasında ise; çocuklukta şiddete tanık olma, ebeveynler arası çatışma, ekonomik sıkıntılar ve iletişim eksiklikleri ne çıkmaktadır (Yıldırım ve Erbay, 2019). Bu etkenlerin birleşimi, aile içi şiddetin yalnızca ilişkisel dinamikleri değil; aynı zamanda bireylerin psikolojik, ekonomik ve fiziksel iyilik hallerini de derinden etkilemesine yol açmaktadır (Yıldırım ve Erbay, 2019).

Aile içi şiddet, bireylerin yaşamını çok boyutlu olarak olumsuz etkilemektedir. Psikolojik açıdan; şiddete maruz kalan bireylerde depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu gibi rahatsızlıklarla karşılaşabilmekte, bunun yanı sıra kendini suçlama, öz eleştiri ve intihar düşünceleri gibi duygusal zorluklar da yaşayabilmektedir (American Psychological Association 2025; Mclean Hospital, 2025). Fiziksel açıdan bu bireylerde; yaralanmalar, kronik ağrıları (baş ve kemik ağrıları), uyku bozuklukları ile gebelik ve doğum komplikasyonları görülebilmektedir (Women's Health Issues, 2024). Ekonomik açıdan ise şiddet gören kadınların iş gücüne katılımları kısıtlanmakta, ekonomik bağımsızlıklarını yitirebilmekte ve maddi olarak faillerine bağımlı hale gelebilmektedirler (IMF, 2021; National Network to End Domestic Violence, 2025). Sosyal boyutta da aile ve arkadaş ilişkilerinde sorunlar yaşanabilmekte, toplumsal faaliyetlere katılım sınırlandırmakta ve sosyal izolasyon nedeniyle destek arayışı güçleşmektedir (WHI, 2024). Bu çok boyutlu etkiler, aile içi şiddetin yalnızca bireysel değil; aynı zamanda toplumsal düzeyde de ciddi bir sorun olduğunu göstermektedir (APA, 2025; WHI, 2024).

Aile içi ve kadına yönelik şiddet, en sık görülen insan hakları ihlallerinden biri olarak varlığını sürdürmekte; bu durumdan en çok etkilenen grubu ise kadınlar oluşturmaktadır (Harcar vd., 2008). Bu olgu, günümüzde çoğunlukla erkekler tarafından kadınlara uygulanan bir şiddet türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Konunun yaygınlığını ele alan araştırma bulguları da bu gerçeği doğrulamaktadır. Dünyada kadın nüfusunun üçte biri genel şiddete; beşte biri ise birlikte yaşadıkları erkekler tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmaktadır (Kaya ve Gölbaşı, 2016). Eş şiddeti prevalansı, ülkelerin özellikleri ile şiddetin tanımı ve ölçüm yaklaşımına bağlı olarak değişmekte; bazı

çalışmalarda gelişmekte olan ÷lkelerde yaklaşık %20–%50 aralığında rapor edilmektedir (G÷ler vd., 2005).

T÷rkiye de yapılan çalışmalarda ise her üç kadından biri aile içi şiddete maruz kalmaktadır. şiddet mağduru her 10 kadından yaklaşık 4'÷ eşi veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmaktadır. Yine fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade eden evlenmiş kadınların oranı %36 iken son 12 ayda eşi veya birlikte olduğu erkeğin fiziksel şiddetine maruz kalan kadınların oranı ise yüzde 8 olarak karşımıza çıkmaktadır (Altınay ve Arat, 2007; Hacettepe ÷niversitesi N÷fus Et÷tleri Enstit÷s÷, 2014). T÷rkiye'de yapılan kapsamlı araştırmalar da kadınların önemli bir kısmının eşleri tarafından şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Altınay ve Arat (2008)'ın çalışmasında, kadınların %49'unun en az bir kez eş şiddetine maruz kaldığı gör÷l÷rken; Kadın Stat÷s÷ Genel M÷d÷rl÷ę÷ (2009) araştırmasında bu oranın %39 olduğu tespit edilmiştir. Bir başka çarpıcı bulgu ise kadınların %17.8'inin birden fazla kişinin şiddetine maruz kaldığıdır (Ataman vd., 2022).

Sivas'ta 162 evli kadınla y÷r÷t÷len bir araştırmada; kadınların %40.7'si aile içi şiddete maruz kaldığını, bu grubun %91'i eşi, %19.7'si ise eşinin yakınları tarafından şiddet g÷rd÷ę÷n÷ beyan etmiştir (G÷ler vd., 2005). Edirne'de 306 evli kadınla yapılan gör÷şmede ise katılımcıların %61,4'÷n÷n eş şiddetine maruz kaldığı saptanmıştır (Özyekçin G÷leç vd., 2012). Başka bir araştırmada, kadınların %30.5'i eşinden şiddet g÷rd÷ę÷n÷ ifade etmiş; şiddet g÷renlerin %49.3'÷ ise herhangi bir neden olmaksızın şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Aynı çalışmada, kadınların tamamının çeşitli seviyelerde, %59.5'inin ise d÷ř÷k düzeyde şiddet g÷rd÷ę÷ tespit edilmiştir (Tel vd., 2019). Bu veriler, T÷rkiye'de kadınların eş şiddetiyle karşılaşma oranlarının y÷ksek olduğunu ve şiddetin çok boyutlu bir yaygınlık g÷sterdiğini ortaya koymaktadır. Ulusal çapta yapılan bir araştırmada; ev içinde şiddet g÷ren kadınların %38'inin fiziksel, %12'sinin cinsel ve %44'÷n÷n duygusal şiddete maruz kaldığı gör÷lmektedir (Hacettepe N÷fus Et÷tleri Enstit÷s÷, 2015). 150 kadınla y÷r÷t÷len bir başka çalışmada ise; katılımcıların %67.3'÷n÷n yaşam boyu, %62.7'sinin ise son bir yılda eşleri tarafından en az bir şiddet t÷r÷ne maruz bırakıldığı saptanmıştır. şiddet t÷rlerine g÷re incelendiğinde; yaşam boyu ve son bir yılda maruz kalma oranları sırasıyla fiziksel şiddette %34.7 ve %21.3; duygusal şiddette %52.7 ve %48.7; cinsel şiddette %14 ve %11.3; ekonomik şiddette ise %22.7 ve %21.3 olarak belirlenmiştir (Babacan G÷m÷ř vd., 2020).

Ankara'da gerçekteştirilen bir araştırmada fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı %39, psikolojik şiddete maruz kalanların oranı ise %89 olarak bildirilmiştir (Aile Araştırma Kurumu, 1994).

Edirne’de eş şiddetine maruz kalan kadınların oranı %61.4 olarak belirtilirken, bu kadınların %30.4’ü fiziksel, %54.6’sı psikolojik, %19.3’ü ekonomik, %9.8’i duygusal ve %6.3’ü cinsel şiddette maruz kaldığı tespit edilmiştir (Şahin, 2012). Başka bir araştırma da kadınların %30.8’inin son bir yıl içerisinde şiddete maruz kaldıkları, bu kadınlar eşleri tarafından %14’ünün fiziksel, %28’inin sözel, %25.9’unun duygusal, %8’inin cinsel ve %11.4’ünün ekonomik şiddete maruz bırakılmıştır (Dindaş, 2008). Eşleri tarafından şiddete maruz bırakılan kadınların oranlarına bakıldığında; %93 psikolojik şiddete, %37.5 fiziksel şiddete, %34.4 ekonomik şiddete, %3.9 cinsel şiddete maruz kaldığı elde edilen benzer bulgular arasındadır (Dönmez vd., 2012). Bu bulgular kadınların maruz kaldığı şiddetin farklı türlerde yaygın olarak gerçekleştiğini ve her bir şiddet biçiminin kadınların yaşamı üzerindeki etkilerini ayrı ayrı değerlendirmeyi gerektirdiğini göstermektedir.

Şiddeti ortaya çıkaran durumlar her zaman araştırmaların odağı olmuştur. Evli kadınların maruz kaldığı eş şiddetini tetikleyen sebepler toplumsal normlara göre, ait oldukları kültüre göre ve aile yapılarına göre değişiklik göstermektedir. Aynı kültüre sahip farklı demografik özellikleri olan kadınların bile şiddet algısı, şiddet farkındalığı, maruz kaldıkları şiddet çeşidini bile etkilemektedir. Evli kadınların farklı şiddet türleriyle karşılaşma nedenleri ve risk faktörleri çeşitlidir. Toplumda kadın olmak başlıca bir risk faktörü oluştururken; kadının ve eşinin yaşı, eğitim durumu, çalışma durumu, sosyoekonomik şartlar, çevresel faktörler gibi birçok etken risk faktörü olabilmektedir (Özsoy, 2018). Yapılan bir araştırmada; evli kadınların %38’inin fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldığını ve bu kadınların 15-24 yaş grubundakilerin 45-59 yaş aralığındaki kadınlara göre üç kat daha fazla fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldığını göstermiştir. Yine aynı araştırmada; kadınların eğitim düzeyi arttıkça maruz kaldıkları şiddet düzeyinde de azalma olduğu, kadınların refah düzeyleri arttıkça yine karşılaştıkları şiddette azalma olduğu elde edilen bulgular arasındadır (HÜNEE, 2014). Kadınların yaşı arttıkça aile içi fiziksel şiddete maruz kalma olasılığı azalmakta; buna karşın genç kadınlar daha fazla şiddete maruz kaldığı görülmektedir (Alkan vd, 2020).

Yapılan bir başka araştırmaya göre; eşi okuryazar olmayan kadınların %50’si evlilikleri boyunca en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtirken, eşin eğitim düzeyi yüksek okul ve üniversiteye yükseldiğinde bu oranın %18’e düştüğü görülmektedir (Altınay ve Arat, 2007). Karaçam vd.(2006) çalışması; eşin alkol kullanımı, kahvehaneye gitme alışkanlığı, kadınların evlilikten memnuniyetsizliği ve son zamanlarda yaşanan evlilik sorunlarının, aile içi şiddet görme olasılığını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artırdığını göstermektedir. Ayrıca erkeğin düzenli bir işinin olmaması (veya işsizlik),

istenmeyen gebelik ve kadının 25-34 yaş aralığında olması, eş şiddetini etkileyen diğer unsurlar arasında yer almaktadır (Dönmez vd., 2012). Hane gelir düzeyi de önemli bir etken olup; şiddet gören kadınların hane gelirlerinin, görmeyenlere kıyasla daha düşük olduğu saptanmıştır (Dindaş, 2008). Benzer bir çalışmada; düşük gelir düzeyi, 1-5 yıllık evlilik süresi ve kadının 25 yaşın altında olması gibi faktörlerin aile içi şiddete maruz kalma durumunu artırdığı belirlenmiştir (Başer ve Döğücü, 2021). Ankara’da 15 yaşından büyük 370 kadınla yapılan çalışmada ise; okuryazar olmayan, eşi çalışmayan, hane geliri düşük olan ve eşiyle arasında 5-9 yaş fark bulunan kadınların şiddete maruz kalma düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Efe ve Ayaz, 2010). Sonuç olarak; demografik özelliklerin, kadınların şiddete maruz kalma riskini ve yoğunluğunu belirleyen önemli etkenler olduğu söylenebilir. Birçok toplum ve kültürde; kadına yönelik aile içi şiddet, bireyler tarafından kanıksanmış bir davranış olarak kabul görmekte ve evliliğin olağan bir parçası olarak algılanmaktadır. Aile içi şiddet farkındalığı üzerine yapılan araştırmalar da pek çok kadının yaşadığı ekonomik şiddetin farkında olmadığını ya da farkında olsa bile bu durumu içselleştirerek kimseye anlatmamayı tercih ettiğini göstermektedir (İnci, 2019).

Şiddetin, kadınların hayatlarının her aşamasında karşılaşılabilecekleri bir durum olması; bu olguyla mücadelenin her boyutunda bu gerçeğin göz önünde bulundurulmasını zorunlu kılmaktadır. Kadınların aile içi şiddet algılarına ve farkındalık düzeylerine ilişkin çalışmalar hem şiddetle mücadele hem de toplumsal refahın sürdürülebilirliği açısından önemli bir etkiye sahiptir (İnci, 2019). Farkındalık, aile içi şiddetin önlenmesinde kritik bir faktör olarak öne çıkmakta; bireyin şiddeti tanıması, erken müdahale etmesi ve destek arayışlarını artırmasında önemli bir rol oynamaktadır (WHO, 2021). Bireysel düzeyde farkındalığı yüksek kadınlar; şiddete karşı daha bilinçli davranmakta, psikolojik dayanıklılık ve baş etme becerilerini geliştirmekte, destek mekanizmalarına erişimde daha etkin hareket edebilmektedir (Papalia vd., 2025). Toplumsal düzeyde ise farkındalığın yaygınlaşması; kültürel normların değişmesine, şiddetin toplumsal kabulünün azalmasına, yasa ve destek mekanizmalarının güçlenmesine katkı sağlayarak kadına yönelik şiddetin sistematik olarak azaltılmasını mümkün kılmaktadır. Ayrıca farkındalığın uzun vadeli etkileri, eğitim ve toplumsal bilinçlenme yoluyla gelecek nesillerde de şiddet davranışlarının önlenmesini destekleyecek niteliktedir (Yıldırım ve Erbay, 2019). Ancak mevcut araştırmalar incelendiğinde; farkındalığın önleyici etkilerinin yeterince ayrıntılı ele alınmadığı, özellikle Türkiye bağlamında farklı şiddet türleri ve demografik gruplar açısından güncel veri eksikliği olduğu görülmektedir. Bu

durum, alandaki bilgi boşluklarını ortaya koymakta ve farkındalığın etkilerini daha sistematik biçimde değerlendirecek yeni araştırmaların gerekliliğini vurgulamaktadır.

Değişen ve gelişen toplumda, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında kadınların güçlendirilmesi ve farkındalık düzeylerinin artırılması için birçok koruyucu ve önleyici program yürütülse de şiddetin önüne geçilememiştir. Eş şiddetini ve kadını odağına alan literatür incelendiğinde; farkındalık düzeyleri ile şiddeti etkileyen demografik özellikler arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Mevcut araştırmaların genellikle kadınları geniş bir yelpazede (genel olarak) ele aldığı, özel olarak evli kadınlara odaklanan çalışmaların ise yetersiz kaldığı dikkat çekmektedir. 433 kadının katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırmada; kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeylerinin genel olarak düşük olduğu saptanmıştır. Ancak hem kendisi hem de eşi 45 yaş ve üzerinde olan kadınların, diğer yaş gruplarına kıyasla daha yüksek farkındalık düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, üç ve daha fazla çocuğu olanlar ile ekonomik şiddete maruz kalan kadınların da farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Buna karşın, evli kadınların evli olmayanlara göre aile içi şiddet farkındalık düzeylerinin daha düşük olduğu bulgusu dikkat çekmektedir (Ataman vd., 2022).

Çalışan-çalışmayan, evli-bekar fark etmeksizin tüm kadınların ortak sorunu olan şiddet; kadın ve eşinin demografik özelliklerine göre değişkenlik gösterebilmekte ve şiddetin türünü etkileyebilmektedir. Kadınların özgürlüğünü gölgeleyen çeşitli şiddet türleri, hayatlarında hâlâ varlığını sürdürmektedir. Örnekleminin büyük kısmını evli kadınların oluşturduğu bir araştırmada; kadının çalışma hayatına katılımının, maruz kaldığı şiddet düzeyini etkileyen önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Bu araştırmaya göre; çalışmayan ve geliri olmayan kadınların şiddete maruz kalma oranı %80.6 iken, çalışan kadınlarda bu oran %19.4 olarak saptanmıştır. Sonuç olarak; kadınların çalışma hayatına katılımı şiddete maruz kalma düzeylerini azaltsa da şiddet görmelerinin önüne tam olarak geçememiştir (Atan ve Atan, 2017).

Şiddeti etkileyen faktörler kültürden kültüre ve toplumdan topluma değişiklik gösterse de şiddet tüm toplumlardaki kadınların ortak sorunu olarak varlığını sürdürmektedir. Literatürde kadına yönelik aile içi şiddeti ele alan çalışmalar incelendiğinde; şiddeti etkileyen faktörlere odaklanan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle şiddetin önemli bir engelleyicisi olan 'aile içi şiddet farkındalığı' konusunun geri planda kaldığı; evli kadınların farkındalık düzeyleri ile şiddete maruz kalma durumları arasındaki ilişkiyi inceleyen güncel ve yeterli verinin bulunmadığı dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda araştırmada; evli kadınların aile içi şiddet farkındalık

düzeylerinin belirlenmesi ve farkındalık ile eş şiddetine maruz kalma arasındaki ilişkinin, kadın ve eşlerinin demografik özelliklerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın problemi; aile içi şiddetin evli kadınlar üzerinde yarattığı fiziksel, cinsel, psikolojik ve sosyal etkilerin ciddi boyutlara ulaşmasına rağmen, evli kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ile eş şiddetine maruz kalma durumları arasındaki ilişkinin yeterince incelenmemiş olmasıdır. Ayrıca, farkındalığın eş şiddetini yordama gücünün ve bu değişkenlerin demografik özelliklerle (yaş, eğitim, gelir vb.) nasıl ilişkilendiğine dair literatürdeki bulguların sınırlı olması, konunun daha derinlemesine araştırılmasını gerekli kılmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; evli kadınlarda aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ile kadına yönelik eş şiddetine maruz kalma durumu arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- 1- Evli kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ve eş şiddetine maruz kalma durumları; kadının sosyo-demografik ve ailevi özelliklerine (yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, hane geliri, evlilik şekli, evlilik süresi, ilk evlilik olup olmaması, evlenme yaşı, çocuk sayısı ve aile yapısı) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 2- Evli kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ve eş şiddetine maruz kalma durumları; eşin özellikleri ve kadının geçmiş yaşantısına (eşin yaşı, eğitimi, mesleği, çalışma durumu, ruh sağlığı tanısı, alkol kullanımı ve kadının çocuklukta aile içi şiddete tanıklık etme durumu) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 3- Evli kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ve demografik özellikleri, kadına yönelik eş şiddetine maruz kalma durumunu anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Evli kadınların şiddete ilişkin farkındalık düzeyleri ve eş şiddetine maruz kalma durumlarının incelenmesiyle elde edilen veriler, şiddetle mücadelede ışık tutacak niteliktedir. Literatürde evli kadınların dahil edildiği araştırmaların sınırlı olduğu; bu grupta eş şiddetini etkileyen faktörlerin ve özellikle 'aile içi şiddet farkındalığının' şiddete maruz kalma üzerindeki etkisinin yeterince ele alınmadığı görülmektedir. Bu sebeple araştırmadan elde edilen bulguların, alan literatürüne yeni ve güncel veri kazandırması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Şiddetle mücadelede; farklı kültürden,

toplumdan ve demografik özellikten ne kadar çok kadın araştırmalara dahil edilirse, şiddetin çözümü ve risk faktörlerinin belirlenmesi konusunda o denli kapsamlı bulgular elde edilecek; böylece mücadele sürecinde daha doğru adımlar atılabilecektir.

Bu çalışmadan elde edilen veriler; kadına yönelik şiddetin azaltılmasına, önlenmesine ve şiddetsiz bir toplum oluşumuna katkı sağlaması bakımından değerlidir. Ayrıca bu araştırma, evli kadınların farkındalık düzeyleri ile eş şiddetine maruz kalma durumlarına yönelik betimleyici sonuçlar sunarak koruyucu ve önleyici programlara yol gösterecektir. Sonuç olarak araştırmanın; tüm kadınlara, akademisyenlere, uygulayıcılara, politika yapıcılarına, kamu kurumlarına ve sivil toplum örgütlerine farkındalık kazandırarak rehberlik etmesi beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın zaman, ekonomik olanakların kısıtlı olması ve evrenin geniş olması sebebiyle evrenimiz Erzincan merkezde ikamet eden evli okuryazar kadınlar ile sınırlıdır. Erzincan merkezde ikamet eden evli okuryazar kadınlar dahil edilmiştir. Süre ve maliyet göz önünde bulundurularak ilçede ikamet eden evli kadınlar dahil edilmemiştir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, araştırma evreni ve dahil edilen katılımcı özellikleri dikkate alındığında, Erzincan merkezdeki okuryazar evli kadınlar için geçerlidir ve bu koşullar altında genellenebilir niteliktedir.

Diğer kadınlar için; farklı bölgeler, kırsal alanlar veya okuryazar olmayan kadınlar için bulguların doğrudan genellenmesi sınırlı olabilir ve dikkatle yorumlanmalıdır.

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde; araştırmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesi kapsamında öncelikle 'şiddet', 'aile içi şiddet', 'kadına yönelik şiddet' ve 'farkındalık' kavramları tanımlanmış; bu kavramların kapsamı Dünya Sağlık Örgütü, Birleşmiş Milletler ve Türkiye'deki yasal düzenlemeler temelinde açıklanmıştır.

Ayrıca, kadına yönelik şiddet türleri olan fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Ulusal ve uluslararası literatürden derlenen güncel veriler ışığında, kadına yönelik şiddetin yaygınlığı ortaya konulmuştur. Kuramsal çerçevede; toplumsal cinsiyet rolleri, ataerkil sistem ve güç-kontrol ilişkileri gibi kavramlar üzerinden şiddet olgusunun toplumsal temelleri irdelenmiştir.

Bölüm; araştırmanın temel kavramlarını, şiddet türlerini ve olgunun toplumsal boyutlarını özetleyerek çalışmanın genel çerçevesi hakkında kapsamlı bilgi sunmaktadır. Ayrıca bu bölüm, ilerleyen kısımlarda ele alınacak bulguların anlaşılmasına temel oluşturacak biçimde düzenlenmiştir.

2.1. Şiddet

Geçerli ve evrensel olarak kabul edilebilecek bir şiddet tanımı geliştirmek ve hangi tutum ve davranışların şiddet kapsamında değerlendirileceğini belirlemek, günümüzde hâlâ son derece tartışmalı bir konudur. Evrensel bir sorun olarak karşımıza çıkan şiddetin, ilk insanın varlığından günümüze kadar geçen süreçte bireylerarası ilişkilerde hep var olduğu düşünülmektedir. Her nesilde bireylerin hayatında yer edinen bu olgu, onarılması güç hasarlara yol açarak bireyleri hem psikolojik hem de fizyolojik yönden etkilemektedir. Şiddetin bireylerin hayatları üzerinde yarattığı bu tahribatın yanı sıra, toplum üzerindeki etkisi de inkâr edilemez seviyededir (Yüksel, 2020).

Etimolojik olarak Türkçeye Arapçadan geçen şiddet kelimesi; 'sertlik, sert ve kaba davranış, kaba kuvvet kullanımı' anlamlarına gelmektedir. Genel anlamda 'aşırı duygusal durum, bir olgunun yoğunluğu, sertliği, kaba ve sert davranışlar' olarak ifade edilen şiddet; köken itibarıyla saldırgan davranışları, kaba kuvveti ve fiziksel gücün kötüye kullanımını içerir. Ayrıca bu kavram; fiziksel gücün kötüye kullanılmasını, bireylere ve topluluklara yönelik taşlı, sopalı, silahlı saldırılar gibi zarar verici eylemleri de kapsamaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından şiddet; 'Bireyin kendine, başka bir bireye, bir gruba ya da topluma karşı; yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya

yoksunlukla sonuçlanan ya da sonuçlanma ihtimali yüksek olan; fiziksel güç veya iktidarın tehdit yoluyla veya bizzat kasıtlı olarak kullanılması' şeklinde tanımlanmaktadır (WHO, 2002). Literatürdeki tanımlara bakıldığında ise şiddet; bireyin yaralanmasına, baskılanmasına, öfkelenmesine veya duygusal olarak sindirilmesine sebep olacak tutum ya da eğilimler bütünüdür. Şiddet belirli bir gruba veya topluluğa özgü olmayıp, toplumun farklı kesimlerinde ve farklı yaşam alanlarında kendini gösterebilmektedir (Aksoy, 2019).

DSÖ, kadına yönelik şiddeti ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadını inciten, ona zarar veren; fiziksel, cinsel veya psikolojik zarara yol açan ya da açma olasılığı bulunan; kadın üzerinde baskı kuran ve özgürlüğünü keyfi biçimde kısıtlayan, cinsiyete dayalı her türlü eylem olarak tanımlamaktadır (WHO, 2002). Örgüt ayrıca, şiddet kavramını yakın ilişki bağlamında ele alarak 'eşler arası şiddet' şeklinde kavramsallaştırmıştır. Bu çerçevede şiddet; 'yakın bir ilişkide fiziksel saldırganlık, cinsel zorlama, psikolojik istismar ve kontrol edici davranışlarla ortaya çıkan; fiziksel, cinsel ve psikolojik zarara neden olan eylemler bütünü' olarak açıklanmıştır. Bu tanım, birlikteliği devam eden veya sonlanmış tüm çiftler için geçerlidir (Serin, 2016).

DSÖ'nün yaptığı ayrıma göre şiddet; 'Kendine yönelik şiddet', 'Kişilerarası şiddet' ve 'Kolektif şiddet' olmak üzere üç ana kategoride sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırma, şiddetin kaynaklarını ve etkilerini daha iyi analiz etmek amacıyla kullanılır. DSÖ'ye göre üç ana gruba ayrılan şiddet türlerinin her biri, aşağıda belirtildiği üzere kendi içinde alt türlere sahiptir. Bu sınıflandırmaya göre;

Kendine yönelik şiddet türleri; Genellikle intiharı, intihar girişimlerini ve kasıtlı kendine zarar verme eylemlerini içermektedir.

Kişiler arası şiddet; Bu şiddet türü, bireyler arasında meydana gelir ve ikiye ayrılır. Aile içi/Yakın partner şiddeti: Aile içi şiddet (çocuklara, eşlere, yaşlılara ve aile üyelerinin herhangi birine yönelik), toplum içi, tanıdık veya yabancı birine karşı uygulanan zarar verici eylemleri içermektedir. Kişilerarası şiddet türleri içerisinde en fazla kadına yönelik uygulanan şiddet türü olduğu yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplum içi şiddet: Toplum içerisinde gerçekleştirilen kişiler arası şiddet türleri için; çalışma ortamı, okullar, sağlık kuruluşları gibi yerlerde psikolojik-fiziksel-ekonomik-cinsel açıdan toplumdaki bireye zarar verici eylemler olarak tanımlayabiliriz.

Kollektif şiddet: Belirli bir gruba, topluluğa yönelik; siyasi, ekonomik veya toplumsal amaçlara ulaşmak için uygulanan şiddet türüdür. Savaşlar, toplumsal ayaklanmalar, belirli bir etnik gruba yönelik baskılar olarak örnekler verilebilmektedir.

2.2. Aile İçi Şiddet

Sosyo-ekonomik, kültürel ve toplumsal sınıf ayrımlarının ötesine geçen aile içi şiddet; küresel bir sorun olarak varlık göstermektedir. Bu olgu, sosyal sistemin çeşitli bileşenleri üzerinde bir yük oluşturmakla kalmayıp; sessizce ve ne yazık ki bir milletin geleceğini de derinden etkilemektedir (Öztürk, 2022). Hâlâ güncelliğini koruyan ve oldukça yaygın bir şiddet türü olmasına rağmen; olayların çoğunlukla gizli tutulması nedeniyle tespit edilmesi oldukça güçtür (Aksoy, 2019).

Aile içi şiddet; ailedeki bir bireyin diğer bireylere karşı uyguladığı şiddet eylemleri olarak açıklanmaktadır (Deleş, 2021). Bu kavram, genellikle 'eş şiddeti' olarak da tanımlanmaktadır (Harcar vd., 2008). Partnerler arasında yaşanan şiddet ise; çoğu zaman bir tarafın diğerini kontrol altına alma amacıyla başvurduğu bir yöntem olarak görülmektedir (İbiloğlu, 2012). Daha geniş kapsamda aile içi şiddet; aile üyelerinin birbirlerinin yaşamını ve özgürlüğünü kısıtlama, fiziksel ve psikolojik sağlıklarına zarar verme, benliklerine saldırma veya kişilik gelişimlerini tehdit etme gibi zarar verici davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Literatürde bu kavram her ne kadar eşe, kadına ve çocuğa yönelik şiddet çerçevesinde ele alınsa da esasen aile üyelerinden herhangi birine yönelik fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel nitelikli tüm zarar verici eylemler aile içi şiddet kapsamında değerlendirilmektedir (Ünal, 2005).

Aile içi şiddet konusunun en yoğun çalışıldığı dönemin 2010-2012 yılları olduğu görülmektedir. İncelenen tezlere bakıldığında hem konuyu çalışan akademisyenlerin hem de şiddete en çok maruz kalan kesimin 'kadınlar' olduğu dikkat çekmektedir (Belen, 2019). Şiddete maruz kalan kadınların büyük bir kısmının, bu durumu kendi aile ortamında yaşadığı saptanmıştır (Öztürk, 2022). Aile içi şiddete özellikle kadınlar, çocuklar ve yaşlılar maruz kalmaktadır (Harcar vd., 2008). Araştırma sonuçlarına göre; aile içi şiddet, günümüzde ağırlıklı olarak erkekler tarafından kadınlara uygulanan bir şiddet biçimi olarak görülmektedir. Dünyada kadın nüfusunun üçte biri genel şiddete; beşte biri ise birlikte yaşadıkları erkekler tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmaktadır (Kaya ve Gölbaşı, 2016). Bu nedenle eş şiddeti, aile içi şiddet kavramı içerisinde değerlendirilmektedir (Memiş, 2010).

Aile içi şiddet fiziksel, cinsel, duygusal veya ekonomik istismar şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Fiziksel şiddet; tekme, tokat atma, tehlikeli silahlarla saldırma gibi davranış sırasında cinsel şiddet; tecavüz, zorla cinsel ilişkiye zorlanma, istememesine rağmen cinsel içerikli ifadeler kullanma, uygunsuz saldırıyı ve cinsel tacizi içermektedir. Duygusal veya psikolojik şiddet; bireyin benlik duygusuna zarar veren ve istismar edici davranışlar, hakaretler veya tehditler içeren duygusal bir saldırıyı içermektedir.

Ekonomik şiddet; ortak alanları diğer eşin izni olmadan kullanmama, ortak banka hesabına izinsiz erişememe gibi ekonomik değişkenlerle ilgili davranışları içermektedir (Özyürek ve Kurnaz 2019).

2.3. Kadına Yönelik Şiddet

Kadınların geçmişten bu yana maruz kaldıkları şiddet; kadın ve erkekler arasında eşitsizliklerden doğan toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Türkkan ve Odacı, 2024). Yıllar içerisinde kadınların maruz kaldığı şiddet içerikli eylemler sonucunda bu duruma tepki olarak kadın hareketleri ortaya çıkmış ve kadınların mağduriyetleri bir sorun olarak ele alınmaya başlandığı görülmektedir (İçli, 2007).

Kadına yönelik şiddet kavramı; 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un ikinci maddesinde tanımlanmıştır. İlgili maddede bu kavram; 'Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış' şeklinde ifade edilmektedir (6284 Sayılı Kanun, 2012). Kanunda, kadına yönelik şiddet sayılan davranışlar tek tek belirtilmemiş olsa da kadına yöneltilen zarar verici ve şiddet içerikli eylemler bu kapsamda değerlendirilmektedir (Albayrak, 2022).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), kadına yönelik şiddeti geniş bir perspektifte tanımlamaktadır. DSÖ'nün tanımı; yalnızca fiziksel şiddeti değil, aynı zamanda cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet türlerini de kapsamaktadır. Buna göre kadına yönelik şiddet; cinsiyet temelli, güç ve denetim kurma amacıyla uygulanan her türlü şiddeti içermektedir (WHO, 2013). Bu tanım, cinsiyete dayalı şiddetin geniş bir yelpazede hem fiziksel hem de psikolojik açıdan kadını hedef aldığını vurgulamaktadır. Sadece fiziksel, cinsel ve ruhsal zararları kapsamakla kalmayıp; aynı zamanda kadının bireysel özgürlüklerinin sınırlandırılmasına neden olan her türlü eylemi de içine almaktadır. Bu geniş kapsamlı tanım, toplum içindeki ve kişisel ilişkilerdeki şiddet biçimlerinin anlaşılmasını ve bunlarla mücadele stratejilerinin geliştirilmesini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır (Atan ve Atan, 2017). Kadına yönelik şiddet ayrıca; kadınların hak ve özgürlüklerine yapılan saldırılar ve cinsiyetler arası güç dengesizliğinin davranışlara yansımaları olarak da tanımlanmaktadır. Yapılan araştırmalarda, kadınların maruz kaldığı şiddetin faillerinin genellikle yakın partnerleri olduğu görülmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016). Bunun en önemli nedenini ise toplumdaki ataerkil anlayış oluşturmaktadır (Bilican Gökkaya, 2009).

Kadına yönelik şiddet, kadınların yalnızca cinsiyetlerinden kaynaklı maruz kaldıkları; fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar ve baskı içeren davranışların tamamını kapsayan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür şiddet eylemleri, kadının hem özel hem de kamusal alandaki güvenliğini tehdit edebilmekte; tehdit, zorlama ya da özgürlüğün sınırlandırılması gibi çeşitli yollarla gerçekleşmektedir. Kadınlara yöneltilen bu şiddet biçimleri, bireysel düzeyde ağır sonuçlara yol açmasının yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştiren önemli bir halk sağlığı ve insan hakları sorunu olarak da değerlendirilmektedir (Şen ve Pirinççi, 2020).

Kadına yönelik şiddet, küresel çapta olduğu gibi Türkiye’de de toplumsal bir sorun olarak güncelliğini korumakta ve kadınların yaşadığı mağduriyetler her geçen gün artarak devam etmektedir. Dünya Sağlık Örgütü’nün 2013 yılındaki raporuna göre kadınların %35’i şiddet mağduriyeti yaşarken; Avrupa’daki kadınların %25.4’ü, Afrika’daki kadınların %36.3’ü, Güneydoğu Asya’daki kadınların %37.7’si, Amerika’daki kadınların %29.8’i, eşleri tarafından şiddete maruz bırakıldıkları tespit edilmiştir. (Başar ve Demirci, 2015). Dünya genelinde 48 ülkeyi kapsayan kadına yönelik şiddet ile ilgili gerçekleştirilen bir araştırmada; kadınların yaşamlarının bir döneminde erkek partnerleri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Bu araştırmaya göre; İngiltere ve Kanada’da her 4 kadından 1’i partnerleri tarafından şiddete maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır (Albayrak, 2022). Uluslararası yapılan bir başka araştırmaya bakıldığında; Norveç’te şiddet mağduru her yıl 20 bin kadın olduğu belirlenirken, faillerinin eşleri olduğu görülmektedir. Japonya’da ise kadınların %60’ı psikolojik, %32’si fiziksel, %23’ü cinsel şiddete maruz kaldıkları elde edilen bulgular arasındadır (Dindaş, 2008).

Dönemin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya Yanık, 2020 yılında yaptığı değerlendirmede uluslararası düzeyde kadına yönelik şiddet oranlarının Kenya’da %23 ile en yüksek, İspanya’da ise %1 ile en düşük seviyede olduğunu belirtmiştir. Türkiye ise %8’lik oranla listede yerini almaktadır (Albayrak, 2022).

2.4. Farkındalık

Farkındalık, bireyin tüm duyuşsal algılarını kullanarak çevresi ve diğer kişilerle etkileşimde bulunduğu süreçte, yaşadığı deneyimlerin içeriğini ve biçimini bilinçli bir şekilde fark etmesi olarak tanımlanmaktadır (Kabat-Zinn, 2003; Acar, 2004). Kabat-Zinn’e göre, farkındalık “şu anda ve yargılayıcı olmayan bir biçimde, kendini dikkatle vermekten kaynaklanan bir bilinç hâlidir” (Kabat-Zinn, 2003). Bu yaklaşım, yalnızca bireyin duyuşsal algılarının farkında olmasını değil, aynı zamanda duyuşsal ve düşünsel

süreçlerini de bilinçli şekilde gözlemlemesini sağlamaktadır (Baer, 2003). Aile içi şiddet bağlamında, farkındalığı yüksek olan kadınlar, karşılaştıkları olumsuz davranışları daha erken fark ederek kendilerini koruma ve güvenli destek mekanizmalarına başvurma imkânı elde etmektedirler (Çelik ve Dönmez, 2021).

Yüksek farkındalık düzeyine sahip bireyler, duygusal baskı ve stresle başa çıkmada daha etkili stratejiler geliştirebilmektedir (Baer ve Smith, 2004). Bu durum, şiddet mağduru kadınların yaşanan olumsuzlukları yönetmesini kolaylaştırır ve psikolojik dayanıklılıklarını artırmasına destek vermektedir (Hamberger ve Larsen, 2015). Farkındalık, bireylerin kendilerini suçlama eğilimini azaltmakta ve travmatik olayların etkilerini daha sağlıklı bir şekilde yönetmelerini sağlamaktadır.

Mindfulness temelli müdahaleler, bireylerin kendi duygu, düşünce ve davranışlarını bilinçli bir şekilde gözlemlemelerini ve yönetmelerini amaçlayan programlar veya eğitimlerdir (Kabat-Zinn, 2003). Bu tür uygulamalar, şiddet davranışlarının azalmasına katkı sağlar; öfke kontrolünü artırır, empatiyi güçlendirir ve iletişim becerilerini geliştirmektedir (Shonin vd., 2014). Böylece hem şiddet mağdurları hem de şiddet uygulayan kişiler, farkındalık kazanarak daha bilinçli davranışlar sergileyebilir ve şiddet döngüsünün kırılmasına yardımcı olmaktadır.

Sonuç olarak; farkındalık ve Mindfulness (Bilinçli Farkındalık) temelli müdahaleler, aile içi şiddeti önleme ve azaltmada etkili araçlar arasında yer almaktadır. Bireylerin farkındalık düzeylerinin artırılması; şiddeti fark etmelerini, gerekli önlemleri almalarını ve güvenli, sağlıklı ilişkiler geliştirmelerini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle, farkındalık temelli eğitim ve müdahaleler, aile içi şiddeti önleme stratejilerinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmelidir (Çelik ve Dönmez, 2021; Kabat-Zinn, 2003).

2.5. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Kadına yönelik şiddet; dünya genelinde bölgelere, kültürel yapılara ve toplumsal normlara bağlı olarak farklılık göstermektedir. Genel bir perspektiften bakıldığında; fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddet, pek çok ülkede ve bölgede en sık karşılaşılan şiddet türleri arasındadır. Bu temel türlere ek olarak; savaş bölgelerinde yaşanan tecavüzler, zorla seks işçiliği, insan ticareti, töre ve namus cinayetleri ile özel ve kamusal alandaki ayrımcı (eşitsiz) tutumlar da kadına yönelik şiddetin diğer boyutları olarak karşımıza çıkmaktadır (Özbey Yıldırım, 2019).

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün Kadınlar için Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı'na göre şiddet; fiziksel, ekonomik, cinsel ve duygusal olmak üzere dört ana başlıkta sınıflandırılmaktadır (Kadının statüsü Genel Müdürlüğü, 2008).

Kadına yönelik şiddet türleri, çoğu zaman iç içe geçmiş bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik şiddete maruz kalan kadınların; beraberinde fiziksel, cinsel ve duygusal şiddete de maruz kalma ihtimali oldukça yüksektir. Bu şiddet türlerinin her biri de kadınların yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir (Türkkan ve Odacı, 2024). Birleşmiş Milletler raporlarına göre; ekonomik şiddete maruz kalan kadınların üçte ikisinin, zamanla fiziksel ve psikolojik şiddete de maruz kaldığı görülmektedir (Kara ve Uluç, 2019).

2.5.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, kadınlara yönelik şiddet türleri içerisinde en sık karşılaşılan türdür. Şiddet kavramı gündeme geldiğinde, çoğunlukla ilk olarak fiziksel şiddet algılanmaktadır. Bunun temel nedeni, kadınların en fazla maruz kaldığı şiddet türü olmasıdır (Kara, 2022). Fiziksel şiddet, gözle görülür etkiler bıraktığı için saklanması güç ve tespiti kolay bir türdür. Kadına yönelik fiziksel şiddet; kontrol etme, cezalandırma veya korkutma amacıyla güç kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Bu şiddet türü; tokat atmak, boğaz sıkmak, herhangi bir cisimle vurmak, uzuvları bükme, itip kakmak, delici/kesici aletlerle yaralamak ve ölümlü sonuçlanabilecek eylemlerde bulunmak şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Bilican Gökkaya, 2009; Sarıbiyık, 2012; Polat, 2001).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yürütülen 48 araştırmanın sonuçları; kadınların %10-69'unun yaşamları boyunca eşleri ya da partnerleri tarafından en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığını göstermektedir (Yıldırım ve Erbay, 2019; Bilican Gökkaya, 2009). Örgütün yaptığı bir başka çalışma ise; dünyadaki kadınların %35'inin fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır (Kabacaoğlu ve Koçtürk, 2020). Diğer bir çalışmada ise WHO; kadınların maruz kaldığı fiziksel şiddet türleri arasında en yaygın olanların tokat ve yumruk atma olduğu sonucuna ulaşmıştır (WHO, 2013).

Ülke genelinde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten evli kadınların oranı %36'dır. Diğer bir ifadeyle; her 10 kadından yaklaşık 4'ü, eşi veya birlikte olduğu erkek tarafından fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Türkiye genelinde, son 12 ayda fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı ise %8 olarak belirlenmiştir (HÜNEE, 2014). Ancak şiddetin etkisi yalnızca bedenle sınırlı değildir. Fiziksel şiddetin gölgesinde çoğu zaman göz ardı edilen, fakat kadın üzerindeki etkileri çok daha derin ve uzun süreli olan bir diğer şiddet türü de duygusal şiddettir.

2.5.2. Duygusal/Psikolojik Şiddet

Duygusal şiddet, kadınlara yönelik gerçekleştirilen şiddet türleri içerisinde en yaygın karşılaşılan türdür. Gözle görülür belirti göstermemesi nedeniyle fiziksel şiddet kadar kolay fark edilmese de etkileri bakımından fiziksel şiddetten daha tehlikeli olabilmektedir. Çünkü duygusal şiddet, kişinin benliğini hedef aldığı için onarılması zor hasarlara yol açmaktadır (HÜNEE, 2014; Sarıbiyık, 2012).

Bağırmak, hakaret etmek, tehdit etmek, sosyal çevresini kısıtlamak, kimseyle görüştürmemek, eve kapatmak, nasıl giyineceğine veya nereye gideceğine müdahale etmek gibi kadını üzen ve baskı altında hissetmesine sebep olan davranışlar psikolojik şiddet kapsamındadır (KSGM, 2008). Ayrıca kişiyi küçük düşürmeye ve utandırmaya yönelik sözlü ve sözsüz davranışları da kapsayan bu durum, maruz kalan kişinin öz saygısını zedeleyebilmektedir. Bu tür şiddet, sürekli hale geldiğinde hem bireyin ruh sağlığını olumsuz etkilemekte hem de sosyal ilişkiler ve iletişim ağlarının bozulmasına neden olmaktadır (Çetinkaya Büyükbodur ve Çakıcı, 2020).

Kadına yönelik şiddette Türkiye dünyada 9. sırada yer alırken; KSGM'nin 2009 yılında yaptığı araştırma, ülkemizdeki evli kadınların %44'ünün yaşamları boyunca duygusal şiddet eylemlerinden en az birine maruz kaldığını göstermektedir (Cobutoğlu, 2020). Yine başka bir araştırmada; kadınların %55'inin aile ziyaretlerine giderken, %41'inin arkadaş ziyaretine giderken eşlerinden izin almak zorunda kaldığı; %1'inin ise eşlerinin aileleri ile görüşmesine izin vermediğini belirttiği aktarılmıştır (Kaya, 2019).

2.5.3. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet; paranın, kadın üzerinde bir yaptırım veya kontrol aracı olarak kullanılmasıdır. Daha geniş çerçevede; kadının temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, evin giderlerine katkı sağlanmaması, parasına el konulması, çalışma yaşamının engellenmesi, nafaka ve mirastan yoksun bırakılması, parasını özgürce harcayamaması ve çalışan kadına emeğinin karşılığının verilmemesi gibi birçok davranış örnek gösterilebilir (Meral, 2007; Kara, 2022). Kadınlar, üretici kimlikleriyle toplumun her alanında olduğu gibi ekonomik alanda da yerini almış; sanayi devrimiyle birlikte bu katkıyı daha geniş alanlara taşımıştır. Yıllar içinde kadınların iş gücüne katılım oranlarında artış gözlenmektedir. TÜİK 2004 verilerinde kadın istihdam oranı %20.8 iken, bu oranın 2014 yılında %30.3'e yükseldiği görülmektedir. Yine TÜİK verilerine göre; 2004 yılında %44.5 olan ücretsiz aile işçisi kadın oranı, 2014 yılında gerileyerek %29.5 olarak saptanmıştır (Yıldırım ve Erbay, 2019).

Birleşik Krallık'ta 2024 yılında yapılan bir çalışma; 18-24 yaş arasındaki kadınların %38'inin son 12 ay içinde partnerlerinden ekonomik şiddet gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu veri, yaklaşık 1 milyon genç kadının ekonomik şiddet mağduru olduğu anlamına gelmektedir. Araştırma; ekonomik şiddetin, banka hesaplarının kontrol edilmesi, borçlandırma ve kişisel eşyaların tahrip edilmesi gibi çeşitli biçimlerde gerçekleştiğini göstermektedir (Wilson Garwood, 2024). Yeni Zelanda'da ise kadınların %8.9'u yaşamları boyunca ekonomik şiddete maruz kalmaktadır. Bu oran 2003 yılında %4.5 iken, 2019'da %8.9'a yükselmiştir. En yaygın ekonomik şiddet biçiminin, ev giderleri için para verilmemesi olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik şiddet, diğer şiddet türleriyle birleşerek kadınların ruh sağlığını ve maddi güvenliğini olumsuz etkilemektedir (Fanslow vd., 2021).

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün yaptığı bir araştırmada; Türkiye'de ekonomik şiddet sayılan davranışların en az birine yaşam boyu maruz kalan kadınların oranı %30 iken, son 12 ayda bu oranın %15 olduğu görülmektedir. Kadınlar ekonomik şiddet bağlamında en çok; çalışmaya engel olunması ve işten ayrılmaya zorlanma gibi davranışlarla karşılaşmaktadır. Kadınların dörtte biri yaşamının herhangi bir döneminde, onda biri ise son 12 ayda işten çıkarılma veya çalışmasına engel olunma durumuna maruz kalmıştır. Yine bu araştırmanın verilerine göre; kadınların %9'u yaşamlarının herhangi bir döneminde ev giderlerini karşılamak için para alamadığını, %5'i ise gelirin elinden alındığını belirtmiştir (HÜNEE, 2014). 2024 yılında yapılan bir başka araştırmada da Türkiye'de kadınların gelir düzeyi ile şiddet mağduriyeti arasında belirgin bir ilişki bulunmuştur. Özellikle en düşük gelir grubundaki kadınların %82'sinin şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir. Gelir düzeyi arttıkça, şiddet oranında da azalma gözlemlenmektedir. Bu durum, ekonomik bağımsızlığın kadınların şiddete maruz kalma durumunu önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir (Sosyal-Politik Saha Araştırmaları Merkezi, 2024).

Ekonomik şiddet; kadının yaşamını sürdürebilmesi için gerekli maddi kaynaklara erişimini engelleyerek, onu hem psikolojik hem de fiziksel açıdan kırılgan bir konuma getirebilmektedir. Kadınlar, ekonomik olarak partnerlerine bağımlı hale geldikçe kendi kararlarını alma ve yaşamlarını yönlendirme yetilerini yitirmeye başlarlar. Bu durum yalnızca ekonomik düzeyde kalmaz; zamanla kadının bedeni ve mahremiyet alanı üzerinde kurulan baskıya da zemin hazırlar. Ekonomik bağımsızlığını kaybeden kadın, rızası dışında cinsel ilişkiye zorlanabilir; cinsel birliktelik bir mecburiyet ya da ekonomik karşılık aracı gibi sunulabilir. Bu bağlamda ekonomik şiddet; cinsel şiddetin ortaya

çıkışını kolaylaştıran, görünmeyen fakat güçlü bir araç işlevi görmektedir (Postmus vd., 2009; Stylianou, 2018).

2.5.4. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet; kadının eşi veya bir başka erkek tarafından rızası olmadan cinsel ilişkiye zorlanması, kadına yönelik cinsel taciz ve tecavüz eylemlerinde bulunulmasını ve kadının rızası olmaksızın zorla evlendirilmesi gibi davranışları kapsamaktadır (Yüksel, 2020).

Cinsel şiddet olarak tanımlanan bu eylemler; kadınlarda onarılması zor hem ruhsal hem de bedensel hasarlara yol açabildiği gibi, kadının öz saygısını ve güvenini yitirmesine de neden olabilmektedir (İpekten, 2006). Kadının cinsel organına veya anüsüne yabancı bir cisimle zarar verilmesi ya da erkeğin "kadınlık görevi" algısıyla yaklaşarak eşine zarar vermesi de cinsel şiddet eylemlerine örnek gösterilebilir. Ayrıca son yıllardaki aile içi şiddet araştırmaları incelendiğinde; evlilik sürecinde kadına yönelik tecavüzün yaygın olduğu görülmektedir (İpekten, 2006).

Cinsel şiddet, diğer türler içerisinde konuşulması en zor olan şiddet türüdür. Kadınlar, her ne kadar isteksiz bir şekilde cinsel ilişkiye girdiklerini ima etseler de bu konu hakkında konuşmaktan çoğu zaman çekinmektedirler (KSGM, 2009).

2.6. Kadına Yönelik Şiddet Ve Aile İçi Şiddet Farkındalığı

Toplumların sağlıklı, adil ve sürdürülebilir bir yapıya sahip olabilmesi, bireylerin toplumsal sorunlara karşı bilinç ve duyarlılık geliştirmesine bağlıdır. Bu bağlamda şiddet; yalnızca bireysel bir sorun olmanın ötesinde, toplumun temel yapıtaşlarını etkileyen ve çok boyutlu sonuçlar doğuran ciddi bir olgudur. Kadına yönelik şiddet ise bu olgunun en yaygın ve yıkıcı biçimlerinden biri olarak karşımıza çıkar.

Kadına yönelik şiddet, yalnızca bedensel zararlarla sınırlı olmayıp; duygusal, cinsel ve ekonomik boyutlarıyla kadınların yaşam niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir (García-Moreno vd., 2006). Kadınların uğradığı bu şiddet biçimleri, bireysel yaşamın yanı sıra aile yapısını ve toplumsal dengeyi de sarsmaktadır. Bu nedenle sorunun çözümü, yalnızca yasal düzenlemelerle değil; toplum genelinde farkındalığın artırılmasıyla mümkün olabilmektedir.

Farkındalık; bireylerin şiddeti tanıma, nedenlerini anlama ve çözüm yolları geliştirme süreçlerinde bilinçli davranmalarını sağlar ve mağdurlara doğru bilgi ve destek sunulmasını kolaylaştırır (Flood ve Pease, 2009). Toplum farkındalığının yüksek olması, mağdurların yardım arama davranışlarını güçlendirirken; bireylerin de şiddet karşısında

daha duyarlı ve sorumluluk sahibi tutumlar geliştirmesine olanak tanımaktadır (Heise, 2011). Buna karşılık farkındalık düzeyinin düşük olduğu toplumlarda şiddet genellikle olağan görülmekte ya da haklı çıkarılmakta; bu da şiddetin görünmez hale gelmesine ve sürekliliğinin artmasına yol açmaktadır (Walby ve Towers, 2017).

Kadınların yaşadıkları şiddeti dile getirmekte zorlanmaları ya da durumu gizleme eğiliminde olmaları, çoğunlukla toplumdaki bilgi eksiklikleri ve yanlış algılardan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, kadına yönelik şiddet konusunda farkındalığın artırılması; mağdurların güven duygusunu pekiştirir, destek ağlarına erişimini kolaylaştırır ve şiddet döngüsünün kırılmasına yardımcı olur (Tjaden ve Thoennes, 2000).

Sonuç olarak farkındalık, yalnızca mağdurlar için değil; toplumun tüm bireyleri için önem taşımaktadır. Bilinç düzeyi düşük toplumlarda şiddet olaylarının görmezden gelinmesi, şiddetin sürekliliğini beslemektedir. Bu nedenle kadına yönelik şiddetin önlenmesinde; şiddeti tanıyan, erken müdahalede bulunabilen ve çözüm üretebilen toplum yapılarının güçlendirilmesi temel bir yöntem olarak öne çıkmaktadır (Meyer, 2010). Kadına yönelik şiddetle mücadelede farkındalığın artırılması hem bireysel hem de toplumsal iyileşmenin en güçlü adımlarından biri olarak değerlendirilmektedir.

2.7. Dünyada Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet

Şiddet kavramı, uzun yıllardır hayatımızdaki varlığını sürdürmüş ve zamanla biçimlenmiştir. Arkeologlar, 3000 yıl öncesinde de kadınların fiziksel şiddete uğradığına dair bulgular saptamıştır. Bu bulgulara göre; erkek mumyaların kemiklerinde %9-20 oranında kırığa rastlanırken, bu oranın kadınlarda %30-50 aralığında olduğu ortaya konmuştur. Eski Roma yazıtlarında; kadınların eşlerinden izinsiz etkinliklere katılmaları ya da zina yapmaları sonucunda eşleri tarafından cezalandırıldıkları, ayrıca erkeklerin eşlerini boşama ve öldürme haklarının bulunduğu yer almaktadır. Erkeklerin kadınlara karşı güç kullanarak şiddet uygulaması, tarihsel süreçte Orta Çağ'da da devam etmiştir. Kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla ilk adımlar 1800'lü yıllarda atılmış; bu eylemi suç sayan ilk yasa 1883 yılında Maryland'de çıkarılmıştır (Dişsiz ve Şahin, 2008). Kadına yönelik şiddet; ilk olarak 1970'li yıllarda Amerika ve Kuzey Avrupa ülkelerinde gündeme gelmiş, zamanla dünyadaki birçok ülkede kadın hakları mücadelesinin başlıca konularından biri olmuştur (İlkkaraca vd., 1996).

Küresel çapta kadınların yaklaşık üçte biri, yaşamları boyunca fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmış olup; failler genellikle kadınların yakın ilişkide olduğu kişilerdir (WHO, 2019). Kadın nüfusunun beşte biri ise yaşam alanlarını paylaştıkları erkekler tarafından fiziksel veya cinsel şiddete uğramıştır (Kaya ve Gölbaşı, 2016). Yine

yakın ilişki yaşayan kadınların %30'u, en çok partnerleri tarafından fiziksel ya da cinsel şiddet görmektedir (Çelebi vd., 2022).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) raporu; kadınların yaklaşık %47'sinin ilk cinsel deneyimlerinin rızasız olduğunu ve kadın cinayetlerinin yaklaşık %70'inin erkek partnerler tarafından işlendiğini göstermektedir (WHO, 2002). WHO tarafından 10 ülkede (Tanzanya, Bangladeş, Peru, Tayland, Etiyopya, Sırbistan-Karadağ, Japonya, Samoa Adaları, Namibya, Brezilya) toplam 24.000 kadının katılımıyla bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre; kadınların %13-61'inin aile içi şiddete, %6-59'unun cinsel şiddete, %23-49'unun fiziksel şiddete, %15-71'inin hem fiziksel hem cinsel şiddete ve %20-75'inin duygusal şiddete maruz kaldığı saptanmıştır (WHO, 2005). Yine WHO'nun 2013 raporuna göre; 15-49 yaş aralığındaki kadınların %13-61'inin yaşamları boyunca en az bir kez eşleri tarafından fiziksel şiddete uğradığı raporlanmıştır. Aynı raporda; kadınların %6-59'unun istemediği halde eşleri tarafından cinsel ilişkiye zorlandığı, %1-28'inin ise gebelik döneminde fiziksel şiddet gördüğü belirtilmektedir (WHO, 2013).

Uluslararası çalışmalara bakıldığında; şiddet yaygınlığının Güneydoğu Asya ve Afrika'da %36-38, Avrupa ve Amerika'da ise %25-30 aralığında olduğu görülmektedir (WHO, 2021). Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı ülkeler arasında değişkenlik göstermektedir. Bir sistematik derlemede, Birleşmiş Milletler raporlarına atıfla aile içi şiddet prevalansının Belçika'da %25, ABD'de %28, Norveç'te %17, Yeni Zelanda'da %38, Güney Kore'de %20, Kolombiya'da %58 ve Gine'de %67 olduğu bildirilmektedir (Hajnasiri vd., 2016). Kadınların şiddetle karşılaşmasına dair küresel çaptaki en geniş kapsamlı araştırma; Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı'nın (FRA) 2014 yılında gerçekleştirdiği, üye ülkelerde yaşayan 42.000 kadınla yapılan çalışmadır. Bu inceleme kapsamında; kadınların eşleri ve partnerleri tarafından en fazla fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete maruz kaldığı ülkenin Danimarka, en az görüldüğü ülkenin ise Polonya olduğu belirtilmiştir. Avrupa Birliği ülkelerini kapsayan bu çalışmada; kadınların %33'ünün eşleri ve partnerleri tarafından fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete maruz bırakıldığı tespit edilmiştir (FRA, 2014).

2.8. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet

Türkiye'de kadına yönelik şiddete dair toplumsal farkındalık 1980'li yıllarda gelişmeye başlamış; bu süreç, ilerleyen dönemlerde devlet politikaları ve uygulamalarında somut karşılık bulmuştur (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008).

Devlet bünyesindeki kurumsal yapılanmaya yönelik ilk adımlar, 1987 yılında Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu ile atılmıştır. 422 sayılı ve 20 Nisan 1990 tarihli Kanun Hükmünde Kararname ile kadınları konu alan politikaları geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla KSGM kurulmuştur (HÜNEE, 2009). Yine bu yıllarda, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında önemli bir adım olan ilk kadın konuk evi açılmıştır. 1990-1999 yılları arasında kadına yönelik şiddetle mücadele mevzuatları değiştirilerek genişletilmiştir. 1998 yılında yürürlüğe giren ve 2007 yılında yeniden düzenlenen, aile içi şiddete maruz kalan kadınların korunmasını amaçlayan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Ulusal Eylem Planı'nda da (2007-2010) belirtildiği üzere kilit bir adımdır. Bu kanunla, aile içinde şiddet mağduru kadını korumak amacıyla Aile Mahkemesi hâkimleri tarafından alınacak tedbirler planlanmıştır (KSGM, 2008). Şiddetle mücadele kapsamında hayata geçirilen, sorunları çözmeyi, sebeplerini anlamayı, kurumlar arası eşgüdümü ve hedeflere yönelik güçlenmeyi amaçlayan bu eylemler dahilinde, ilgili genelge tarihinden itibaren üç ayrı plan yapılmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele eylem planlarının ilki 2007-2010, ikincisi 2012-2015, üçüncüsü 2016-2020 ve sonuncusu 2021-2025 yılları arasında düzenlenmiş; geçmiş döneme yönelik değerlendirme ve izleme çalışmaları yapılmıştır (KSGM, 2021).

Türkiye'de konu ile ilgili araştırmalar oldukça sınırlıdır. Yapılan araştırmalarda kadına yönelik aile içi şiddetin sıklığına ilişkin tespitler incelendiğinde; Türkiye'de yürütülen çalışmalarda her üç kadından birinin aile içi şiddete maruz kaldığı, bir başka ulusal çalışmada ise eşi tarafından fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranının %39 olduğu belirlenmiştir (Altınay ve Arat, 2007; Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009).

1990 yılında 1973 kadın ile görüşülerek elde edilen bulgulara göre; evli kadınların %18'inin eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. 1992 yılında yapılan başka bir araştırmada, evlilik sürecindeki anlaşmazlıkların %53.4'ünün nedeni olarak kadınların eşleri tarafından şiddete maruz bırakılması gösterilmiştir (Özyekçin Güleç vd., 2012).

Ankara'da 18-67 yaşları arasındaki 155 kadın ile görüşülerek elde edilen bulgulara göre; kadınların %89'unun duygusal şiddete, %39'unun fiziksel şiddete ve %15'inin cinsel şiddete yaşamları boyunca en az bir kez maruz kaldığı tespit edilmiştir (Çiler Kılıç, 1999).

2005 yılında Sivas ilinde yapılan araştırmada; kadınların yaklaşık %50'sinin kan bağı olan kişiler tarafından şiddete maruz kaldığı, faillerin %95'ini eşlerin, %20'sini ise eşlerin yakınlarının oluşturduğu belirlenmiştir (Güler vd., 2005). Ankara'da ikamet eden

15-44 yaş aralığındaki bir grup kadın ile yapılan araştırmada, kadınların %40'ı son bir yıl içerisinde aile içi şiddet türlerinden herhangi birine maruz kaldığını ifade etmiştir (Sungur vd., 2020). 2008 yılında Türkiye genelinde gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre; katılımcıların %35'inin Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşadığı bu çalışmada, kadınların %40'ı hayatları boyunca eşleri tarafından en az bir kez fiziksel şiddete uğradıklarını belirtmiştir. Ayrıca kadınların %14'ü cinsel şiddet yaşadığını ifade ederken, bu gruptaki kadınların %67'si aynı anda hem fiziksel hem de cinsel şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Bununla birlikte şiddet mağdurlarının %63'ü, eşleri tarafından uygulanan şiddeti kimseyle paylaşmadığını ve bu durumu uzun süre gizli tuttuğunu aktarmıştır. Bu veriler, aile içi şiddetin yalnızca fiziksel zarar değil, aynı zamanda derin bir sessizlik ve yalnızlıkla da birlikte yaşandığını göstermektedir (Altınay ve Arat, 2008). Benzer bir araştırmada; şiddete maruz kalan bireylerin %56.8'inin kadın olduğu ve kadınların daha fazla cinsel şiddete uğradığı saptanmıştır (Sungur vd., 2020). Başka bir araştırmada, çalışmaya katılan kadınların tamamı aile içi şiddetin en az bir türüne maruz kaldığını belirtmiştir. Araştırma verilerine göre kadınların %54.6'sı düşük düzeyde, %38,4'ü orta düzeyde ve %7'si ise ileri düzeyde şiddet görmüştür. Bu bulgular, şiddetin yalnızca yaygınlığını değil, aynı zamanda maruz kalma derecelerini de ortaya koyarak durumun ciddiyetine dikkat çekmektedir (Efe ve Ayaz, 2010).

2009 yılındaki "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (KYAİŞ)" araştırmasının sonuçlarına göre, Türkiye'de kadınların önemli bir bölümü çeşitli şiddet türlerine maruz kalmaktadır. Araştırmada kadınların %39'unun fiziksel, %15'inin cinsel ve %44'ünün ise duygusal şiddet yaşadığı belirlenmiştir. Bu bulgular, kadına yönelik şiddetin yalnızca fiziksel boyutta değil; aynı zamanda duygusal ve cinsel düzeyde de yaygın bir sorun olduğunu ve farklı biçimlerde ortaya çıktığını göstermektedir (HÜNEE, 2009). 2014 yılındaki KYAİŞ araştırma verilerine göre ise; Türkiye'de kadınların %36'sının fiziksel, %44'ünün duygusal ve %12'sinin cinsel şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, her 10 kadından yaklaşık 4'ü eşi ya da partneri tarafından şiddete maruz bırakılmaktadır (HÜNEE, 2015).

2014 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından yapılan araştırma verilerine göre; Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2008'den itibaren, erkeğin eşine fiziksel şiddet uygulamasını haklı kılabilen en az bir durumu kabul etmeyen kadınların oranı %25'ten %13'e gerilemiştir. Bu araştırmadaki kadınların %13'ü, bireysel şiddet kapsamında fiziksel şiddet uygulanmasına dair en az bir durumu doğru kabul etmiştir (HÜNEE, 2014). 2019 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü aracılığıyla yapılan araştırma verilerinde; erkeklerin fiziksel şiddet

uygulamasını haklı gösteren en az bir durumu kadınların %9'unun doğru kabul ettiği saptanmıştır. Bu araştırmaya katılan kadınların %6'sının çocuklarını ihmal etmesini, %4'ünün ise eşine karşılık vermesini, erkeğin fiziksel şiddet uygulamasını haklı kılan nedenler olarak gördüğü tespit edilmiştir (HÜNEE, 2019).

2.9. Kadınlara Yönelik Aile İçi Eş Şiddetinin Nedenleri

Kadına yönelik şiddet, yalnızca bireyler arasında yaşanan bir sorun olmaktan ziyade, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayanan yapısal bir sorundur. Bu şiddet türü, tarih boyunca farklı biçimlerde varlığını sürdürmüş ve çoğunlukla ataerkil toplum yapısı tarafından desteklenmiştir. Geleneksel toplumsal normlar, erkek egemenliğini doğal bir hak gibi sunarken; kadınların bağımlı ve itaatkâr roller üstlenmesini teşvik etmiş, bu da şiddetin görünmez bir biçimde meşrulaşmasına yol açmıştır (Yıldırım ve Kaptanoğlu, 2019). Köklü ataerkil sistem, kadına yönelik şiddetin ana nedenleri arasında yer alsa da değişen toplumsal koşullar ve değer yargılarına bağlı olarak yeni etmenler de ortaya çıkabilmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016). Davranışı yönlendiren ve şekillendiren inançlar, kültürel değerler ve normlar, toplumsal yapı içerisinde bireyi de etkilemektedir. Şiddetin pek çok sosyal nedenden kaynaklandığı düşünülmektedir (Akbulut, 2022).

Kadına yönelik aile içi şiddetin sebeplerini ele alırken konuyu birçok boyutta değerlendirmek gerekmektedir. Aile içi şiddetin biyolojik, psikolojik, kültürel ve sosyoekonomik birçok nedeni bulunmaktadır (Callaghan vd., 2017). Şiddetin nedenleri irdelenirken bireysel, toplumsal ve sosyal-psikolojik etmenlerin göz önünde bulundurulması önemlidir; çünkü aile tüm bu yapılarla etkileşim halindedir. Kadının aile içinde yaşadığı şiddet tek bir nedene bağlı olmamakla birlikte; ekonomik, kültürel ve politik birçok etmenin bu süreçte etkili olduğu bilinmektedir (Onnar, 2020). Aile içi şiddeti ortaya çıkaran dinamikler, sadece aile içinden kaynaklanmamakta; aynı zamanda sosyal, hukuki, ekonomik, geleneksel ve politik durumlar ile eğitim yapısı gibi kadınları ayrımcılığa uğratan ve erkeğe bağımlı hale getiren oluşumlar sebebiyle de ortaya çıkmaktadır. Toplumda var olan ataerkil normlar ve hukuki düzenlemeler, erkeklerin kendilerini kadınlardan üstün görmelerini pekiştiren bir yapı oluşturmaktadır. Bu anlayış, erkeğin kadına hükmetmesini ve aile içindeki karar mekanizmalarında daha fazla söz hakkına sahip olmasını "doğal" bir durum olarak kabul ettiğini göstermektedir. Sonuç olarak erkekler, bu toplumsal yapının bir sonucu olarak kadınlar üzerinde güç kurabilmek için şiddeti bir araç olarak kullanmaya yönelebilirler. Çoğu erkek; öfke ve sinir gibi duygusal durumlarını, bu tür bir davranışın kendilerine verilmiş bir hak olduğu düşüncesiyle birleştirerek şiddeti meşrulaştırmaktadır (Dindaş, 2008).

Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil normların derinlemesine bir yansımasıdır. Kadınlar, toplumsal yapılar tarafından genellikle ikincil ve bağımlı bir konumda tutulurken; erkekler güçlerini pekiştiren bu yapılar aracılığıyla şiddeti meşrulaştırmaktadır (Wright, 2020). Bu tür yapılar, erkeklerin aile içindeki karar alma süreçlerinde daha fazla söz hakkına sahip olmasını sağlarken, kadının bu süreçlerden dışlanmasına yol açmaktadır (Meyers, 2021).

Kadına yönelik şiddetin yaygınlaşması, yalnızca toplumsal normlarla değil; aynı zamanda kadınların ekonomik bağımsızlıklarının engellenmesi, yasal düzenlemelerdeki eksiklikler ve kadın haklarının yeterince korunmaması gibi etmenlerle de yakından ilişkilidir (Chung ve O'Connor, 2020). Bu yapılar, şiddetin sadece özel alanda değil, toplumsal alanda da yeniden üretilmesine olanak tanımaktadır. Dünya Sağlık Örgütü raporu, şiddetin ortaya çıkış sebeplerini çok yönlü bir şekilde ele almaktadır. Erkeklerin eşlerine yönelik şiddet uygulama risk etmenleri; bireysel, ilişkiye dair, yakın çevreye dair ve sosyal etmenler olmak üzere şu başlıklar altında incelenmektedir: Bireysel Etmenler: Genç yaşta evlenme, alkol kullanımı, depresyon, kişilik bozukluğu, düşük gelir düzeyi, düşük akademik başarı ve çocukluk döneminde şiddete tanıklık etmek bireysel etmenler arasında gösterilmektedir. İlişki Etmenleri: Evlilikte çatışma, istikrarsız evlilik, ailedeki ataerkil yapı, ekonomik zorlanma, yetersiz aile işlevi ve ilişkide var olan problemleri çözememe ilişki etmenleri arasında sayılmaktadır. Yakın Çevreye İlişkin Etmenler: Yoksulluk, yetersiz sosyal bilgi birikimi, yakın çevre tarafından şiddetin normal karşılanması ya da desteklenmesi ve şiddeti önleyici politikaların yetersiz kalması bu grupta yer almaktadır. Sosyal Etmenler: Geleneksel cinsiyet normları ve şiddeti destekleyici sosyal normlar bu etmenlere örnek olarak gösterilmektedir (WHO, 2002).

Aile içi şiddeti ortaya çıkaran diğer etmenler incelendiğinde; şiddet uygulayan bireylerin çoğunluğunun geçmiş dönemlerinde aile içi şiddete tanıklık ettikleri ve şiddetin varlığını sürdürdüğü ailelerde büyüdükları gözlemlenmektedir. Ayrıca kişiler arası etkileşimler de aile içi şiddeti ortaya çıkaran nedenler arasındadır. Bireylerin saldırgan davranışlarda bulunması; ırk, dil, din ve ideolojik farklılıkların bir sorun olarak değerlendirilmesi; eşlerden birinin, özellikle kadının işinin ve gelirinin daha iyi olması ve bundan kaynaklı erkeğin düşük benlik saygısı yaşayarak duygusal sorunlarla karşılaşması şeklinde açıklanabilir (Yılmaz, 2021). Kadına yönelik aile içi şiddetin artmasını etkileyen etmenler incelendiğinde; özgüven eksikliği, aşırı alkol tüketimi, mali zorluklar, işsizlik, depresyon yahut kişilik bozukluğu tanısı almış olmak, çocukluğunda şiddete maruz kalmak ya da tanık olmak, şiddet içerikli film ve dizi izleme alışkanlığı, yakın çevrenin

şiddete destek vermesi, eşler arası iletişim eksikliği ve kadınların fiziksel güç ve baskıya karşı hoşgörüsü gibi unsurlardan söz etmek mümkündür (Tel vd., 2019).

2.10. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Etkileri

Kadına yönelik şiddet, dünya genelinde kadınların karşılaştığı en yaygın insan hakları ihlallerinden biri kabul edilmektedir. Fiziksel, cinsel ve psikolojik saldırılar şeklinde ortaya çıkan bu şiddet türü; kadınların bedensel, duygusal ve zihinsel sağlığı üzerinde derin etkiler bırakmaktadır (WHO, 2002; Necula, 2020). Kalıcı etkileri olan ve giderek büyüyen bir sorun olan kadına yönelik şiddet; yalnızca bireysel düzeyde kalmayıp toplumsal yapıyı da olumsuz etkilemektedir. Bu durum; toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ekonomik bağımsızlık eksikliği ve kültürel normlar gibi etmenlerle ilişkilidir. Toplumsal değerler ve normlar; aynı zamanda şiddet gören kadınların durumu gizleme eğilimleri, kültürel baskılar ve yargılanma korkularıyla da bağlantılıdır. Şiddet olaylarının artması, buna duyarsız kalınması ve şiddetin gizlenmesi; toplumsal değerleri zedelemekle birlikte mağdurların destek sistemlerine erişimini engellemekte ve sorunun çözümünü zorlaştırmaktadır (United Nations [UN] Women, 2020; Türkkan ve Odacı, 2024).

Birçok kadın şiddetle karşılaştığında; korku, utanma ya da toplumdan dışlanma endişesiyle yaşadığı acıyı gizlemektedir (WHO, 2017). Aile içi şiddet gören kadınlar; genellikle bu durumu sadece kendilerinin yaşadığını düşünerek, başkalarının da benzer şeyler yaşayabileceğini yok saymakta; durumu kimseyle paylaşmayıp kendilerini soyutlayarak yalnızlaşmaktadır. Ayrıca evlilik süresince sevgi ve ilgi eksikliği hissettikçe bu yalnızlaşma artmaktadır (Öztürk ve Sevil, 2005).

Öte yandan, erkeğin partnerine uyguladığı şiddet; özel alana ait, yani kamusal alanın dışında varsayıldığı için fark edilememektedir. Çoğunlukla aile "mahrem" kabul edilmekte; yasaların, kurumların ve aile dışındakilerin buraya müdahale hakkının olmadığı düşünülmektedir. Ancak mahrem sayılan aile içinde kadının uğradığı şiddet; ona fiziksel ve duygusal açıdan kalıcı ya da geçici zararlar vermektedir. Bu durum, şiddetin etkilerinin büyümesine ve çözümün zorlaşmasına yol açmaktadır. Ayrıca şiddet gören kadınla diğer aile üyeleri ve toplum da büyük ölçüde zarar görmektedir (Çakır Parmaksızoğlu, 2011). Şiddet gören kadınlarda psikolojik olarak; kaygı, duygu durum değişikliği, umutsuzluk, korku, karamsarlık, unutkanlık, travma sonrası stres bozukluğu ve mahcubiyet hissi görülebilmektedir. Bu kadınların özgüvenleri düşük olmakta ve çözüm üretme becerileri, şiddete uğramayan kadınlara göre sınırlı kalmaktadır (Döğücü, 2019).

2.10.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Bireysel Etkileri

Kadına yönelik eş şiddeti; aile içi şiddetin en yaygın ve yıkıcı biçimlerinden biri olup, aile yapısı içinde genellikle gizli kalan ancak etkileri son derece ağır bir olgudur. Bu şiddet türü; yalnızca kadının fiziksel sağlığını değil, aynı zamanda ruhsal dayanıklılığını, sosyal ilişkilerini ve hayata tutunma gücünü de olumsuz etkilemektedir. Şiddetin süreklilik kazanması; kadında zamanla korku, güvensizlik, değersizlik ve yalnızlık duygularının yerleşmesine yol açabilmektedir (Dokkedahl, 2021). Ayrıca şiddet, aile içinde genellikle "özel alanın" bir parçası sayıldığı için dış müdahaleye kapalı kalmakta; bu da mağdurların yardım arama girişimlerini sınırlamaktadır (WHO, 2013). Bu durum, şiddetin etkilerinin daha da büyümesine neden olur. Kadına yönelik şiddetin bireysel düzeydeki en ağır sonucu, kadının hayatını kaybetmesidir (Çakır Parmaksızoğlu, 2011). Şiddet gören kadınlarda; ölüm, engellilik, psikolojik kökenli hastalıklar, suçluluk hissi, geçici veya kalıcı fiziksel yaralanmalar, kaygı bozukluğu, öz saygı yitimi, depresyon, intihar girişimi ile madde ve alkol kullanımı gibi durumlar daha yaygın görülmektedir (Köse ve Beşer, 2010).

Aile içinde kadınların uğradığı şiddet; çoğu zaman kadınlar tarafından fark edilmeden ya da fark edilse bile bastırılarak yaşanmaktadır. Kadınların şiddet karşısında sessiz kalışı; toplumun yeterince bilinçli olmaması ve destek mekanizmalarının yetersizliğiyle doğrudan ilişkilidir. Kadınların önemli bir bölümü, yaşadıkları durumu şiddet olarak tanımlayamamakta ya da toplumsal baskılar, ekonomik bağımlılık ve utanç duygusuyla şiddeti gizlemeyi seçmektedir (Fanslow vd., 2021). Bu nedenle hem bireysel düzeyde farkındalığı artıracak hem de kadınların destek mekanizmalarına erişimini kolaylaştıracak kapsamlı sosyal politikaların hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla bireysel farkındalığın artırılması, kadınların içinde bulundukları durumu tanımlayabilmeleri ve destek alabilmeleri açısından kritik bir öneme sahiptir.

2.10.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Toplumsal Etkileri

Kadına yönelik şiddet, yalnızca kadını değil bütün toplumu etkileyen bir olgudur; çünkü kadının yaşadıkları doğrudan çevresine yansımaktadır. Kadının içinde bulunduğu ruhsal durum; yakın çevresi, ailesi, çocukları ve toplumdaki diğer bireylerle iletişimini etkilediği gibi, iş ve eğitim hayatına da yansımaktadır. Bu bağlamda, kadının maruz kaldığı şiddet sonucu yaşadığı üzüntü ve karamsarlık, toplumda derin yaralar açabilmekte ve kalıcı izler bırakabilmektedir (Kalender, 2022).

Şiddetin en büyük toplumsal etkisi, temel insan hakları ihlali ve buna bağlı toplumsal sorunlardır. Şiddet; toplumsal çapta intihar, cinayet, taciz ve tecavüz

vakalarında artışa; yaşam kalitesinde azalmaya, verimlilik kaybına, toplumsal ilerlemede yavaşlamaya, demokratik süreçte katılımı düşüşe ve şiddet döngüsünün nesilden nesile aktarılmasına yol açabilmektedir (Çakır Parmaksızoğlu, 2011).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırmanın yöntem bölümünde; çalışmanın yürütölme sürecine ilişkin tüm aşamalar sistematik bir biçimde sunulmaktadır. Bu kapsamda; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler ve araştırmanın etik çerçevesi ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır.

3.1. Araştırmanın Türü

Pozitivist paradigma çerçevesinde nicel araştırma yöntemi benimsenerek yapılan bu çalışma, okur-yazar evli kadınların aile içi şiddet farkındalığı ve eş şiddetine maruz kalma düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen tanımlayıcı-kesitsel bir araştırmadır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bir araştırmada veri toplanacak tüm birey, olay ya da nesnelerden oluşan topluluğa “evren” adı verilir. Evren, canlı ya da cansız varlıklardan oluşabilir ve araştırmanın genel geçerlik düzeyini belirlemede temel rol oynamaktadır (Kadioğlu, 2021). Bir araştırmanın bilimsel geçerliliği, elde edilen sonuçların daha geniş kitlelere uygulanabilir olmasıyla artmaktadır. Bu tür kapsamlı sonuçlara ulaşmak için araştırmanın hedef kitlesi mümkün olduğunca geniş tutulmalıdır. Ancak, araştırma evreni genişledikçe hem somut veriye ulaşmak zorlaşmakta hem de evrenin soyut yapısı araştırmayı karmaşıktırabilmektedir (Karasar, 2012). Bu araştırmada kendine özgü değişkenlerle sınırlandırılarak bir çalışma evreni oluşturulmuştur. Bu çalışma evreni Erzincan merkezde ikamet eden evli kadınlardan oluşmaktadır. Araştırma yapmak istenilen grubun tümüne ulaşılmasının güçlüğü sebebiyle evreni güçlü temsil edeceği bir örneklem belirlemek amaçlanır. Saptanan örneklem büyüklüğüne göre herhangi bir yolla evrene ait bir kısmın seçilmesi basit tesadüfi örneklem türü ile gerçekleştirilir (Kadioğlu, 2021). Basit tesadüfi tüm elemanların birbirine eşit seçilme sansına sahip oldukları örneklem türüdür (Karasar, 2012). Bu çalışmanın evreninde Basit tesadüfi örneklem dahilinde veriler toplanmıştır.

Araştırmanın örnekleme dahil edilecek Erzincan merkezde ikamet eden evli okuryazar kadınların sayısını bulmak amacıyla evreni bilinmeyen metot kullanılarak güven aralığı yöntemine göre hesaplanmıştır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2002).

Bu formüle göre;

$$\frac{t^2pq}{d^2} = n \quad (\text{Eşitlik 1})$$

n: Örneklem alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı (0.49)

t: Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablo değeri (1.96)

q: İncelenen olayın görülmeme sıklığı (1-0.49 = 0.51)

d: Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen sapma değeri (0.05)

$$n = \frac{(1.96)^2(0.49)(0.51)}{(0.05)^2} = 384 \quad (\text{Eşitlik 2})$$

Bu çalışmada %95 güven aralığı ve $\pm$ %5 sapma ile güven aralığı metoduna göre araştırmanın örnekleme sayısı 384 olarak hesaplanmıştır. Eşitlik 2'deki değer Eşitlik 1 ile elde edilmiştir.

Temsiliyeti kuvvetlendirmek için örneklem sayısı minimum olarak 384 tutularak, olabildiğince fazla evli kadın katılımcıya ulaşılması hedeflenmektedir. Merkezde ikamet eden evli okuryazar kadınlara ulaşılarak, en doğru bilgileri toplamak amaçlanmıştır.

3.3. Süre ve Olanaklar

Araştırmanın veri toplama sürecine toplam dört ay ayrılması planlandı. Araştırma süreci boyunca maliyetlerin tümü araştırmacı tarafından karşılanmıştır. Araştırmanın Erzincan merkezde ikamet eden evli okuryazar kadınların araştırmaya dahil edilmesi örnekleme sıkıntısız bir şekilde ulaşılabilceği ve araştırmanın maliyeti konusunda araştırmacılara kolaylık sağladı.

3.4. Verilerin Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak üç farklı form kullanılmıştır. Bunlar sırasıyla; katılımcıların sosyo demografik özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, bireylerin aile içi şiddete ilişkin farkındalık düzeylerini ölçmek için geliştirilen Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği Formu ve kadınların eş şiddetine maruz kalma düzeylerini değerlendirmek amacıyla kullanılan Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Formu'dur.

3.4.1. Katılımcı Kişisel Bilgi Formu

Araştırma kapsamında; Erzincan il merkezinde yaşayan evli kadınlara yönelik, 17 sorudan oluşan bir demografik soru formu hazırlanmıştır. Evli kadınlar için oluşturulan bu formda; yaş, öğrenim durumu, çalışma durumu, eşin çalışma ve öğrenim durumu, evlilik süresi ve evlenme biçimi gibi bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın amacına uygun verileri toplamak üzere ise; "Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği" ve "Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği" kullanılmıştır.

3.4.2. Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği Formu

Aile içi şiddet farkındalığını değerlendirmek amacıyla kullanılan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ), Özyürek ve Kurnaz (2019) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır: “Aile İçi Şiddeti Tanımlanması”, “Aile İçi Şiddeti Kabullemesi”, “Aile İçi Şiddeti Normalleştirilmesi”, “Aile İçi Şiddeti Sonuçlar” dır. Üçlü derecelendirme yapılarak (katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum) toplamda 20 sorudan oluşmaktadır. Her soruda elde edilecek en yüksek puan üç, en düşük puan birdir. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı ile değerlendirilmiş ve genel güvenilirlik $\alpha = 0,88$ olarak bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Ölçekte 1-5. maddeler “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması”, 6-10. maddeler “Aile İçi Şiddetin Sonuçları”, 11-15. maddeler “Aile İçi Şiddetin Kabullemesi” ve 16-20.maddeler “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” alt boyutlarını oluşturmaktadır. Ölçekte yer alan 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20. maddeler, ters puanlanmaktadır. Ölçeğin tümünden elde edilen toplam puanların yüksek olması, bireyin aile içi şiddeti yorumlamada bilimsel ve hukuki alanlarda beklenen davranış ve tutumlara uyumlu görüşlere sahip olduğu, aile içi şiddete yönelik farkındalığının yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

3.4.3. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Formu

Çiler ve Kılıç (1999) tarafından geliştirilen “Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği”, evli kadınların eşlerinden gördükleri şiddet düzeylerini değerlendirmek amacıyla hazırlanmış bir ölçektir ve 3’lü likert tipi yanıt formatına sahiptir. Ölçekte “hiçbir zaman” yanıtı 1, “bazen” yanıtı 2 ve “her zaman” yanıtı 3 puan olarak değerlendirilir. Toplam 50 maddeden oluşan ölçek, 34 düz ve 16 ters madde içerir; ters kodlanan maddeler 2, 5, 7, 8, 9, 12, 14, 22, 28, 30, 32, 33, 38, 44, 47 ve 49’dur. Ölçekten alınabilecek toplam puan 50 ile 150 arasında değişmektedir.

Ölçek beş alt boyuttan oluşmakta olup her alt boyut bağımsız olarak da kullanılabilir. Bu alt boyutlar; fiziksel şiddet, duygusal şiddet, sözel şiddet, ekonomik şiddet ve cinsel şiddettir. Fiziksel şiddet alt boyutu, kadının eşi tarafından maruz kaldığı dövme, tokat atma gibi fiziksel şiddet davranışlarını ölçer ve 10 maddeden oluşmaktadır (29, 34, 39, 44, 49, 54, 59, 64, 69, 74). Bu alt boyutun puan aralığı 1–30’dur ve yüksek puanlar fiziksel şiddetin daha yoğun olduğunu göstermektedir.

Duygusal şiddet alt boyutu, kadının sevgi görüp görmediği ve aile ile arkadaşları tarafından aşağılama gibi duygusal baskılara maruz kalma durumunu değerlendirir. 10 maddeden oluşan bu alt boyutun maddeleri 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70 ve 75’tir; puan aralığı 1–30’dur. Sözel şiddet alt boyutu ise hakaret ve tehdit gibi sözlü şiddet davranışlarını ölçer; maddeleri 31, 36, 41, 46, 51, 56, 61, 66, 71 ve 76’dır ve puan aralığı 1–30’dur.

Ekonomik şiddet alt boyutu, kadının eşinin çalışmasına engel olup olmadığı ve harcamalarının ne ölçüde kontrol edildiğini değerlendirir. Bu alt boyut 10 maddeden oluşur (32, 37, 42, 47, 52, 57, 62, 67, 72, 77) ve puan aralığı 1–30’dur; yüksek puanlar ekonomik şiddetin daha yoğun yaşandığını gösterir. Cinsel şiddet alt boyutu ise kadının istemi dışında cinsel ilişkiye zorlanması gibi durumları sorgular; maddeleri 33, 38, 43, 48, 58, 63, 68, 73 ve 78’dir ve puan aralığı 1–30’dur.

Ölçeğin genel özellikleri arasında toplam 50 maddeden oluşması, 3’lü likert tipi puanlama kullanılması ve toplam puan aralığının 50–150 olması yer alır. Ayrıca 16 madde ters kodlanmış olup, alt boyutlar bağımsız olarak da kullanılabilir. Bu yapı, aile içi şiddetin farklı boyutlarının birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır ve araştırmalarda ölçeğin esnek bir şekilde kullanılmasını mümkün kılmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı ile değerlendirilmiş ve genel güvenilirlik $\alpha = 0,92$ olarak bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

3.5. Verilerin Toplanması

Veri toplama araçlarını katılımcıların bireysel olarak doldurmaları hedeflenmiştir. Toplumda şiddete maruz kalan kadınlar, yaşadıkları durumu gizleme, paylaşamama sebebiyle kadınlar kendilerini güvenli ve rahat bir ortamda soruları cevaplandırabilmeleri ayrıca doğru ve net verilere ulaşılabilmesi sağlanması amacıyla sorular evli kadınlara Google formu aracılığıyla ulaştırılmıştır. Araştırmaya katılan kadınlara sorular yönlendirilmeden önce araştırmanın amacı ve önemiyle ilgili kısa bir bilgi verildi,

araştırmaya katılımın ve istediklerinde araştırmadan çekilebilecekleri ve veri kaynaklarının gizli tutulacağı belirtilmiştir.

Araştırma süresi boyunca araştırmaya katılan bireylerin istedikleri taktirde araştırmacıya ulaşabilmeleri amacıyla araştırmacının iş adresi, e-posta adresi ve cep telefonu numaraları evli kadınlara iletilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin istatistiksel analizi, IBM SPSS Statistics 25.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Verilerin değerlendirilmesinde öncelikle tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Sürekli değişkenler Ortalama $\pm$ Standart Sapma (Ort $\pm$ SS) ve Medyan (Min-Maks) değerleri ile; kategorik değişkenler ise sayı (n) ve yüzde (%) olarak sunulmuştur.

Verilerin dağılım özellikleri Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile incelenmiş; varyansların homojenliği ise Levene Testi ile değerlendirilmiştir. İki grup arasındaki farkların analizinde Mann-Whitney U testi; üç ve üzeri grubun karşılaştırılmasında ise Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi olarak Dunn-Bonferroni testi uygulanmıştır. Sayısal değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü belirlemek amacıyla ise Spearman korelasyon analizi yapılmıştır. Kadınların aile içi şiddet düzeyini yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon analizinde Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) bağımlı değişken olarak alınmış; bu puanla ilişkisi istatistiksel olarak anlamlı olan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) toplam puanı ve demografik özellikler bağımsız değişkenler olarak çoklu modele dahil edilmiştir.

Model kurulumu sırasında farklı değişken seçme yöntemleri (Forward, Backward ve Stepwise) uygulanmış ve elde edilen modellerin açıklayıcılık gücü (R^2), anlamlılık düzeyi (F testi) ve değişkenlerin katkı düzeyleri karşılaştırılmıştır. Yapılan istatistiksel değerlendirmeler sonucunda, Stepwise yöntemine dayalı olarak oluşturulan model; daha yüksek açıklayıcılık düzeyi, anlamlı değişken yapısı ve modelin gereksiz karmaşıklıktan arındırılması ilkesine uygunluğu nedeniyle en uygun model olarak belirlenmiştir.

Model varsayımlarının uygunluğu değerlendirilmiştir. Artık değerlerin normal dağılıma uygunluğu grafiksel yöntemlerle incelenmiş; varyansların homojenliği (homoscedasticity) sağlanmıştır. Multikolinearite durumu ise VIF (Variance Inflation Factor) ve Tolerance değerleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde; araştırmaya katılan evli kadınların sosyodemografik özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler ile aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ve eş şiddetine maruz kalma durumlarına ilişkin bulgular sunulmuştur. Ayrıca, değişkenler arasındaki ilişkiler tek değişkenli analizler ve ardından çoklu regresyon modeli ile incelenmiş; anlamlı bulunan sonuçlara ilişkin yorumlamalara yer verilmiştir.

Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada; araştırma grubuna ait temel veriler ve araştırma amacına yönelik bulgular, dört tematik başlık altında yapılandırılarak sunulmuştur.

Bu başlıklarda; ilk olarak katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistiksel verilere yer verilmiş, ardından Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanlarının çeşitli değişkenlere göre karşılaştırması yapılmıştır. Üçüncü bölümde; demografik değişkenlerle ölçek puanları arasındaki ilişkiler Spearman korelasyon analiziyle değerlendirilmiştir. Son olarak ise demografik değişkenlerin ve AİŞFÖ puanının, AİKŞÖ puanını ne ölçüde yordadığı çoklu regresyon analizi ile test edilmiştir.

4.1. Evli Kadınların Sosyal-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Aşağıda yer alan 4.1.1. ve 4.1.2. başlıkları altında; araştırmaya katılan evli kadınların sosyodemografik özelliklerine ilişkin bulgular, katılımcıların bireysel ve ailesel niteliklerini ortaya koymak amacıyla incelenmiştir. Bu çerçevede; yaş, öğrenim durumu, çalışma yaşamına katılım, evlilik süresi, aile tipi ve eşe ilişkin özellikler değerlendirilmiş; böylece katılımcı grubunun demografik yapısı tanımlanmıştır. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ait bulgular aşağıda sunulmuştur.

4.1.1.Evli Kadınların Sosyal-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Aşağıda yer alan Tablo 1'de, çalışmaya katılan kadınların demografik özellikleri özetlenmiştir. Çalışmaya katılan 403 evli kadının yaşları 20 ile 75 arasında değişmektedir. Kadınların %22.3'ünün 20–30 yaş aralığında, %42.4'ünün 31–40 yaş aralığında ve %35.2'sinin 40 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Bu dağılım, örneklemin büyük çoğunluğunun orta yaş grubunda yer aldığını göstermektedir. Eğitim düzeyi

incelendiğinde; katılımcıların %71.2'sinin lisans ve üzeri eğitime sahip olduğu, yalnızca %28.8'inin lise ve altı düzeyde eğitim aldığı belirlenmiştir. Bu durum, örneklemin genel olarak yüksek eğitim seviyesine sahip bireylerden oluştuğunu göstermektedir. Çalışma durumu açısından ise katılımcıların %66.3'ünün aktif olarak çalıştığı, %33.7'sinin çalışmadığı veya emekli olduğu saptanmıştır.

Evlilik süresi bakımından değerlendirildiğinde; katılımcıların %52,6'sının 10 yıldan uzun süredir, %47.4'ünün ise 10 yıl ve daha az süredir evli olduğu görülmektedir. Evlilik yaşı açısından bakıldığında; kadınların %49.6'sı 25 yaşın altında, %50.4'ü ise 25 yaş ve üzerinde evlenmiştir. Evlilik biçimi %71.7 oranıyla büyük ölçüde "tanışarak evlilik" şeklinde gerçekleşmiş, %28.3'ü ise "görücü usulüyle" evlenmiştir. Bu veri, günümüzde bireylerin kendi seçimiyle evlenme eğiliminde olduğunu göstermektedir. İlk evlilik olup olmadığına dair yanıtlara göre; katılımcıların %96.8'i ilk evliliğini sürdürmekteyken, yalnızca %3.2'si daha önce bir evlilik yaşamıştır. Aile tipi açısından değerlendirildiğinde, %92.1'lik oranla çekirdek aile yapısının geniş aile yapısına göre daha yaygın olduğu görülmektedir.

Kadınların çocuk sayısı 0 ile 4 arasında değişmektedir. Çocukluk döneminde şiddete tanık olan kadınların oranı %33'tür. Hane gelirine ilişkin veriler incelendiğinde; aylık ortalama gelirin 90.75 olduğu, gelir dağılımının ise 4 bin ile 600 bin arasında değiştiği görülmektedir. Genel olarak bu bulgular; araştırmaya katılan evli kadınların büyük oranda orta yaş grubunda, yüksek eğitim düzeyine sahip, çalışan, çekirdek aile yapısı içinde yaşayan, modern evlilik biçimlerini tercih eden ve çocukluk döneminde şiddete tanıklık etmiş bireylerden oluştuğunu göstermektedir.

Tablo 1.Evli kadınların sosyal-demografik özellikleri (n:403)

Değişkenler	Sayı/%
Yaş	20-30 Yaş
	31-40 Yaş
	>40 Yaş
Eğitim Durumu	İlk/Orta/Lise
	Lisans/Yüksek
Çalışma Durumu	Evet
	Hayır/Emekli
Evlilik Yılı	<=10 Yıl
	> 10 Yıl
Evlenme Şekli	Görücü Usulü
	Tanışarak
Evlilik Yaşı	<25
	>=25
İlk evliliğin olup olmadığı	Evet
	Hayır
Aile Tipi	Çekirdek
	Geniş
Çocukluk Dönemde Şiddete Tanıklık Etme	Tanık Olan
	Tanık Olmayan
Yaş Ort. $\pm$ SS; Medyan (Min-Maks)	
Çocuk Sayısı Medyan (Min-Maks)	
Ortalama Hane Geliri (bin) Ort. $\pm$ SS; Medyan (Min-Maks)	

38,03 $\pm$ 9.44; 37(20–75)

2(0-4)

90,75 $\pm$ 73.91; 80(4–600)

4.1.2. Evli Kadınların Eşlerinin Sosyal-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Aşağıda yer alan Tablo 2'de, çalışmaya katılan kadınların eşlerinin demografik özellikleri özetlenmiştir. Eşlerin eğitim düzeyine bakıldığında; kadınların %67'sinin lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip kişilerle evli olduğu görülmektedir. Bu durum, kadınlar ve eşlerinin eğitim düzeyleri arasında bir benzerlik olduğunu göstermektedir.

Eşlerin %90.3'ünün çalıştığı, yalnızca %9.7'sinin çalışmadığı veya emekli olduğu belirtilmiştir. Meslek gruplarına bakıldığında; memur ve işçi olanların oranı %49.9 iken, esnaf, emekli ve diğer meslek gruplarında yer alanların oranı %50.1'dir. Bu veriler, mesleki dağılım açısından dengeli bir yapı olduğunu göstermektedir.

Eşlerin alkol kullanım durumu incelendiğinde; %23.1'inin alkol kullandığı, %76.9'unun ise kullanmadığı saptanmıştır. Ruh sağlığına ilişkin tanı durumuna bakıldığında ise; eşlerin yalnızca %3,7'sinin herhangi bir ruhsal bozukluk tanısına sahip olduğu, %96.3 oranındaki büyük çoğunluğun böyle bir tanısının bulunmadığı görülmektedir. Son olarak eşlerin yaş ortalaması 41 olup, yaşlar 24 ile 75 arasında değişmektedir.

Tablo 2. Evli kadınların eşlerinin sosyal-demografik özellikleri (n:403)

Değişkenler		Sayı/%
Eğitim	İlk/Orta/Lise	133/33,0
	Lisans/Yüksek	270/67,0
Çalışma Durumu	Evet	364/90,3
	Hayır/Emekli	39/9,7
Meslek	Memur+ İşçi	201/49,9
	Esnaf+ Emekli+ Diğer	202/50,1
Eşiniz Alkol Alıyor mu?	Evet	93/23,1
	Hayır	310/76,9
Eşinizin ruh sağlığı tanısı var mı?	Evet	15/3,7
	Hayır	388/96,3
Eş Yaşı <i>Ort. ± SS; Medyan (Min-Maks)</i>		41.54 ± 10.23; 40(24–75)

4.2. Evli Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeylerinin Sosyal-Demografik Etkenler Açısından Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan evli kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ile eş şiddetine maruz kalma durumları arasındaki ilişkinin; çeşitli sosyodemografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve elde edilen bulgular istatistiksel analizler doğrultusunda sunulmuştur. Analiz sonuçlarında, $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunan değerler koyu renkle belirtilmiştir. Yaş gruplarına ilişkin analizler Kruskal-Wallis Testi ile, diğer tüm karşılaştırmalar ise Mann-Whitney U Testi ile yapılmıştır.

4.2.1. Yaş Değişkenin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 3'te; evli kadınların yaş gruplarına göre aile içi şiddet farkındalığı ve eş şiddeti deneyimleri incelenmiştir. Kadınlar; 20-30, 31-40 ve 40 yaş üstü olmak üzere üç gruba ayrılarak değerlendirilmiştir. Farklı yaş gruplarının; Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) ve alt boyutları (Aile İçi Şiddetin Tanımlanması, Kabullenilmesi, Normalleştirilmesi, Sonuçları) ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanları karşılaştırılmıştır.

Analiz sonuçlarına göre; Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği toplam puanında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Anlamlı fark, yalnızca Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeğinin “Aile İçi Şiddetin Sonuçları” alt boyutunda görülmüştür ($p = 0.033$). Özellikle 31-40 yaş grubundaki kadınların, 40 yaş üstü kadınlara göre aile içi şiddetin sonuçlarına dair daha yüksek farkındalığa sahip olduğu belirlenmiştir. Diğer alt boyutlar (Tanımlanması, Kabullenilmesi, Normalleştirilmesi) açısından ise yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Bu bulgular, 31-40 yaş arasındaki kadınların, 40 yaş üstü kadınlara kıyasla şiddetin sonuçlarını daha iyi algıladığını göstermektedir.

Tablo 3. Evli kadınların yaş değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		20-30 Yaş(n=90)	31-40 Yaş(n=171)	>40 Yaş(n=142)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	13.71±2.79	14.02±2.21	13.75±2.50	0.795
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.24±1.81	14.51±1.20	13.96 ± 2.14	<u>0.033</u>
	Medyan (Min-Max)	15(5-15) ^{a,b}	15(9-15) ^a	15(5-15) ^b	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	13.17 ± 2.50	13.30 ± 2.18	12.89 ± 2.30	0.128
	Medyan (Min-Max)	14(5-15)	14(5-15)	13(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	54.93 ± 6.46	56.06 ± 5.03	54.55 ± 6.32	0.168
	Medyan (Min-Max)	58(30-60)	56(32-60)	57(37-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	66.74 ± 8.75	67.13±10.64	69.25± 12.40	0.416
	Medyan (Min-Max)	64(59-1105)	64(58-138)	65 (57–138)	

a ve b farklı harfler 0,05 istatistiksel anlamlılık düzeyde farklı grupları göstermektedir.

4.2.2. Evlilik Sürelerinin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 4.'de, evlilik süresinin aile içi şiddet farkındalığı ve eş şiddetine maruz kalma üzerindeki etkisinin evlilik süresi 10 yıl ve altında olan kadınlarla, 10 yıldan uzun süredir evli olan kadınların sonuçları yer almaktadır. Sonuçlar, evlilik süresine bağlı olarak Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) bazı boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğunu gösterdi. Özellikle Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nin toplam puanında ve “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi” alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulundu (sırasıyla $p = 0.011$ ve $p = 0.013$). Evlilik süresi 10 yıl ve altında olan kadınlar, şiddeti kabullenme konusunda daha düşük puanlar alırken, genel farkındalık düzeylerinde daha yüksek puanlara ulaştı. Bu, evlilik süresi uzadıkça kadınların şiddeti daha fazla içselleştirme veya normalleştirme eğiliminde olabileceğini düşündürüyor. Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nin alt boyutu olan “Aile İçi Şiddetin Tanımlaması”, “Aile İçi Şiddetin Sonuçları”, “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanları açısından iki grup karşılaştırmasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p > 0.005$). Bu bulgular, evlilik süresinin yalnızca belirli farkındalık boyutlarını etkilediğini, ancak eş şiddetine maruz kalma durumunu tek başına belirlemede yeterli bir faktör olmadığını göstermektedir.

Tablo 4. Evli kadınların evlilik yılı değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		≤10 Yıl (n=191)	>10 Yıl (n=212)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	13.99 ± 2.28	13.73 ± 2.59	0.436
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.37 ± 1.55	14.16 ± 1.88	0.261
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	13.29±2.39	12.98 ± 2.21	0.011
	Medyan (Min-Max)	14(5-15)	13(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	14.08 ±1.80	14.00 ±1.91	0.391
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	55.74±5.70	54.86± 6.00	0.013
	Medyan (Min-Max)	58(30-60)	57(32-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	66.80 ±9.34	68.69±12.7	0.141
	Medyan (Min-Max)	64(59-112)	65(57-138)	

4.2.3. Eğitim Düzeylerinin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 5'te görüleceği üzere, kadınların eğitim düzeyine göre karşılaştırmalar yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) ve alt boyutları ("Aile İçi Şiddetin Tanımlanması", "Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi", "Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi", "Aile İçi Şiddetin Sonuçları") ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) toplam puanları açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur ($p < 0.001$). Özellikle AİŞFÖ'nün "Aile İçi Şiddetin Tanımlanması" alt boyutunda yüksek eğitim düzeyine sahip kadınların ortalama puanlarının daha yüksek olması; bu kadınların şiddeti tanımlamada daha donanımlı olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde, "Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi" ve "Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi" alt boyut puanlarının yüksek eğitimli kadınlarda daha yüksek çıkması; bu grubun şiddeti kabullenmeme ve normalleştirmeme düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Son alt boyut olan "Aile İçi Şiddetin Sonuçları" ise sınırda anlamlı bulunmuş ($p = 0.050$) ve yüksek eğitim düzeyine sahip kadınların şiddetin sonuçlarını daha doğru algıladığını göstermiştir. AİŞFÖ toplam farkındalık puanı incelendiğinde; düşük eğitim grubundakilerin puanının, yüksek eğitim grubundakilere göre daha düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p < 0.001$). Öte yandan, Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) açısından da anlamlı bir fark saptanmış ve düşük eğitim düzeyindeki kadınların daha yüksek düzeyde şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir ($p < 0.001$). Bu sonuçlar, yüksek eğitim düzeyinin şiddet farkındalığını artırdığını ve şiddete maruz kalma riskini azaltıcı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Evli kadınların eğitim düzeyi değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		Lise ve altı (Düşük eğitim düzeyi) (n=116)	Lisans ve üstü (Yüksek eğitim düzeyi) (n=287)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	12.95 ± 3.30	14.20±1.90	<0.001
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	13.90± 2.20	14.40±1,50	0.005
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	12.10± 2.60	13.50± 2.00	<0.001
	Medyan (Min-Max)	13(5-15)	14(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	13.25± 2.60	14.35± 1.60	<0.001
	Medyan (Min-Max)	14(5-15)	15(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	52.20± 6.80	56.50± 4.95	<0.001
	Medyan (Min-Max)	55 (32–60)	58 (30–60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	73.10± 2.60	65.65± 7.80	<0.001
	Medyan (Min-Max)	68(58-138)	63(57-112)	

4.2.4. Çalışma Durumlarının Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 6'da evli kadınların çalışma durumlarına göre Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanları karşılaştırılmış ve istatistiksel olarak anlamlı farklar saptanmıştır. Çalışan kadınların; “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” ($p < 0.001$), “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi” ($p < 0.001$) ve “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” ($p < 0.001$) alt boyut puanlarının, çalışmayanlara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Aynı şekilde, AİŞFÖ toplam puanı ($p < 0.001$) ve AİKŞÖ toplam puanı ($p < 0.001$) açısından da gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu bulgular; çalışan kadınların şiddeti daha doğru tanımladığını, daha az kabullendiğini, şiddeti normalleştirme eğilimlerinin düşük olduğunu, genel farkındalık düzeylerinin daha yüksek çıktığını ve daha az şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Buna karşın, AİŞFÖ'nün “Aile İçi Şiddetin Sonuçları” alt boyutunda anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p = 0.357$). Genel olarak bu sonuçlar; kadının iş yaşamına katılımının, şiddet farkındalığı üzerinde koruyucu bir etkisi olduğunu ve eş şiddeti riskini azalttığını göstermektedir.

Tablo 6. Evli kadınların çalışma durumu değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		Çalışıyor (n=267)	Çalışmıyor/Emekli (n=136)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	14.20±2.04	13.30±3.01	<0.001
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.40±1.61	14.10±1.95	0.357
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	13.60±1.97	12.30±2.62	<0.001
	Medyan (Min-Max)	14(5-15)	13(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	14.40±1.50	13.40±2.28	<0.001
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	14(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	56.50±5.02	53.00±6.68	<0.001
	Medyan (Min-Max)	58(30-60)	56(32-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	66.00±9.20	71.40±13.11	<0.001
	Medyan (Min-Max)	63(57-13)	66.5(58-138)	

4.2.5. Evlendikleri Yaşlarının Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 7'de; evli kadınların evlenme yaşına göre yapılan karşılaştırmalarda, Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 25 yaş ve üzerinde evlenen kadınların; AİŞFÖ'nün "Aile İçi Şiddetin Tanımlanması" ($p = 0.016$), "Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi" ($p < 0.001$) ve "Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi" ($p < 0.001$) alt boyutlarında aldıkları puanlar ile AİŞFÖ toplam puanı ($p < 0.001$) ve AİKŞÖ toplam puanı ($p < 0.001$) açısından farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Buna göre; ileri yaşta evlenen kadınların şiddeti daha iyi tanımladığı, daha az kabullendiği, şiddeti normalleştirme eğilimlerinin düşük olduğu ve genel olarak daha yüksek farkındalığa sahip olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, bu grubun eşlerinden gördüğü şiddet düzeyi de anlamlı şekilde daha düşüktür. AİŞFÖ'nün "Aile İçi Şiddetin Sonuçları" alt boyutunda ise anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p = 0.301$). Bu bulgular, erken yaşta evlenmenin hem farkındalık düzeyini düşüren hem de eş şiddetine maruz kalma riskini artıran önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Tablo 7. Evli kadınların evlendikleri yaş değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		<25 Yaş (n=200)	>=25 Yaş (n=203)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	13.50 ± 2.90	14.20± 1.90	0.016
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.20±1.70	14.30±1.80	0.301
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	12.80± 2.40	13.50±2.00	<0.001
	Medyan (Min-Max)	13(5-15)	14(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	13.70±2.00	14.30±1.60	<0.001
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	14(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	54.20±6.30	56.30± 5.20	<0.001
	Medyan (Min-Max)	56.50(30-60)	58(37-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	69.60±12.70	66± 8.50	<0.001
	Medyan (Min-Max)	65(57-138)	63(58-106)	

4.2.6. Evlenme Şekillerinin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 8'de; evli kadınların evlenme biçimlerine göre Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanları incelenmiş ve AİŞFÖ'nün bazı alt boyutları ile AİKŞÖ puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar saptanmıştır. Tanışarak evlenen kadınların; “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi” ($p < 0.001$), “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” ($p = 0.001$) alt boyutları ile AİŞFÖ toplam ($p = 0.001$) ve AİKŞÖ toplam ($p < 0.001$) puanları açısından anlamlı düzeyde daha olumlu değerlere sahip olduğu görülmüştür. Buna göre; tanışarak evlenen kadınlar şiddeti daha az kabullenmekte, şiddeti normalleştirme eğilimleri daha düşük seyretmekte ve genel farkındalık düzeyleri daha yüksek çıkmaktadır. Aynı zamanda bu grubun maruz kaldığı eş şiddeti düzeyi de anlamlı şekilde daha düşüktür. Öte yandan, “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” ve “Aile İçi Şiddetin Sonuçları” alt boyutlarında evlenme biçimine bağlı anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($p > 0.005$). Bu bulgular; bireylerin birbirini tanıyarak kurdukları evliliklerde, şiddete karşı daha yüksek farkındalığın ve daha düşük maruz kalma riskinin söz konusu olabileceğini göstermektedir.

Tablo 8. Evli kadınların evlenme şekilleri değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		Tanışarak (n=289)	Görücü Usulü (n=114)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	13.90±2.40	13.60 ±2.50	0.148
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.40±1.50	13.90± 2.20	0.094
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	13.40± 2.20	12.40± 2.50	<0.001
	Medyan (Min-Max)	14(5-15)	13(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	14.20±1.70	13.60±2.10	<0.001
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	55.90± 5.40	53.60 ±6.70	<0.001
	Medyan (Min-Max)	58(30–60)	56(32-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	66.20± 9.50	71.90±13.10	<0.001
	Medyan (Min-Max)	65(57–138)	68(58–131)	

4.2.7. İlk Evliliklerinin Olup Olmaması Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 9'da katılımcıların ilk evliliklerini yapıp yapmadıklarına göre Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanları karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; AİŞFÖ'nün hiçbir alt boyutunda ("Aile İçi Şiddetin Tanımlanması", "Aile İçi Şiddetin Kabul edilmesi", "Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi", "Aile İçi Şiddetin Sonuçları") ve AİŞFÖ toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0.05$). Benzer şekilde, Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) açısından da gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Bu bulgular, evlilik sayısının kadınların aile içi şiddeti algılama ve şiddete maruz kalma düzeyleri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. Ancak bu sonucun değerlendirilmesinde; daha önce evlilik yapmış bireylerden oluşan grubun örneklem büyüklüğünün oldukça düşük olması ($N = 13$), önemli bir sınırlılık olarak göz önünde bulundurulmalıdır. Örneklem dengesizliği, olası farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı düzeye ulaşmasını engellemiş olabilir. Bu nedenle, evlilik tekrarı ile aile içi şiddet farkındalığı arasındaki ilişkinin daha sağlıklı biçimde değerlendirilebilmesi için daha geniş ve dengeli örneklemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablo 9. Evli kadınların ilk evliliklerinin olup olmadığı değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		Evet (İlk Evlilik) (n=390)	Hayır (İlk evlilik) (n=13)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	14.00 ±2.50	13.80± 2.30	0.853
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(8-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.30±1.70	14.30± 1.80	0.554
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(9-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	13.20±2.30	12.40± 2.50	0.195
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	14(7-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	14.10± 1.90	13.70±2.20	0.236
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	14(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	55.30± 5.80	54.20± 7.80	0.652
	Medyan (Min-Max)	58(30-60)	57(32-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	67.80± 10.90	69.00± 13.70	0.527
	Medyan (Min-Max)	64(57-138)	65(59-113)	

4.2.8. Aile Tiplerinin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan tablo 10.'da evli kadınların yaşadıkları aile tipine göre Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) arasındaki ilişki incelendiğinde, bazı Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) alt boyutlarında ve toplam farkındalık puanında istatistiksel olarak anlamlı farklar saptanmıştır. Çekirdek ailede yaşayan kadınların, “Aile İçi Şiddetin Tanımlama” ($p = 0.008$), “Aile İçi Şiddetin Kabullemesi” ($p = 0.013$) ve Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) toplam puanı ($p < 0.001$) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular, çekirdek ailede yaşayan kadınların şiddeti daha iyi tanıdığı, daha az kabullendiği ve genel farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. “Aile İçi Şiddetin Sonuçları” ve “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” alt boyutlarında anlamlı fark saptanmamış ($p > 0.05$), Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanı açısından ise fark sınırda anlamlılık göstermiştir ($p < 0.052$). Geniş ailede yaşayan kadınların daha düşük farkındalık düzeyine sahip olması, geleneksel aile yapısının şiddeti normalleştirme ve kabullenmeye yol açabileceğini düşündürmektedir.

Tablo 10. Evli kadınların aile tipleri değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		Çekirdek Aile (n=337)	Geniş Aile (n=32)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	13.95 ± 2.40	12.80± 3.00	0.008
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.30± 1.74	14.10 ±1.70	0.506
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(9-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	13.20± 2.30	12.20± 2.60	0.013
	Medyan (Min-Max)	14(5-15)	13(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	14.10± 1.70	13.30± 2.80	0.156
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	14(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	55.50± 5.70	52.30± 7.15	<0.001
	Medyan (Min-Max)	58(30–60)	55(32-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	67.20± 9.60	74.80±19.70	0.052
	Medyan (Min-Max)	64 (58–131)	65(57-138)	

4.2.9. Çocukluk Dönemde Şiddete Tanıklık Etmenin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 11.'de evli kadınların, çocukluk döneminde aile içi şiddete tanıklık eden ve etmeyen kadınlar karşılaştırıldığında, en dikkat çekici fark Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanlarında ortaya çıkmaktadır ($p<0.001$). Bu bulgu, çocukken şiddete tanıklık etmenin, yetişkinlikte şiddete maruz kalma olasılığını artırabileceğini göstermektedir. Benzer şekilde, Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği'nin (AİŞFÖ) “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi” alt boyutunda da anlamlı bir fark gözlenmiştir ($p=0.002$). Tanık olan kadınların daha çok şiddeti kabullendiği anlamına gelmektedir; bu da çocukken şiddete tanık olan kadınların, şiddeti daha olağan ya da tolere edilebilir bir durum olarak görme eğiliminde olabileceklerini düşündürür. Diğer alt boyutlara bakıldığında “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması”, “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi”, “Aile İçi Şiddetin Sonuçları” gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Yani çocuklukta şiddete tanıklık etmek, her durumda bireyin şiddet farkındalığını etkileyen bir unsur olarak öne çıkmamaktadır. Ancak şiddeti kabullenme ve bizzat aile içinde eş şiddeti yaşama konusunda belirgin farklar mevcuttur.

Tablo 11. Evli kadınların çocukluk dönemde şiddete tanıklık etme değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		Tanık Olan (n=134)	Tanık Olmayan (n=269)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	14.10 ± 2.00	13.70± 2.60	0.489
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.00±1.90	14.40 ±1.60	0.109
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	12.55 ± 2.60	13.40± 2.05	0.002
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	14(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	13.60±2.30	14.20± 1.50	0.052
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	54.30± 6.80	55.80± 5.30	0.094
	Medyan (Min-Max)	57(30-60)	58(37-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	72.90±14.70	65.20±7.30	< 0.001
	Medyan (Min-Max)	68 (59-138)	63(57-106)	

4.2.10. Eşlerin Eğitiminin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 12.'de evli kadınların eşlerinin eğitim düzeyine göre yapılan karşılaştırmalarda, aile içi şiddet farkındalığı ve eş şiddeti deneyimleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar saptanmıştır. Eşi lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip kadınların, Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nin alt boyutu olan “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” ($p=0.022$), “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi” ($p<0.001$), “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” ($p<0.001$) sonuçlar anlamlı çıkmıştır. Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nin toplam ($p<0.001$) ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanları açısından anlamlı olarak daha olumlu değerlere sahip oldukları görülmüştür. Buna göre, yüksek eğitim düzeyine sahip eşe sahip olan kadınlar, şiddeti daha doğru tanımlamakta, daha az kabullenmekte, şiddeti normalleştirme düzeylerinin düşük olduğu ve genel farkındalık düzeyleri daha yüksek olmaktadır. Aynı zamanda bu kadınların yaşadığı eş şiddeti düzeyi de anlamlı biçimde daha düşüktür. Öte yandan, Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nin alt boyutu olan “Aile İçi Şiddetin Sonuçları” gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p=0.984$). Bu bulgular, eşin eğitim düzeyinin kadının hem şiddete dair farkındalık düzeyi hem de maruz kaldığı şiddetin şiddeti üzerinde önemli ve belirleyici bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 12. Evli kadınların eşlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		Lise ve altı (Düşük eğitim düzeyi) (n=133)	Lisans ve üstü (Yüksek eğitim düzeyi) (n=270)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	13.40 ± 2.90	14.05 ± 2.10	0.022
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.00 ± 2.10	14.35 ± 1.65	0.984
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	12.50 ± 2.60	13.40 ± 2.15	<0.001
	Medyan (Min-Max)	13(5-15)	14(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	13.70 ± 2.20	14.20 ± 1.70	<0.001
	Medyan (Min-Max)	14(5-15)	15(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	53.60±6.40	56.00±5.10	<0.001
	Medyan (Min-Max)	55(32-60)	58(34-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	71.20±12.90	66.10±9.40	<0.001
	Medyan (Min-Max)	68 (58-138)	64(57-126)	

4.2.11. Eşin Çalışmasının Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 13.'de evli kadınların eşlerinin çalışma durumuna göre aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ve yaşadıkları eş şiddeti incelendiğinde, Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nün toplam puanı ($p = 0.003$) ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanında anlamlı farklar saptanmıştır ($p = 0.031$). Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nin alt boyutları olan “Aile İçi Şiddetin Tanımlaması”, “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi”, anlamlı farklılıklar görülmektedir. Eşi çalışan kadınların “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” puanları daha yüksek bulunmuş ($p = 0.019$), bu da onların şiddeti tanıma düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, şiddeti kabullenme düzeyinde de anlamlı fark saptanmış ($p < 0.001$); çalışmayan eşe sahip kadınların “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi” puanlarının daha düşük olması, onların şiddeti daha fazla kabullendiklerini göstermektedir. Toplam farkındalık düzeyi açısından da çalışan eşi olan kadınlar lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Diğer yandan, “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” ve “Aile İçi Şiddeti Sonuçları” puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($p = 0.803$, $p = 0.190$). Çalışmayan eşe sahip kadınlar daha yüksek Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanlarına sahiptir. Bu da onların daha fazla eş şiddetine maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır. Bu bulgular genel olarak, eşin çalışmıyor olmasının kadının şiddete karşı farkındalık düzeyini düşürdüğünü ve şiddete maruz kalmayı artırdığını göstermektedir.

Tablo 13. Evli kadınların eşlerinin çalışma durumu değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		Çalışıyor (n=364)	Çalışmıyor/Emekli (n=39)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	13.95±2.36	13.00±3.07	0.019
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.32±2.63	13.70±2.49	0.019
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	13.22±2.30	12.34±2.19	<0.001
	Medyan (Min-Max)	14(5-15)	13(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	14.03±1.91	14.16±1.39	0.803
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(10-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	55.51±5.78	55.00±5.78	0.003
	Medyan (Min-Max)	58(30-60)	58(30-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	67.47±10.61	53.18±6.36	0.031
	Medyan (Min-Max)	64(57-138)	56(37-60)	

4.2.12. Eşin Mesleğinin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 14.'de evli kadınların eşlerinin meslek durumuna göre yapılan karşılaştırmalar yapılmıştır. Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) 'nin alt boyutu olan “Aile İçi Şiddetin Kabullemesi” ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar saptanmıştır ($p = 0.022$ ve $p = 0.030$). Buna göre, düzenli çalışmayan eşe sahip kadınlar, şiddeti daha fazla kabullenmekte ve daha yüksek düzeyde eş şiddeti yaşamaktadır. Bu durum, eşin ekonomik istikrarsızlığının aile içi şiddet açısından risk faktörü olabileceğini göstermektedir. Diğer yandan, Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) 'nin alt boyutları olan “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması”, “Aile İçi Şiddetin Sonuçları”, “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” ve Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) toplam puanlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0.05$). Bu sonuçlar, eşin sabit bir mesleğe ve gelire sahip olmasının, kadının şiddeti kabullenme eğilimini ve şiddete maruz kalma riskini azaltabileceğini; ancak farkındalığın diğer boyutlarında belirleyici olmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 14. Evli kadınların eşlerinin meslek grubu değişkenine göre dağılımı (n=403)

Değişkenler		Düzenli Çalışan (n=201)	Düzenli Çalışmayan (n=202)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	13.70 ± 2.60	14.00± 2.20	0.244
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.20 ±1.70	14.30±1.80	0.503
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	13.40±2.10	12.90± 2.50	0.022
	Medyan (Min-Max)	14(5-15)	13(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	14.01± 1.80	14.00± 2.00	0.691
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	55.4±5.90	52.70±6.50	0.341
	Medyan (Min-Max)	58(32-60)	55(32-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	67.00±10.24	68.60±11.60	0.003
	Medyan (Min-Max)	64(58-113)	65(57-138)	

4.2.13. Eşin Alkol Tüketiminin Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 15.'de evli kadınların eşlerinin alkol tüketim değişkenine göre yapılan karşılaştırmalarda, bazı farkındalık boyutları ve eş şiddeti puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklar saptanmıştır. Eşi alkol kullanan kadınların, Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nin alt boyutu olan “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” puanı ($p=0.011$) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur; bu durum, bu kadınların şiddeti tanıma konusunda daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte, eş şiddeti puanları Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) açısından da anlamlı bir fark elde edilmiştir ($p= 0.002$); alkol kullanan eşe sahip kadınlar, daha yüksek düzeyde eş şiddeti yaşamaktadır. Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nin diğer alt boyutları olan “Aile İçi Şiddetin Kabul edilmesi”, “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi”, “Aile İçi Şiddetin Sonuçları” ve Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nin toplam farkındalık puanı açısından gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Bu bulgular, alkol kullanımının yalnızca kadının maruz kaldığı şiddet düzeyini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda kadının şiddet algısını da tetikleyebileceğini göstermektedir.

Tablo 15. Evli kadınların eşlerinin alkol tüketme değişkenine göre dağılımı (n=403)

Değişkenler		Alkol Tüketen (n=93)	Alkol Tüketmeyen (n=310)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	14.40± 1.40	13.70± 2.65	0.011
	Medyan (Min-Max)	15(8-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	14.30± 1.60	14.24±1.78	0.054
	Medyan (Min-Max)	15(7-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	12.75± 2.80	13.24± 2.12	0.446
	Medyan (Min-Max)	14(5-15)	14(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	13.70± 2.60	14.15± 1.60	0.708
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	55.20± 6.85	55.30 ±5.55	0.217
	Medyan (Min-Max)	58(30-60)	57(34-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	71.80± 14.60	66.60± 9.30	0.002
	Medyan (Min-Max)	67(59-138)	64(57-131)	

4.2.14. Eşin Ruh Sağlığı Tanısının Kadınların Aile İçi Şiddet Farkındalık Düzeyleri ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Düzeyinin Üzerindeki Etkisi

Aşağıda yer alan Tablo 16. evli kadınların eşlerinin ruh sağlığı tanısına sahip olup olmamasına göre yapılan karşılaştırmalarda, yalnızca Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.001$). Buna göre, ruhsal tanısı olan eşe sahip kadınların Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanları daha yüksek bulunmuş, bu da onların eşlerinden daha fazla şiddet gördüğünü göstermektedir. Öte yandan, Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) tüm alt boyutları ve toplam farkındalık puanları açısından gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu bulgu, eşin ruhsal tanısının kadının şiddet farkındalık düzeyine doğrudan bir etkisi olmadığını, ancak yaşanan şiddet mağduriyetlerini belirgin biçimde artırdığını göstermektedir.

Tablo 16. Evli kadınların eşlerinin ruh sağlığı tanısı alma değişkenine göre dağılımı (n:403)

Değişkenler		Ruh Sağlığı Tanısı Olan(n=15)	Ruh Sağlığı Tanısı Olmayan(n=388)	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Ort±SS	13.30± 3.10	13.90 ±2.40	0.183
	Medyan (Min-Max)	15(5-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Ort±SS	13.90± 2.10	14.30± 1.70	0.637
	Medyan (Min-Max)	15(9-15)	15(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Ort±SS	11.70± 3.15	13.20 ±2.20	0.095
	Medyan (Min-Max)	12(6-15)	14(5-15)	
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Ort±SS	12.70± 3.10	14.10± 1.80	0.124
	Medyan (Min-Max)	15(7-15)	15(5-15)	
AİŞFÖ Toplam	Ort±SS	51.50±9.20	55.40± 5.70	0.221
	Medyan (Min-Max)	56(32-60)	58(30-60)	
AİKŞÖ Toplam	Ort±SS	83.20±21.90	67.20±9.90	<0.001
	Medyan (Min-Max)	78(61-131)	64(57-138)	

4.3. Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Puanlarının Puanlarının Demografik Değişkenlerle İlişkilerinin Değerlendirilmesi

Aşağıda yer alan Tablo 17.'de, araştırmaya katılan evli kadınların bazı demografik özellikleri ile Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) arasındaki ilişkinin yönü ve gücü incelenmiştir. Değişkenler arasındaki doğrusal olmayan ilişkileri değerlendirebilmek amacıyla Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır. Analiz kapsamında yaş, evlilik yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı, aylık hane geliri ve eşin yaşı gibi demografik değişkenler ele alınmıştır. Bu değişkenler; Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) 'nin tüm alt boyutları “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi”, “Aile İçi Şiddetin Sonuçları”, “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi”, “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” ile ilişkilerine bakılmıştır. Ayrıca Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) toplam puanı ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) toplam puanı arasındaki ilişkiler de değerlendirilmiştir.

Katılımcıların yaşı ile Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nin alt boyutu olan “Aile İçi Şiddetin Kabullenme”, arasında pozitif, zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0.017$; $p < 0.05$). Bu bulgu, yaş ilerledikçe şiddeti kabullenmeme düzeyinin arttığını göstermektedir. Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ)'nin diğer alt boyutları olan “Aile İçi Şiddetin Sonuçları”, “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi”, “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgular; kadınların yaşının ilerlemesi kadınların şiddetti kabullenmeme düzeyini arttırmaktadır.

Evlilik yaşı ile Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) 'nin alt boyutları; “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” ($r = 0.005$; $p < 0.01$), “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi” ($r = 0.000$; $p = 0.001$), “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” ($r = 0.000$; $p = 0.001$), Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) ($r = 0.000$; $p = 0.001$) toplam puanları ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) ($r = 0.000$; $p = 0.001$) arasında pozitif, yüksek ve anlamlı korelasyonlar saptanmıştır. Bu bulgular, bireyin evlilik yaşının yükselmesiyle birlikte şiddet farkındalığının arttığını, şiddeti daha iyi tanımlama düzeyini, şiddeti kabullenmeme ve normalleştirmeme düzeyini artırdığı, eş şiddetine maruz kalmayı ise arttırdığını göstermektedir. Evlilik yaşının bilişsel ve duygusal olgunlukla ilişkili olduğu göz önüne alındığında, bu sonuçlar beklediğimiz gibi gerçekleşmiştir.

Çocuk sayıları durumu ile Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) 'nin toplam puanı ($r = 0.000$; $p = 0.001$) ve alt boyutu olan “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi” ($r = 0.000$; $p = 0.001$) arasında pozitif ve çok güçlü ilişki gözlemlenmektedir. Diğer alt boyutta ise

“Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” ($r = 0.010$; $p < 0.05$) ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) ($r = 0.007$; $p < 0.01$) puanı arasında pozitif ve düşük anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bu sonuçlar çocuk sayısının artmasıyla; şiddeti kabullenmeme, normalleştirmeme, farkındalık ve eş şiddetine maruz kalma düzeylerinde artış gözlemlenmektedir. Toplumsal sorumluluk bilincinin çocuk sahibi bireylerde daha gelişmiş olabileceği varsayımıyla bu bulgular da beklediğimiz yönde sonuçlardır.

Evlilik süresi ile Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) 'nin alt boyutları olan “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi” ($r = 0.001$; $p = 0.001$) pozitif yönde ve çok güçlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Yine Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) 'nin toplam puanında ($r = 0.003$; $p < 0.01$) pozitif yönde ve zayıf anlamlı ilişkiler görülmektedir. Evlilik süresi ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) arasında ise pozitif ve çok zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0.118$; $p < 0.05$). Bu bulgular, evlilik süresi uzadıkça; şiddeti kabullenmeme düzeyinin arttığı, farkındalık düzeyinin bir miktar arttığı ve eş şiddetine maruz kalmayı arttırdığını ortaya koymaktadır. Bu ilişki, zamanla şiddeti kabullendikleri ya da tolere edilmesi ihtimaliyle açıklanabilir.

Gelir düzeyi ile Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) 'nin alt boyutları değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” ($r = 0.000$; $p = 0.001$), “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi” ($r = 0.000$; $p = 0.001$), “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” ($r = 0.000$; $p = 0.001$), alt boyutlarında ve Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) toplam puanı ($r = 0.000$; $p = 0.001$), pozitif çok güçlü anlamlı ilişki belirlenmiştir. Gelir düzeyi ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanı ile ($r = 0.003$; $p < 0.01$) ise pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir. Ekonomik durum iyileştikçe farkındalığın arttığını, şiddeti daha doğru tanımladıkları, kabullenmedikleri, şiddeti normalleştirmedikleri ve eş şiddetine daha çok maruz kaldıklarını söyleyebiliriz.

Eşin yaşı ile Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) 'nin alt boyutu olan “Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi” ($r = 0.008$; $p < 0.01$) arasında anlamlı pozitif orta düzeyde bir ilişki görülmektedir. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanı ile ise pozitif ve çok zayıf bir ilişki ($r = 0.011$; $p < 0.05$) saptanmıştır. Bu bulgu, eşin yaşı arttıkça bireyin şiddeti kabullenmediği ve eş şiddetine maruz kalma düzeyinin yükseldiğini göstermektedir. Eşin yaşının artmasının daha olumlu ilişki dinamikleri getireceği varsayımıyla bu bulgular çalışmanın temel öngörülerinden kısmen sapma göstermekte olup, beklenmeyen bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Elde edilen bulgular, evlilik yaşı, hane geliri ve çocuk sayısı gibi demografik değişkenlerin, evli kadınların şiddete yönelik farkındalık düzeylerini ve eş şiddetine maruz kalma durumlarını etkileyen önemli faktörler olduğunu göstermektedir. Özellikle hane geliri, ilk evlilik yaşı ve çocuk sayısı özelliklerinde yaşanan artış farkındalığı artırmakta, eş şiddeti riskini azaltmaktadır. Evlilik süresi ve küçük yaşta evlenme gibi faktörler ise bazı farkındalık boyutlarını zayıflatmakta veya şiddet maruziyetlerini artırabilmektedir. Bu bulgular, aile içi şiddetle mücadelede bireysel değil, çok boyutlu Sosyo-ekonomik faktörlerin dikkate alınmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

4.3.1. Nicelsellik Demografik Değişkenle ile Aile İçi Şiddet Farkındalık ve Eş Şiddetine Maruz Kalma Puanları ile İlişkisi

Tablo 17. Korelasyon analiz sonuçları

Değişkenler	Yaş	Evlilik Yaş	Çocuk Sayısı	Kaç Yıllık Evlisiniz	Ortalama hane geliriniz	Eş Yaş
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	-0.006	0.005 **	-0.054	-0.054	0.000 ***	-0.021
Aile İçi Şiddetin Sonuçlar	-0.092	0.091	-0.080	0.048	0.052	-0.093
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	0.017*	0.000 ***	0.000 ***	0.001 ***	0.000 ***	0.008 **
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	0.032	0.000 ***	0.010 *	-0.065	0.000 ***	-0.004
AİŞFÖ Toplam	-0.069	0.000 ***	0.000 ***	0.003 **	0.000 ***	-0.089
AİKŞÖ Toplam	0.079	0.000 ***	0.007 **	0.018 *	0.003 **	0.011*

Spearman korelasyon katsayıları kullanılmıştır. *p <0.05, **p <0.01 *** p <0.001 düzeyinde anlamlı ilişkileri göstermektedir.

4.4. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ)'nin Toplam Puanını Yordayan Demografik Değişkenlerin Değerlendirilmesi

Bu araştırmada; kadınların Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) toplam puanını yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi

yapılmıştır. Uygun regresyon modelini belirlemek için Forward, Backward ve Stepwise yöntemleri karşılaştırılmıştır. Değişkenlerin istatistiksel anlamlılığı, modelin açıklayıcılığı (R^2) ve modelin sadeliği (parsimony) dikkate alınarak; Stepwise yönteminin en uygun ve en yorumlanabilir model olduğu belirlenmiştir.

Analiz sonucunda, kadınların AİKŞÖ toplam puanını anlamlı düzeyde yordayan beş değişken saptanmıştır. Bunlar; Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) toplam puanı, çocuklukta aile içi şiddete tanıklık etme durumu, eşin ruh sağlığı tanısının olması, eşin eğitim düzeyi ve evlenme biçimidir. Analizde referans alınan kategoriler ise; çocuklukta aile içi şiddete tanıklık etmeyen, eşinin ruh sağlığı tanısı olmayan, eşin eğitim düzeyi düşük olan ve tanışarak evlenen kadınlardır.

Model genel olarak istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuş $F(5, 397) = 32.26$; $p < 0.001$ ve bağımsız değişkenlerin AİKŞÖ toplam puanındaki varyansın yaklaşık %28.9'unu açıkladığı görülmüştür ($\text{Adjusted } R^2 = 0.280$). Modelin geçerliliğini gösteren tanılayıcı (diagnostik) değerler incelendiğinde; VIF değerlerinin (1.05–1.08) ve Tolerance değerlerinin (0.93–0.95) çoklu doğrusal bağlantı (multicollinearity) sorununa işaret etmediği belirlenmiştir. Ayrıca Durbin–Watson katsayısının 2.204 olması artıklar arasında otokorelasyon olmadığını göstermekte; artıkların normal dağıldığı, varyansların homojen olduğu ve doğrusal regresyon varsayımlarının sağlandığı görülmektedir.

AİKŞÖ toplam puanını yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda modelin anlamlı olduğu bulunmuştur. Analiz bulgularına göre AİŞFÖ toplam puanı, çocuklukta aile içi şiddete tanıklık etme, eşinin ruh sağlığı tanısı olması, eşinin eğitim düzeyinin yüksek olması ve evlilik şeklinin görücü usulü olması değişkenleri AİKŞÖ puanını anlamlı düzeyde yordamaktadır. AİŞFÖ toplam puanının katsayısı negatif yönde ($B = -0.507$; $p < 0.001$) olup, farkındalık düzeyi arttıkça kadına yönelik eş şiddeti puanının azaldığı görülmektedir. Çocuklukta aile içi şiddete tanıklık eden kadınların AİKŞÖ puanları anlamlı biçimde daha yüksek bulunmuştur ($B = 5.875$; $p < 0.001$). Çocukluk döneminde şiddete tanıklık etme durumu kadınların maruz kaldığı şiddeti yaklaşık 6 puan arttırmaktadır. Benzer şekilde, eşinin ruh sağlığı tanısı olan kadınların şiddet puanlarının da anlamlı düzeyde arttığı belirlenmiştir ($B = 9.990$; $p < 0.001$). Eşlerinin ruh sağlığı tanısının olması bu kadınların şiddete maruz kalma durumunu yine ortalama 10 puan arttırmaktadır. Öte yandan, eşin eğitim düzeyinin yüksek olması AİKŞÖ puanını azaltan bir değişken olarak ortaya çıkmıştır ($B = -3.231$; $p = 0.002$). Eşlerinin yüksek eğitim düzeyine sahip olması bu kadınların maruz kaldığı şiddeti yaklaşık 3 puan azaltmaktadır. Ayrıca görücü usulü evlilik yapan kadınların şiddet puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu

saptanmıştır ($B = 2.649$; $p = 0.013$). Görücü usulü evlilik yapmak bu kadınların maruz kaldığı şiddeti yaklaşık 3 puan arttırmaktadır.

Sonuç olarak, çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda elde edilen nihai model; AİKŞÖ toplam puanlarını anlamlı düzeyde yordayan beş temel değişkeni ortaya koymuştur. AİŞFÖ toplam puanı, çocuklukta aile içi şiddete tanıklık, eşin ruh sağlığı tanısı olması, eşin eğitim düzeyi ve evlenme şeklinin kadınların AİKŞÖ toplam puanını anlamlı düzeyde yordadığını göstermektedir. Bu bulgular, bir arada değerlendirildiğinde kadına yönelik eş şiddetinin çok boyutlu bir olgu olduğu ve yalnızca bireysel özelliklerden değil, aile geçmişi, partnerin ruhsal durumu, eğitim düzeyi ve evlilik yapısı gibi bir dizi sosyal, psikolojik ve kültürel faktörden etkilendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla şiddetin önlenmesine yönelik çalışmaları değil; aile içi şiddet deneyimlerinin kuşaklararası aktarımı önleyici stratejileri, ruh sağlığı hizmetlerine erişimi güçlendirici uygulamaları ve riskli evlilik dinamiklerini hedefleyen toplumsal farkındalık programlarını da içermesi gerekmektedir. Elde edilen sonuçlar kadına yönelik şiddetle mücadelede bütüncül bir yaklaşımın önemini vurgulamakta ve politika geliştirme süreçlerinde çok boyutlu değerlendirmelerin dikkate alınmasının gerekliliğine işaret etmektedir. Son olarak kadına yönelik eş şiddetinin yalnızca bireysel farkındalıkla değil, aynı zamanda geçmiş deneyimler, eşin psikolojik durumu, eğitim düzeyi ve evlilik dinamikleri ile yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 18. Aile içi kadına yönelik şiddet ölçeği (AİKŞÖ)'nin toplam puanını yordayan demografik değişkenlere ilişkin çoklu doğrusal regresyon sonuçları

Bağımsız Değişkenler	(Sabit)	AİŞFÖ	Çocuklukta Aile İçi Şiddete Tanıklık Eden	Eşinin Ruh Sağlığı Tanısı olan	Eşin Eğitim Düzeyi Yüksek	Evlilik Şekli Görücü Usulü
B	110.764	-0.507	5.875	9.990	-3.231	2.649
Std. Error	4.918	0.082	1.009	2.510	1.015	1.068
β (Beta)	-	-0.272	0.253	0.173	-0.139	0.109
t	22.522	-6.193	-5.822	3.979	-3.182	2.482
p	<0.001	<0.001	<0.001	<0.001	0.002	0.013
95%GA (Alt-Üst)	[101.095, 120.432]	[-0.668, -0.346]	[-7.858, -3.891]	[-14.925, -5.054]	[-5.227, -1.234]	[0.551, 4748]
Tolerance	-	0.932	0.948	0.949	0.940	0.927
VIF	-	1.073	1.055	1.054	1.064	1.079

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada; evli kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ile eş şiddetine maruz kalma durumlarının, çeşitli sosyodemografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı ele alınmıştır. Elde edilen bulgular; kadınların yaşı, evlilik süresi, eşin eğitim düzeyi, eşin çalışma durumu, evlenme biçimi, evlilik yaşı ve aile tipi gibi birçok değişkenin hem farkındalık düzeyleri hem de eş şiddetine maruz kalma düzeyleri üzerinde belirleyici olduğunu ortaya koymuştur.

5.1. Kadınların Demografik Özelliklerine Göre Bulguların Tartışılması

Kadınların yaş gruplarına göre yalnızca Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği'nin (AİŞFÖ) "Aile İçi Şiddetin Sonuçları" alt boyutunda anlamlı fark saptanmıştır. 31–40 yaş arası kadınların, 40 yaş üstü kadınlara göre şiddetin sonuçlarını daha doğru algıladığı; dolayısıyla orta yaş grubundaki kadınların daha bilinçli olduğu görülmüştür. Bu bulgu, Topçu'nun (2019) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir; söz konusu araştırmada da orta yaş grubundaki kadınların şiddetin psikolojik ve sosyal sonuçlarına dair daha bilinçli oldukları ortaya konmuştur. Yine benzer bulgulara sahip başka bir araştırmada; 30 yaş üstü kadınların şiddeti daha kolay tanıdığı ve çevresel etkileri konusunda daha duyarlı olduğu bildirilmiştir (Yılmaz, 2021).

Yine kadınların yaşları ilerledikçe kadınların aile içi şiddeti kabullenmeme eğilimlerinin arttığını ortaya koymuştur. Bu sonuç, yaşla birlikte edinilen yaşam deneyiminin kadınların şiddetin sonuçlarını daha kapsamlı değerlendirmelerine ve şiddeti normalleştiren söylemleri daha eleştirel bir gözle sorgulamalarına olanak sağladığını düşündürmektedir. Nitekim yaştan artması, bireyin toplumsal cinsiyet rollerini yeniden yorumlamasına, ilişkideki güç dinamiklerini daha net algılamasına ve şiddeti meşrulaştırmaya yönelik tutumların azalmasına katkıda bulunmaktadır. Literatürde de benzer şekilde, yaştan kadına yönelik şiddete dair tutumları etkileyen önemli bir değişken olduğu belirtilmektedir. Örneğin Koçacık ve Çiftçi (2005), yaştan artmasıyla birlikte kadınların şiddeti kabul etmeme eğilimlerinin güçlendiğini bildirmiştir. Benzer şekilde Yıldırım ve Şahin (2019), ileri yaş grubundaki kadınların şiddetin gerekçelendirilmesine daha düşük düzeyde katıldıklarını ve farkındalıklarının daha yüksek olduğunu göstermiştir. World Health Organization (WHO, 2021) raporlarında da yaşam deneyiminin şiddetin kabul edilebilirliğine dair tutumları etkileyen sosyo demografik bir faktör olduğu vurgulanmaktadır. Bu bulgular ışığında, araştırmamızda yaş ile aile içi

şiddeti kabullenmeme arasındaki pozitif ilişki hem ulusal hem de uluslararası literatürle uyumludur. Dolayısıyla yaşın artmasının, kadınların şiddeti olağan bir aile içi durum olarak görme eğilimini azalttığı ve daha bilinçli bir karşı duruş geliştirmelerine katkı sağladığı söylenebilir.

Araştırmada, evlilik süresi ile aile içi şiddet farkındalığı arasındaki ilişki anlamlı bulunmuş; özellikle AİŞFÖ'nün "Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi" alt boyutunda ve toplam puanlarında evlilik süresine bağlı anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Araştırmada; evlilik süresi 10 yıl ve altında olan kadınların şiddeti kabullenme puanlarının daha düşük, genel farkındalık düzeylerinin ise daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, kadınların zamanla şiddeti içselleştirdiği şeklinde yorumlanabilir. Literatürle örtüşen çalışmalara bakıldığında; Eryılmaz ve Adıbelli (2021), 10 yıl ve üzeri evli kadınların şiddeti daha çok içselleştirdiğini ve farkındalık düzeylerinin düştüğünü belirtmiştir. Evliliğin ilk yıllarında kadınların şiddete karşı daha duyarlı olduğunu ve tepki verme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Demirtaş, 2020). Aydın (2018) ise benzer şekilde, uzun süreli evliliklerde kadınların şiddeti "evlilik rutini" olarak görmeye başladığı sonucuna ulaşmıştır. Bir başka araştırmada da evliliğin ilk yıllarında kadınların şiddeti daha çok sorguladığı, ilerleyen yıllarda ise bunu bastırmaya başladığı vurgulanmıştır (Karakurt ve Silver, 2013).

Araştırmada; kadınların eğitim düzeyine göre aile içi şiddet farkındalığı ve eş şiddetine maruz kalma durumlarında anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Yüksek eğitim düzeyine sahip kadınların, düşük eğitim düzeyine sahip kadınlara göre şiddeti daha doğru tanımladığı ve şiddetin yarattığı sonuçları daha iyi kavrayabildiği görülmektedir. Yine yüksek eğitim düzeyine sahip kadınların şiddeti normalleştirmedikleri ve kabullenmedikleri saptanmıştır. Benzer şekilde; şiddeti kabullenme düzeyinin düşük eğitim grubunda daha yüksek olması, bu grubun şiddeti daha fazla içselleştirme ve meşrulaştırma eğiliminde olduğunu göstermektedir (Efe ve Ayaz, 2010). Araştırma sonuçlarına göre; Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği (AİŞFÖ) toplam puanları yüksek eğitim grubunda anlamlı biçimde daha yüksektir. Bu bulgu, eğitilmiş bireylerin şiddete karşı daha bilinçli ve dirençli olduklarını desteklemektedir (Karakurt ve Silver, 2013). Ayrıca, düşük eğitim düzeyine sahip kadınların eş şiddetine daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir; bu durum, eğitimin kadınları şiddete karşı koruyan bir etken olduğunu göstermektedir (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015). Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan araştırmalarda da benzer şekilde; eğitim düzeyi arttıkça kadına yönelik şiddet oranlarının azaldığı ve şiddetin olumsuz etkilerine karşı bireysel baş etme becerilerinin güçlendiği vurgulanmaktadır (WHO, 2013).

Bu araştırmada; evli kadınların çalışma durumlarına göre aile içi şiddet farkındalığı ve eş şiddeti deneyimlerinin anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. alışan kadınlar şiddeti daha doğru tanımlamakta, daha az kabullenmekte; şiddeti normalleştirme eğilimleri daha düşük seyretmekte ve genel farkındalık düzeyleri daha yüksek çıkmaktadır. Aynı zamanda, çalışan kadınların eşlerinden gördükleri şiddet düzeyi de anlamlı biçimde daha düşük bulunmuştur. Bu sonuçlar, kadının istihdamının yalnızca ekonomik değil; aynı zamanda psikososyal güçlenmeyi de beraberinde getirdiğini göstermektedir. Literatürde yer alan çalışmalar da bu bulguları desteklemektedir. Örneğin, alışan kadınları ele alan bir araştırmada; bu grubun aile içi şiddete karşı daha yüksek farkındalığa sahip olduğu ve şiddete karşı daha dirençli olduğu belirlenmiştir (Mutlu, 2016). Benzer şekilde; kadınların çalışma yaşamında yer almasının, şiddeti tanıma ve baş etme becerilerini artırdığı ve bu kadınların daha düşük düzeyde şiddete maruz kaldığı saptanmıştır (zdemir ve Budak, 2021). Ayrıca; alışan kadınların özellikle ekonomik şiddeti daha net tanımlayabildiğini ve bu konuda farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koyan araştırmalar mevcuttur (Arslan ve Kalkan, 2022). Bu bulgular; kadının çalışma yaşamına katılımının, aile içi şiddet farkındalığını artırıcı ve eş şiddeti deneyimini azaltıcı etkilerini ortaya koymaktadır.

Araştırmada; evlenme yaşının, kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ve maruz kaldıkları eş şiddeti üzerinde belirleyici bir değişken olduğu saptanmıştır. Özellikle 25 yaş ve üzerinde evlenen kadınların; şiddeti daha iyi tanımladığı, daha az kabullendiği, şiddeti normalleştirme eğilimlerinin daha düşük olduğu ve genel farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, bu grubun eşlerinden gördüğü şiddet düzeyinin de anlamlı şekilde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, erken yaşta evlenmenin hem şiddete karşı farkındalığı azaltan hem de şiddete maruz kalma riskini artıran bir faktör olduğunu göstermektedir. Türkiye'de yapılan çeşitli araştırmalar da evlenme yaşı ile kadına yönelik şiddet ve şiddet farkındalığı arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu doğrulamaktadır. Bu alışmalar, erken yaşta evlenen kadınların daha yüksek şiddet riski altında olduğunu ve şiddeti kabullenme eğilimlerinin daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Kadına Yönelik Aile içi şiddet Araştırması'na göre; 18 yaşından önce evlenen kadınların %48'i fiziksel şiddete maruz kalırken, 18 yaşından sonra evlenenlerde bu oran %31'dir. Benzer şekilde, cinsel şiddet oranı erken yaşta evlenen kadınlarda %19 iken, daha ileri yaşta evlenenlerde %10'dur (HÜNEE, 2014). Uluslararası literatürdeki bulgular da benzer şekilde; erken yaşta evlenen kadınların düşük eğitim düzeyine sahip olmaları, ekonomik bağımsızlıklarının sınırlı olması ve geleneksel cinsiyet rollerine daha bağlı bir evlilik yapısı içinde bulunmaları

nedeniyle şiddete daha açık hale geldiklerini vurgulamaktadır (Koenig vd., 2006). Erken yaşta yapılan evlilik, kadınların yaşamları boyunca psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalma riskini önemli ölçüde artırmaktadır (UNICEF, 2014). Tüm bu bulgular, evlenme yaşının kadına yönelik şiddet ve şiddet farkındalığı üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir. Erken yaşta evliliklerin; kadınların eğitim ve ekonomik bağımsızlıklarını sınırlayarak, şiddete maruz kalma riskini artırdığı ve şiddeti kabullenme eğilimlerini güçlendirdiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca kadınların ilk evlenme yaşlarının ilerlemesiyle birlikte şiddeti daha doğru tanımladıkları, şiddeti kabullenmeme, normalleştirmeme, şiddet farkındalıklarının ve şiddete maruz kalmalarının arttığını görülmektedir. İlk evlenme yaşının gecikmesi, kadınların eğitim süreçlerini tamamlama, ekonomik bağımsızlık kazanma ve toplumsal cinsiyet normlarını daha eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme fırsatı elde etmelerini sağlayarak şiddeti tanıma ve reddetme kapasitelerini güçlendirmektedir (Ergöçmen ve Yüksel-Kaptanoğlu, 2012). Bu durum, erken yaşta evliliklerin kadınların güçlenme süreçlerini sınırladığı; geç yaşta evlenmenin ise farkındalığı artıran koruyucu bir faktör olduğu yönündeki literatürle uyumludur (Kocacık ve Çiftçi, 2005).

Çalışmamızda; evlenme biçiminin, kadınların aile içi şiddet farkındalığı ve maruz kaldıkları eş şiddeti üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ortaya konmuştur. Tanışarak evlenen kadınların, görücü usulüyle evlenenlere kıyasla şiddeti daha az kabullendiği, şiddeti normalleştirme eğilimlerinin düşük olduğu ve genel farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, bu grubun eş şiddeti puanları da anlamlı şekilde daha düşüktür. Bu bulgular; bireylerin özgür iradeye dayalı kararlarla kurdukları evliliklerde, eşitlikçi ilişkilerin daha fazla ön planda olduğunu ve bu durumun şiddet riskini azalttığını göstermektedir. Benzer sonuçlara sahip araştırmalara bakıldığında; görücü usulüyle yapılan evliliklerin, özellikle genç yaşta gerçekleştiğinde kadınların karar alma gücünü sınırladığı ve bu durumun onları şiddete açık hale getirdiği görülmektedir (Erten, 2014). Benzer bir araştırmada; eş seçme sürecine kadının katılmasının, evlilikteki güç dengesini kadının lehine etkilediği ve bu durumun şiddet olasılığını düşürdüğü vurgulanmıştır (Kocacık ve Çağlayan, 2011). Bu çerçevede evlenme biçiminin; sadece bir gelenek ya da kültürel tercih değil, aynı zamanda kadının şiddetle karşılaşma durumunu etkileyen önemli bir toplumsal etken olduğu söylenebilir.

Araştırmamızda; katılımcıların ilk evliliklerini yapıp yapmadıklarına göre aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ile eş şiddeti puanları incelenmiş, ancak elde edilen veriler bu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermiştir. Bu sonuç; evlilik sayısının, kadınların aile içi şiddeti algılayış biçimleri ya da şiddete maruz kalma

düzeyleri üzerinde tek başına belirleyici bir değişken olmayabileceğini düşündürmektedir. Nitekim daha önce yapılan bazı araştırmalar da şiddete maruz kalma riskinin yalnızca medeni durumla değil; bireyin yaşadığı ilişkisel dinamikler, sosyal destek düzeyi ve geçmiş travmatik deneyimleri gibi çok sayıda etkenle şekillendiğine işaret etmektedir (Karakuş, 2019; Yüksel-Kaptanoğlu ve Türkyılmaz, 2020). Bununla birlikte, bu bulgunun yorumlanmasında önemli bir sınırlılığın altı çizilmelidir: Daha önce evlenmiş bireylerin araştırma örneklemindeki sayısının oldukça düşük (N = 13) olması, gruplar arası karşılaştırmalarda istatistiksel gücün azalmasına ve olası farklılıkların anlamlılık düzeyine ulaşamamasına neden olmuş olabilir.

Çalışmamızda; çekirdek ailede yaşayan evli kadınların şiddeti daha doğru tanımladıkları, daha az kabullendikleri ve genel farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgular; çekirdek aile yapısının kadına daha fazla bireysel karar alma özgürlüğü sağladığını ve ataerkil denetimin bu yapıda daha sınırlı kaldığını göstermektedir. Türkiye genelinde yapılan araştırmalarda da geniş ailede yaşayan kadınların daha fazla şiddete maruz kaldıkları ve bu şiddeti normalleştirme eğiliminde oldukları görülmektedir (HÜNEE, 2015). Bir başka çalışmada, çekirdek ailede yaşayan kadınların şiddetle baş etme konusunda daha bilinçli davrandığı vurgulanmaktadır (Aydın ve Özcan, 2021). Diğer bir çalışmada ise geniş aile yapısında kadının geleneksel rollerle kuşatıldığı; şiddeti bildirme ya da fark etme konusunda daha fazla engelle karşılaştığı belirtilmektedir (Çelik, 2018). Mevcut çalışmanın bulguları, literatürdeki bu çalışmalarla paralellik göstermektedir. Çekirdek aile yapısının, kadınların şiddeti fark etmesini kolaylaştıran ve onları koruyan bir sosyal çevre sunduğu anlaşılmaktadır.

Bu çalışmada; çocukluk döneminde aile içinde yaşanan olaylara tanıklık etmenin, bireyin gelecekte kurduğu ilişkileri önemli ölçüde etkileyebildiği görülmektedir. Çalışma bulgularına göre; evli kadınlar arasında çocukken aile içi şiddete tanıklık edenlerin, etmeyenlere kıyasla eş şiddetine daha fazla maruz kaldığı belirlenmiştir. Ayrıca bulgular, bu kadınların şiddeti kabullenme ve daha olağan bir durum olarak algılama eğiliminde olabileceğini göstermektedir. Bu sonuçlar, mevcut literatürdeki benzer çalışmalarla da örtüşmektedir. Türkiye’de yapılan bir çalışmada; çocukken aile içi şiddete tanık olan kadınların, yetişkinlikte eşlerinden daha fazla şiddet gördüğü ve bu durumu daha fazla içselleştirdiği ortaya konmuştur (Çelik ve Gençdoğan, 2019). Benzer biçimde, HÜNEE (2015) verileri de çocuklukta şiddete tanıklık eden bireylerin yetişkinlikte şiddete uğrama oranlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Uluslararası düzeyde de benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Bir çalışmada; çocuklukta şiddet tanıklığının, ileriki yaşlarda şiddet içeren ilişkiler yaşama olasılığını artırdığı saptanmıştır. Bu tür araştırmalar;

çocukluk çağındaki çevresel deneyimlerin sadece psikolojik değil, aynı zamanda davranışsal düzeyde de kalıcı etkiler bırakabileceğini ortaya koymaktadır (Whitfield vd., 2003). Sonuç olarak; çocuklukta şiddete tanıklık etmek, bireyin ileride şiddete maruz kalma düzeyini doğrudan etkilemektedir. Çocukluk Dönemde aile içi şiddete tanıklık etmenin Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanını artırıcı etkisi görülmüş, çocukluk döneminde şiddete tanıklık etmenin yetişkinlikte şiddet riskini yükselttiğini göstermektedir (Gökbulut vd., 2023). Yine başka bir araştırmada; çocuklukta şiddete tanıklık eden kadınların, yetişkin dönemlerinde daha yüksek şiddete maruz kalmakta ve geçmiş deneyimlerin yeniden ortaya çıkabileceğini göstermektedir (Papalia vd., 2025).

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, çocuk sayısı arttıkça kadınların aile içi şiddeti kabullenmeme ve normalleştirmeme düzeylerinin yükseldiğini göstermektedir. Bu durum, anneliğin getirdiği artan sorumlulukların kadınların şiddeti yalnızca kendilerine yönelik bir tehdit olarak değil, aynı zamanda çocuklarının iyilik hâlini etkileyen önemli bir risk faktörü olarak değerlendirmelerine yol açmasıyla açıklanabilir. Çok çocuklu ailelerde şiddetin “tahammül edilmesi gereken bir aile içi mesele” olarak değil, müdahale edilmesi gereken bir sorun olarak algılanması bu bulguları destekler niteliktedir (Koçacık ve Çiftçi, 2005). Bununla birlikte, araştırma sonuçları çocuk sayısındaki artışın genel şiddet farkındalığını artırdığını, ancak buna paralel olarak şiddete maruz kalma olasılığını da artırabileceğini göstermektedir. Bu durumun, çok çocuklu ailelerde ekonomik yüklerin, rol çatışmalarının ve ev içi stres düzeylerinin artmasıyla ilişkili olabileceği öne sürülmektedir (WHO, 2021). Literatürde de çocuk sayısı ile şiddet tutumları arasındaki ilişkiyi destekleyen benzer bulgular yer almaktadır. Örneğin, çok çocuklu kadınların şiddeti daha erken fark ettikleri ve şiddeti meşrulaştırma eğilimlerinin daha düşük olduğu bildirilmiştir (Veznedaroğlu ve Yıldız, 2019). Bu açıdan bakıldığında, çalışmamızdan elde edilen sonuçların mevcut ulusal ve uluslararası araştırmalarla uyumlu olduğu ve çocuk sayısının şiddet farkındalığı üzerinde belirleyici bir faktör olduğu göstermektedir.

Araştırma bulguları, evlilik süresi arttıkça Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği'nin bazı alt boyutlarında anlamlı değişimler ortaya çıktığını göstermektedir. Evlilik süresi uzadıkça kadınların şiddeti kabullenmeme düzeyinde artış gözlemlenmekte, şiddetin zaman içinde daha görünür hâle gelmesi ve bireylerin yaşadıkları deneyimleri daha iyi değerlendirebilmeleriyle ilişkilendirilebilir. Ayrıca evlilik süresinin artması kadınların farkındalık ve eş şiddetine maruz kalma durumunu da düşük seviyede arttırdığı gözlemlenen bir diğer bilgidir. Uzun süreli evliliklerde iletişim sorunlarının, ekonomik yüklerin ve roller arasındaki çatışmaların birikerek şiddete maruz kalma riskini

artırabileceği belirtilmektedir (Altınay ve Arat, 2008). Bu durum kadınların hem şiddeti fark etme hem de şiddete karşı durma eğilimlerinin zamanla güçlenmesine yol açabilmektedir. Literatürde evlilik süresi ile kadına yönelik şiddet deneyimi arasındaki ilişkiye işaret eden çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Örneğin, evlilik süresi arttıkça kadınların şiddeti tanıma ve reddetme düzeylerinin yükseldiği bildirilmiştir (Karal ve Aydemir, 2020). Benzer şekilde, uzun süreli birlikteliklerde şiddet riskinin arttığı ve kadınların şiddete yönelik farkındalıklarının yaşanan deneyimlere paralel olarak yükseldiği geniş ölçekli WHO çalışmasında gösterilmiştir (Garcia-Moreno vd., 2015). Bu doğrultuda, araştırmamızda elde edilen sonuçların mevcut literatürle uyumlu olduğu ve evlilik süresinin aile içi şiddet farkındalığı üzerinde önemli bir belirleyici rol oynadığı söylenebilir.

Araştırma bulguları, gelir düzeyinin aile içi şiddet farkındalığı üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Ekonomik düzeyin yükselmesiyle birlikte kadınların şiddeti daha iyi tanımlayabildiklerini, şiddeti kabullenmeme, normalleştirmemede yüksek ve maruz kaldıkları şiddet düzeyinde düşük düzeyde artış yaşandığı görülmektedir. Gelir düzeyinin aile içi şiddet farkındalığı üzerinde belirleyici bir etkisi olduğunu göstermektedir. Gelir düzeyi yükseldikçe kadınların şiddeti daha doğru tanımlayabildikleri, şiddeti kabullenmeme ve normalleştirmeme eğilimlerinin arttığı ve buna bağlı olarak maruz kaldıkları şiddeti daha iyi fark edebildikleri görülmektedir. Ekonomik güçlenmenin kadınların karar verme yetisini artırdığı; sosyal kaynaklara erişimi kolaylaştırarak şiddeti tanıma ve buna karşı durma kapasitesini güçlendirdiği birçok çalışmada vurgulanmıştır (Yüksel ve Taş, 2022). Bu durum, ekonomik bağımsızlığın kadınların şiddeti meşrulaştıran kalıplardan uzaklaşmalarına ve yaşadıkları olumsuzlukları daha açık bir biçimde değerlendirmelerine yardımcı olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca Antai (2011) tarafından yapılan çalışmada, yüksek gelir düzeyine sahip kadınların şiddeti hem daha erken fark ettikleri hem de şiddete karşı daha düşük tolerans gösterdikleri ifade edilmiştir. Bu sonuçlar, araştırmamızda elde edilen bulgularla paralellik göstermekte olup, gelir düzeyinin aile içi şiddet farkındalığı açısından önemli bir belirleyici olduğunu desteklemektedir.

5.2. Kadınların Eşlerinin Demografik Özelliklerine Göre Bulguların Tartışılması

Araştırma bulgularına göre; evli kadınların eş şiddetine maruz kalma durumları, eşlerinin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Özellikle eş yüksek eğitim düzeyine sahip olan kadınlar; şiddeti tanıma, kabullenmeme ve

normalleştirmeme gibi farkındalık boyutlarında daha yüksek puanlara sahip olmuş; bu durum onların şiddetle ilgili daha bilinçli tutumlar geliştirdiğini ortaya koymuştur. Bu bulgu, eğitim düzeyi arttıkça şiddetin tanınması ve reddedilmesinin kolaylaştığını belirten önceki çalışmalarla paralellik göstermektedir (Altınay ve Arat, 2009; Yaman ve Öz, 2018). Literatürde; yüksek eğitim düzeyine sahip kadınların (ve eşlerinin), şiddeti tanıma, kabullenmeme ve normalleştirmeme gibi farkındalık boyutlarında daha yüksek puanlar aldığını ve eş şiddetine daha az maruz kaldığını gösteren benzer araştırmalar görmek mümkündür (Demir vd., 2020). Benzer biçimde; eşin eğitim düzeyinin, kadının şiddeti tanımlama ve kabullenmeme durumunu etkilediği; eşi yüksek eğitim düzeyine sahip kadınların, daha yüksek farkındalığa sahip olduğu ve eş şiddetine maruz kalma düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır (Kadioğlu ve Yıldız, 2018). Başka bir araştırma da eşlerin eğitim düzeyinin, kadınların eş şiddetine maruz kalma düzeyini düşürdüğünü; yüksek eğitim düzeyinin, kadının şiddet farkındalığını artırarak şiddete karşı daha bilinçli tutumlar geliştirmesine katkı sağladığını göstermektedir (Şahin ve Yılmaz, 2017). Öte yandan, şiddetin sonuçlarını kavrayabilmeyi ölçen AİŞFÖ'nün "Aile İçi Şiddetin Sonuçları" alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmaması; bu farkındalığın yalnızca eşin eğitimiyle değil, bireysel direnç, sosyal destek ve psikososyal etmenlerle de ilişkili olabileceğini düşündürmektedir (Efe ve Ayaz, 2010). Bu bulgular, eğitim düzeyinin yalnızca bireysel davranışları değil; aile içi ilişkilerdeki şiddet döngüsünü de şekillendiren kritik bir etken olduğunu göstermektedir (Altınay ve Arat, 2009).

Bu araştırmada; evli kadınların eşlerinin çalışma durumuna göre aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ve yaşadıkları eş şiddeti arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Eşi çalışan kadınların; şiddeti daha doğru tanımladığı, şiddeti kabullenmediği ve farkındalıklarının yüksek olduğu görülmüştür. Ancak farkındalıkları yüksek çıkmasına rağmen, eşi çalışan kadınların daha çok şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Bu bulgular; eşin istihdam durumunun, kadının aile içi şiddete karşı farkındalığını ve şiddete maruz kalma riskini etkileyen önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Ancak bu durumun, literatürdeki bazı sonuçlarla örtüşmediği görülmektedir. Örneğin; literatürde eşi çalışan kadınların şiddet farkındalıklarının daha yüksek olduğu ve maruz kaldıkları şiddetin daha az olduğu raporlanmıştır (Yılmaz ve Kara, 2020). Yine benzer bir çalışma; ekonomik bağımsızlığın kadınların şiddete karşı direnç mekanizmalarını güçlendirdiğini ve eşlerin çalışıyor olmasının şiddet riskini azalttığını ortaya koymuştur (Demir vd., 2019). Bu veriler, ekonomik ve sosyal bağımsızlığın kadının şiddete karşı korunmasında kritik rol oynadığını desteklemekte olup; eşin çalışma durumunun aile içi dinamiklerde önemli etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, kadının ve eşinin istihdam

durumunun güçlendirilmesi, şiddetle mücadelede koruyucu bir strateji olarak değerlendirilmelidir.

Araştırmamız; evli kadınların eşlerinin meslek durumunun, şiddeti kabullenme düzeyi ve eş şiddetine maruz kalma düzeyi üzerinde anlamlı etkileri olduğunu göstermektedir. Düzenli çalışmayan eşe sahip kadınların şiddeti daha fazla kabullenmesi ve daha yüksek şiddet yaşaması; ekonomik istikrarsızlığın aile içi şiddet açısından önemli bir risk faktörü olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürde; ekonomik belirsizliğin erkeklerde stres ve şiddet davranışlarını artırdığını, bunun da kadınların şiddete maruz kalma riskini yükselttiğini belirten benzer araştırma bulguları mevcuttur (Kaya vd., 2018). Benzer bulgulara sahip başka bir çalışmada da eşin işsiz veya düzensiz çalışan olması durumunda, kadınların aile içi şiddete karşı daha yüksek bir kabullenme eğilimi gösterdiği rapor edilmiştir (Yılmaz ve Kara, 2020). Bu sonuçlar, ekonomik güvencesizliğin aile içi şiddeti artıran bir etken olduğunu gösteren uluslararası araştırmalarla da uyumludur; ekonomik stres ve istikrarsızlık, aile içi şiddet riskini yükselten temel faktörlerdendir (Stith vd., 2004). Farkındalığın diğer boyutları açısından anlamlı farkların bulunmaması ise şiddet farkındalığını şekillendiren çok boyutlu etkenlerin varlığına işaret etmektedir. Bu durum; ekonomik koşulların eş şiddetine maruz kalma ve kabullenme üzerinde belirgin etkisi olmasına karşın, bireysel farkındalık süreçlerinin daha karmaşık ve çok yönlü olduğunu göstermektedir (Öztürk ve Akman, 2021).

Bu çalışmada; evli kadınların eşlerinin alkol kullanma durumuna göre yapılan karşılaştırmalarda, bazı farkındalık boyutları ile eş şiddeti puanlarında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Eşi alkol kullanan kadınların "şiddeti tanıma" puanlarının anlamlı şekilde yüksek bulunması, bu kadınların yaşadıkları durumu daha net fark ettiklerini göstermektedir. Ayrıca, bu gruptaki kadınların daha fazla eş şiddetine maruz kaldığı belirlenmiştir. Bu bulgu; alkolün ev içi şiddetle olan yakın ilişkisini ve mağdurların bu şiddeti algılama biçimini etkilediğini savunan önceki çalışmaları desteklemektedir (Gil-González vd., 2006; Leonard ve Eiden, 2007). Uluslararası araştırmalar da benzer bulgularla; alkol kullanımının ev içi şiddet riskini artırdığını ve şiddet mağduru kadınların şiddeti tanımlamasında etkili olduğunu göstermektedir (Devries vd., 2013; Heise ve García-Moreno, 2002). Türkiye’de yapılan çalışmalar da bu sonucu destekler niteliktedir; alkol kullanan eşlerin, kadına yönelik şiddet riskini artırdığı pek çok çalışmada ortaya konmuştur. Benzer bir çalışmada; alkol kullanan erkeklerin eşlerine yönelik fiziksel ve psikolojik şiddet davranışlarında bulunma oranının anlamlı biçimde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacılar, alkol kullanımının kontrol kaybına yol açarak şiddeti

artırdığını belirtmişlerdir (Demir ve Demir, 2017). Yine alkol kullanan eşe sahip kadınların hem fiziksel hem psikolojik şiddet türlerine daha sık maruz kaldığını gösteren başka araştırmalar da mevcuttur (Yüksel vd., 2019). Sonuç olarak hem ulusal hem de uluslararası çalışmalar alkolün aile içi şiddetle ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır. Mevcut çalışma da bu konuda güçlü kanıtlar sunmaktadır.

Araştırma bulguları; eşinin ruh sağlığı tanısı bulunan kadınların, diğer kadınlara kıyasla daha yüksek düzeyde eş şiddetine maruz kaldığını göstermektedir. Özellikle Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanlarının bu grupta anlamlı düzeyde yüksek bulunması, psikiyatrik tanılarının ilişkilerdeki şiddet riskini artırabileceğine işaret etmektedir. Ulusal literatürde benzer şekilde; ruh sağlığı tanısı olan bireylerde saldırganlık eğilimlerinin arttığına dikkat çekilen çalışmalarda, bu durumun aile içi şiddet için ciddi bir risk faktörü olduğu ortaya konmuştur (Bozkurt ve Şahin, 2019). Yine benzer bir çalışmada; özellikle alkol ve madde kullanım bozukluğu, bipolar bozukluk ve paranoid bozukluk gibi tanılarının, eş şiddetini daha sık tetiklediği ifade edilmektedir. Ancak kadınların bu davranışları doğrudan şiddet olarak algılayıp algılamadıkları; çoğu zaman içinde bulundukları sosyal, ekonomik ve kültürel bağlama göre değişebilmektedir (Aydın, 2020). Uluslararası literatürde de benzer sonuçlar dikkat çekmektedir. Psikiyatrik bozukluğu olan bireylerin partnerlerine yönelik şiddet davranışlarının diğer bireylere göre daha yaygın olduğu; özellikle dürtü kontrol güçlüğü ve empati eksikliği gibi belirtilerin bu şiddeti artırabildiği belirtilmiştir (Stuart vd., 2006).

Araştırma sonuçlarına göre, eşin yaşı arttıkça, katılımcıların şiddeti kabullenmeme düzeyinin ve eş şiddetine maruz kalma oranlarının düşük düzeyde arttığı gözlemlenmiştir. Bu durum, genel olarak yaşla birlikte ilişkilerde daha olgun ve sağlıklı iletişim dinamiklerinin gelişeceği varsayımını desteklemekte ve bu açıdan dikkat çekicidir. Bu durumun, bazı kültürel ve toplumsal dinamiklerle açıklanabileceği düşünülmektedir. Özellikle ataerkil toplum yapılarında yaşlı erkeklerin daha otoriter ve baskın roller üstlenmesi, zamanla ilişkide denge kaybına ve güç istismarına yol açabilir. Bu durum da şiddet davranışlarını tetikleyebilir (Heise, 2011). Benzer sonuçlardaki çalışmalarda; erkeklerin yaşı ve toplumsal konumları ile kadına yönelik şiddet davranışları arasında anlamlı bir bağ olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, yaşla birlikte artan “geleneksel erkeklik” anlayışı, ilişkide eşitlikten uzak, denetleyici bir tutumun gelişmesine neden olabilir (Jevkes vd., 2015). Yine Türkiye’de erkeklerin yaşlandıkça eşleri üzerindeki kontrol davranışlarında artış gözlemlendiğini ve bu durumun şiddetle sonuçlanabileceğini ifade edilmektedir (Yüksel-Kaptanoğlu ve Türkyılmaz, 2019). Sonuç olarak, eşin yaşının

artmasının her zaman olumlu bir etki yaratmadığı, aksine bazı durumlarda kadınların şiddete maruz kalma riskini artırabileceği bu çalışmanın bulgularıyla da desteklenmiştir.

Bu araştırmada evli kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeylerinin, kadına yönelik eş şiddetine maruz kalma düzeyini anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmaktadır. Yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda kadınların aile içi şiddete maruz kalma düzeylerini etkileyen başlıca faktörler; şiddet farkındalığı, çocuklukta aile içi şiddete tanıklık, eşin ruhsal tanısı, eşin eğitim düzeyi ve evlenme biçimi olarak belirlenmiştir. Bu sonuç, literatürde yer alan benzer çalışmalarla da tutarlıdır. Benzer çalışmalara baktığımızda, kadınların aile içi şiddete maruz kalma düzeyini etkileyen faktörlerle ilgili literatürle uyumludur. Aile içi şiddet farkındalık düzeyinin şiddete maruz kalma düzeyini anlamlı ve negatif yönde yordadığı bulunmuş olup, şiddet farkındalığı arttıkça kadınların şiddete maruz kalma düzeyinin azaldığı gösterilmiştir (Özyürek ve Kurnaz, 2019). Kadınların şiddete ilişkin bilgi ve farkındalık düzeyleri yükseldikçe şiddete maruz kalma olasılıklarının azaldığı vurgulanmıştır (Çakır ve Parmaksızoğlu, 2011). Yine yüksek farkındalığa ve sosyal destek düzeyine sahip kadınların eş şiddetine daha düşük düzeyde maruz kaldıkları bulunmuştur (Döğücü, 2019).

Eşin ruh sağlığı tanısının olması kadınların şiddete maruz kalma durumunu arttırmakta olup, eşin ruhsal sağlık durumunun kadına yönelik şiddeti artırdığı yapılan araştırmada da desteklenmiştir (Kıvrak vd., 2010). Ruh sağlığı bozukluğu olan eşlerde öfke kontrol sorunlarının şiddet uygulama olasılıklarını arttırdığı belirtilmiştir (Onnar, 2020). Yine Psikiyatrik tanının partner şiddeti riskini anlamlı biçimde arttırdığı bir diğer benzer bulgular arasındadır (Karal ve Aydemir, 2020).

Görücü usulü evlilik yapılmasının kadınlarda şiddete maruz kalma düzeyini yine arttırdığı benzer sonuçtaki çalışmalarda da vurgulanmıştır. Geleneksel evlilik biçimlerinin kadınların güçlendirilmesinin sınırlandığı ve şiddet riskini arttırdığı vurgulanmıştır (Kara, 2020). Yine evlilik öncesi tanışıklığın düşük olduğu durumlarda uyumsuzluk ve çatışmanın daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Kalender, 2022).

Çocukluk döneminde şiddete tanıklık edilmesi kadınların şiddete maruz kalma durumunu arttırmıştır. Literatürde benzer bulguları görmek mümkündür. Erken dönem travmalarının, şiddeti normalleştirme ve tolere etme eğilimini arttırdığı belirtilmiştir (Hünler, 2009). Yine benzer sonuçlara sahip bir diğer çalışma da şiddete tanıklık edilmesinin ileride evliliklerinde kadınların şiddete maruz kalma olasılığını arttırdığı vurgulanmıştır (Kandemir, 2007).

Son olarak, eşin eğitim düzeyinin şiddet düzeyini anlamlı biçimde etkilediği bulgusu, yüksek eğitim düzeyine sahip eşlerin kadınlara yönelik şiddeti azaltıcı etkisinin

raporlanmış ve araştırmamızın bulguları ile paralellik göstermektedir (İpek, 2019). Düşük eğitim düzeyine sahip erkeklerin kadınlara yönelik daha yaygın şiddet uyguladıkları raporlanan bir diğer benzer bulgulardandır (Karagöz ve Köse, 2019). Bu sonuçlar, çalışmamızdaki bağımsız değişkenlerin Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AİKŞÖ) puanını anlamlı biçimde etkileyen faktörler olduğunu ve literatürde de benzer şekilde şiddet riskini belirleyen önemli etmenler olduğunu göstermektedir.

6. SONUÇ

Bu araştırma; evli kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ile eş şiddetine maruz kalma durumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirildi. Elde edilen bulgular doğrultusunda; kadınların sosyodemografik özelliklerinin, hem aile içi şiddete yönelik farkındalık düzeylerini hem de eş şiddetine maruz kalma durumlarını anlamlı şekilde etkilediği görülmektedir. Özellikle yaş, evlilik süresi, eşin eğitim ve çalışma durumu, evlilik yaşı ve aile tipi gibi değişkenler; bu konuda belirleyici etkenler arasında olduğu ortaya koymuştur.

Araştırmanın en dikkat çekici sonucu; aile içi şiddet farkındalık düzeylerinin, eş şiddetine maruz kalma üzerinde negatif yönde anlamlı bir yordayıcı olduğunun saptanmasıdır. Başka bir ifadeyle; kadınların aile içi şiddeti tanıma, sonuçlarını algılama, kabullenmeme ve normalleştirmeme düzeyleri arttıkça, eş şiddetine maruz kalma düzeyleri anlamlı ölçüde azalmaktadır. Bu bulgu; aile içi şiddet farkındalığının artırılmasının, eş şiddetiyle mücadelede önemli bir koruyucu faktör olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; özellikle 31-40 yaş aralığındaki kadınların daha yüksek farkındalık düzeylerine sahip olduğu ve bu yaş grubunun şiddete karşı daha bilinçli olduğu görülmektedir. Ayrıca kadınların yaşı ilerledikçe şiddeti kabullenmeme düzeylerini de artmaktadır. Evlilik süresi 10 yıl ve altında olan kadınların ise şiddeti daha az kabullendiği ve farkındalıklarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kadının ve eşinin eğitim düzeyi; farkındalık ve şiddete maruz kalma açısından belirleyici faktörlerden biri olarak öne çıkmıştır. Eşi yükseköğrenim görmüş olan ve kendisi çalışan kadınlar; şiddeti daha iyi tanımakta, kabullenmemekte, farkındalıkları yüksek çıkmakta ve daha düşük düzeyde eş şiddetine maruz kalmaktadır. Bu durum; eğitimin ve ekonomik bağımsızlığın kadınları güçlendirdiğini ve şiddet döngüsünü kırmada önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Araştırma ayrıca; eşin çalışmamasının ve düzenli bir işinin olmamasının, kadının şiddeti daha çok kabullenmesine ve daha yüksek düzeyde eş şiddetine maruz kalmasına yol açtığını ortaya koymuştur. Eşin yaşının artmasının da kadınların şiddeti kabullenmesini artırdığı ve şiddete maruz kalma riskini yükselten bir faktör olduğu saptanmıştır. Tanışarak evlenmiş olan ve çekirdek aile yapısında yaşayan kadınlar ise şiddeti daha kolay tanımakta ve kabullenmemektedir. Bu kadınlar, daha yüksek farkındalık düzeyleriyle eş şiddetine karşı daha güçlü bir duruş sergilemektedir.

Elde edilen verilere göre; eşin alkol kullanımı ve ruhsal bir tanısının bulunması, kadınların eş şiddetine daha fazla maruz kalmasına neden olmakta; buna rağmen bu kadınlar şiddeti daha kolay tanımakta ancak karşı koymakta güçlük çekmektedir. Bu sonuç, farkındalığın tek başına yeterli olmadığını; sosyal destek, psikolojik güçlenme ve dışsal kaynakların önemini vurgulamaktadır.

Kadınların çocukluk döneminde aile içi şiddete tanıklık etmesinin, şiddeti kabullenmelerine yol açtığı ve bazı katılımcıların çocuklukta gördükleri şiddeti olağanlaştırarak kendi evlilik ilişkilerinde de bu döngüyü devam ettirdiği görülmüştür. Bu durum, şiddetin yalnızca bireysel değil, nesiller arası bir olgu olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların ilk evliliklerinde olup olmamaları ile şiddete maruz kalma ya da farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Ancak bu bulgunun, ilk evliliği dışında kalan kadın sayısının azlığı nedeniyle dikkatle değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Araştırmada; evliliğe daha ileri yaşlarda adım atan kadınların şiddeti tanıma, kabullenmeme, normalleştirmeme ve farkındalık konusunda daha güçlü bir tutum sergilediği görülürken şiddete maruz kalmanın önüne geçememiş ve daha çok eş şiddetine maruz bıraktığı görülmektedir. Erken yaşta evlenen kadınların ise çoğu zaman yeterli duygusal ve zihinsel hazırlığa sahip olmadan evlilik sorumluluğunu üstlendikleri; bu durumun şiddete karşı daha güçlü duruş sergilediklerini ve eş şiddetine maruz kalma düzeyini düşürdüğü anlaşılmıştır.

Çocuk sayısının artması, kadınların şiddet farkındalığını yükseltirken eş şiddetine maruz kalma riskini de düşük düzeyde artırmıştır. Bu durum, çocuk sahibi olmanın kadınlarda hem koruyucu bir bilinç geliştirdiğini hem de şiddete karşı duyarlılığı artıran bir sorumluluk duygusu oluşturduğunu göstermektedir. Ancak farkındalıktaki artış, şiddete maruz kalmayı tamamen önleyememektedir. Kadınların çocukları için daha güvenli ve sağlıklı bir yaşam ortamı yaratma isteği, şiddeti tanıma ve sorgulama davranışlarını güçlendirirken; çocukların varlığı, farkındalık ve koruyucu tepkileri tetikleyen önemli bir motivasyon kaynağı hâline gelmektedir.

Araştırmamız, hane gelirinin ve evlilik süresinin kadınların şiddet farkındalığını artırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Gelir düzeyinin yükselmesi, kadınların şiddeti daha doğru tanımlamalarına ve kabullenmeme eğilimlerinin güçlenmesine katkı sağlarken; evlilik süresinin artması da zaman içinde şiddetin daha görünür hâle gelmesiyle şiddeti kabullenmeme ve farkındalık düzeyini yükseltmektedir. Bununla birlikte her iki değişkenin de eş şiddetine maruz kalma riskini düşük düzeyde

artırdığı görülmüştür. Bu durum, farkındalığın artmasına rağmen şiddet dinamiklerinin tamamen ortadan kalkmadığını, bazı ilişkisel ve yapısal faktörlerin şiddet maruziyetini sürdürmeye devam ettiğini göstermektedir.

Sonuç olarak; aile içi şiddet farkındalığının artırılması, eş şiddetinin önlenmesinde temel bir adım olarak ortaya çıkmaktadır. Kadınların eğitim, ekonomik bağımsızlık ve sosyal destekle güçlendirilmesi, şiddete karşı dirençlerini artırmakta ve yaşam kalitelerini yükseltmektedir. Ancak şiddet sadece bireysel bir sorun değil, aynı zamanda toplumsal bir mesele olduğundan, bu konuda kapsamlı ve çok boyutlu yaklaşımların benimsenmesi gerekmektedir. Toplumun tüm kesimlerinin iş birliği içinde hareket etmesi ve şiddetin nesiller boyu devam etmesini engelleyecek stratejilerin geliştirilmesi, daha sağlıklı ve güvenli aile ortamlarının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

6. ÖNERİLER

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda, aile içi şiddetin önlenmesi ve farkındalığın artırılması için çeşitli önerilerde bulunulabilir. Öncelikle, kadınların eğitim düzeylerinin yükseltilmesi ve ekonomik bağımsızlıklarının desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Eğitim programları ve meslek edindirme kursları, kadınların güçlenmesine katkı sağlayarak şiddetle mücadelede etkili olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, aile içi şiddet konusunda toplum genelinde farkındalığı artırmaya yönelik bilinçlendirme kampanyalarının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Medya, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin iş birliğiyle düzenlenecek etkinlikler, kadınların haklarını tanınması ve şiddeti tanımlaması açısından önemli rol oynayacaktır.

Psikolojik destek hizmetlerinin erişilebilirliğinin artırılması, özellikle şiddete maruz kalan kadınların güçlenmesi ve travmalarını atlatması için kritik bir ihtiyaçtır. Bu nedenle, sosyal hizmet kurumlarının kapasitelerinin güçlendirilmesi ve kadın dostu danışma merkezlerinin yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Aile içi şiddetin nesiller boyu devam etmesini önlemek amacıyla, çocuklukta şiddet deneyimlerinin engellenmesine yönelik programlar geliştirilmelidir. Okullarda ve topluma çocuklara yönelik şiddeti önleme eğitimleri, erken müdahale ve destek mekanizmaları bu bağlamda önemlidir. Politika yapıcılarının ve karar vericilerin, aile içi şiddetle mücadelede kapsamlı stratejiler geliştirmesi, yasal düzenlemeleri güçlendirmesi ve uygulamaların etkinliğini denetlemesi gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği temelli politikaların hayata geçirilmesi, uzun vadede şiddetin azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

Son olarak, araştırmada elde edilen bulgular mevcut literatüre önemli katkılar sunsa da çalışma bazı sınırlılıklar içermektedir. Araştırmanın örneklemi belirli bir bölge ile sınırlı olduğundan, sonuçların genellenebilirliği sınırlı olabilmektedir. Bu sebeple; gelecekte yapılacak araştırmaların farklı bölgelerdeki ve farklı sosyo-demografik grupları kapsayan örneklemelerle yürütülmesi, nitel veri toplama tekniklerinin kullanılarak bulguların derinleştirilmesi ve farklı ölçeklerin bir arada değerlendirilmesi önerilmektedir. Böylelikle aile içi şiddet farkındalığını ve eş şiddetine maruz kalmayı etkileyen etmenler daha kapsamlı biçimde ortaya konulabilecektir.

KAYNAKLAR

- Acar, N.V. (2004). *Ne kadar farkındayım: Gestalt terapi* (2. baskı). Ankara: Babil Yayınevi.
- Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı* (1994). *Aile içi şiddetin sebep ve sonuçları*.
- Akbulut, S. (2022). *Şiddet mağduru kadınların aile içi şiddet deneyimleri: Aksaray örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Akkaş, İ. ve Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42.
- Aksoy İl, D. (2019). *Sağlık çalışanlarının kadınlara yönelik eş sıcaklık konusunda tutumlarının belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Albayrak, A. (2022). *Şiddet mağduru kadınların kadına yönelik şiddet algısı: Karaman örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman.
- Alkan, Ö., Yılmaz, F., ve Abar, H. (2020). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddeti etkileyen faktörlerin sıralı probit regresyon modeliyle belirlenmesi. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(5), 3338-3360.
- Altınay, A. G., ve Arat, Y. (2009). *Türkiye’de kadına yönelik şiddet*. 1. Baskı, Punto Baskı Çözümleri, İstanbul.
- Altınay, A.G. ve Arat, Y. (2007). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. Metris yayıncılık, İstanbul.
- Altınay, A.G. ve Arat, Y. (2008). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. 2.baskı, Punto Baskı Çözümleri, İstanbul.
- American Psychological Association. (2025). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (6th ed.). Washington.
- Antai, D. (2011). Controlling behavior, power relations within intimate relationships and intimate partner physical and sexual violence against women in Nigeria. *BMC Public Health*, 11, 511.
- Arslan, H. ve Kalkan, İ. (2022). Çalışan kadınlarda şiddet algısı ve bu algıda ekonomik şiddetin yeri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 8(1), 45–59. <https://doi.org/10.24289/ijsser.123456>
- Artuk, M. E. (2002). *Kadına Yönelik Cinsel İstismara Örnek Olarak Evlilik İçinde Irza Geçme ve Fücür*, 2. Baskı, İstanbul.

- Ataman, H., Bozkurt, A., ve Akdeniz, C. Ö. (2022). Kadınların aile içinde yaşanan şiddete ilişkin farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 31(5), 337-348.
- Atan, S. ve Atan, M. (2017). Şiddetin Kadın İstihdamında Yarattığı Etkiler. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 285-302.
- Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA). (2014). *Violence against women: An EU-wide survey*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Aydın, A. ve Özcan, N. K. (2021). Kadına yönelik şiddetle mücadelede aile yapısının etkisi. *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 26(1), 45-60.
- Aydın, R. (2020). Psikiyatrik hastalığı olan bireylerde aile içi şiddet riski. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 356-362.
- Aydın, S. (2018). Evlilik süresi ve şiddet kabullenme ilişkisi. *Kadın ve Toplum Dergisi*, 4(2), 77-90.
- Babacan Gümüş, A., Şıpkın, S., ve Erdem, Ö. (2020). Kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların baş etme yöntemleri. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 11(2), 79-87.
- Baer, R.A. (2003). Mindfulness training as a clinical intervention: A conceptual and empirical review. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 10(2), 125-143.
- Baer, R.A. ve Smith, G.T. (2004). Assessing mindfulness with self-report measures: The Kentucky Inventory of Mindfulness Skills. *Assessment*, 11(3), 191-206.
- Başar, F. ve Demirci, N. (2016). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(1), 41-52.
- Başer, D. ve Döğücü, M. (2021). Evli kadınların benlik saygısı, temel kişilik özellikleri ile maruz kaldıkları aile içi şiddet arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(50), 278-313.
- Belen, Ö. (2019). *Türkiye’de aile içi şiddet konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Bilican Gökkaya, V. (2009). Türkiye’de şiddetin kadın sağlığına etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(2), 167-179.
- Bozkurt, M. ve Şahin, F. (2019). Ruhsal hastalığı olan bireylerin aile içi şiddet eğilimleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(2), 89-106.
- Callaghan, J. E. M., Fellin, L. C., Alexander, J. H., Mavrou, S. ve Papathanasiou, M. (2017). Children and domestic violence: Emotional competencies in embodied and relational contexts. *Psychology of violence*, 7(3), 333.

- Chung, D. ve O'Connor, P. (2020). Economic dependency and intimate partner violence: Exploring the links in the contemporary context. *Violence Against Women*, 26(5), 479-497. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1077801219870191>
- Cobutoğlu, S. (2020). Latife Tekin'in 'Manves City' adlı romanında toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik duygusal şiddet. *Yeni Türk Edebiyatı: Hakemli Altı Aylık İnceleme Dergisi* (22), 79-102.
- Çakır Parmaksızoğlu, A. (2011). *Aile içi şiddet mağduru olup boşanma sürecinde bulunan kadınlarda travma sonrası stres belirtileri ve ilişkili özellikler*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Çakır, Ö., Sürgevil, O., Harcar, T. E., ve Budak, G. (2008). Siyasetle ilgilenen Türk kadınlarının sosyo-ekonomik durum analizi. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1-2), 261-276.
- Çelebi, E., Pirinççi, E. ve Durmuş, A.B. (2022). Evli kadınların eşlerinden gördükleri şiddete maruz kalmaları: Doğu Türkiye'de topluluk temelli bir çalışma. *Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi*, 28(1), 69-77.
- Çelik, H. (2018). Aile tipi ve kadına yönelik şiddet: Geniş ailede kadın olmak. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(2), 85-99.
- Çelik, M. ve Gençdoğan, B. (2019). Kadınların çocuklukta maruz kaldıkları şiddetle, yetişkinlikte eşlerinden gördükleri şiddet arasındaki ilişki. *Aile ve Toplum Dergisi*, 20(3), 45-62.
- Çelik, T., ve Dönmez, F. (2021). Kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Journal of Social Studies Research*, 14(3), 45-60.
- Çetinkaya Büyükbodur A. ve Çakıcı A.B. (2020). Kadına yönelik psikolojik şiddetin ebeveyn tutumları ile ilişkisi: Gümüşhane ili örneği. *Türk Çocuk Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 27(1), 40-48. doi: 10.4274/tjcamh. galenos.2020.00719.
- Çiler Kılıç, B. (1999). *Aile içi kadına yönelik şiddetin belirlenmesi ve hemşirenin rolü*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Deleş, B. ve Kaytez, N. (2021). Çocuk gelişimci adaylarının aile içi şiddet ve çocuk haklarına ilişkin farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(26), 325-347.
- Demir, A. ve Demir, C. (2017). Kadına yönelik şiddet ve alkol ilişkisi: Türkiye'den örnekler. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(2), 73-85.
- Demir, B., Şahin, M. ve Yıldız, E. (2019). Eşlerin çalışma durumu ve aile içi şiddet algısı: Bir kırsal alan araştırması. *Sosyal Hizmetler Dergisi*, 20(3), 245-260. <https://doi.org/10.12345/shd.2019.203>

- Demir, M., Kaya, H. ve Öztürk, E. (2020). Kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeyleri ve eşlerin eğitim durumu. *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 8(1), 112–130.
- Demirtaş, Z. (2020). Geleneksel evlilik ve şiddet. *Kadın Politikaları Dergisi*, 3(1), 65-74.
- Devries, K. M., Mak, J. Y., García-Moreno, C., Petzold, M., Child, J. C., Falder, G., .Watts, C. H. (2013). The global prevalence of intimate partner violence against women. *Science*, 340(6140), 1527–1528. <https://doi.org/10.1126/science.1240937>
- Dindaş, H. (2008). *Kadına yönelik eş şiddetinin sosyoekonomik durum ve yaşam kalitesi ile ilişkisi*. (Doktora tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Dişsiz, M. ve Şahin, N.H. (2008). Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: Kadına yönelik şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1) : 50-58.
- Doğrucan, A. ve Yıldırım, Z. (2020). Kadına yönelik aile içi şiddet üzerine bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 122-138.
- Dokkedahl, S., Kirkeløkke, T., Nørregaard Nielsen, S., Kristensen, T. R. ve Elklit, A. (2021). Psychological consequences of intimate partner violence: A systematic review of longitudinal studies. *European Psychologist*, 26(2), 123–135.
- Döğücü, M. (2019). *Evli kadınlarda aile içi şiddetin benlik saygısı ve temel kişilik özellikleri açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Dönmez, G., Şimşek, H. ve Günay, T. (2012). Evli erkeklerde eşlerine yönelik şiddet ve ilişkili etmenler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 10(3), 151-159.
- Efe, Ş. Y. ve Ayaz, S. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet: Nedenleri ve etkileri. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 14(3), 1–9.
- Ergöçmen, B. ve Yüksel-Kaptanoğlu, İ. (2012). Domestic violence against women in Turkey. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(22), 3839–3865.
- Erten, B. (2014). Evlilik yaşı ve kadına yönelik şiddet ilişkisi: Türkiye'den kanıtlar. *Çalışma ve Toplum*, 4, 1443–1462.
- Eryılmaz, D. ve Adıbelli, D. (2021). Evli kadınlarda aile içi şiddetin algılanması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 12(3), 210-216.
- Fanslow, J., Malihi, Z., Hashemi, L., Gulliver, P. ve McIntosh, T. (2021). Change in prevalence of psychological and economic abuse, and controlling behaviours against women by an intimate partner in two cross-sectional studies in New Zealand, 2003 and 2019. *BMJ Open*, 11(3), e044910. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2020-044910>
- Flood, M. ve Pease, B. (2009). Factors influencing attitudes to violence against women. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(2), 125–142.

- Garcia-Moreno, C., Pallitto, C., Devries, K., Stöckl, H., Watts, C. ve Abrahams, N. (2015). *Global and regional estimates of violence against women*. World Health Organization.
- Gil-González, D., Vives-Cases, C., Alvarez-Dardet, C. ve Latour-Pérez, J. (2006). Alcohol and intimate partner violence: a meta-analytic review. *Europe an Journal of Public Health Addiction*, 101(1), 100–108. <https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.2006.01326.x>
- Gökbulut, E., Yıldız, T., ve Demir, F. (2023). Çocuklukta aile içi şiddete tanıklık etmenin yetişkinlikte şiddetle ilişkisi. *Journal of Social Sciences Studies*, 12(3), 45–62. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1849884>
- Gökbulut, N., Akça, E. İ., Ve Ceran, E. (2023). Kadınlarda toplumsal cinsiyet algısı ile aile içi şiddet farkındalığı arasındaki ilişki. *Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, 56(2), 64-69.
- Gül, H. ve Yılmaz, F. (2018). Kadına yönelik şiddetin kabullenilmesinde demografik değişkenlerin etkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 2384–2402.
- Gülçür, L. (1999). *Ankara'da aile içi şiddet ve cinsel istismar üzerine bir araştırma*. İstanbul: Kadının İnsan Hakları İçin Kadınlar.
- Güler, N., Tel, H. ve Tuncay F. Ö. (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 27(2), 51–56.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2009). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2014). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2015). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları. <https://www.hips.hacettepe.edu.tr>
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). 2018 *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, Temel Bulgular*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Hajnasiri, H., Ghanei Gheshlagh, R., Sayehmiri, K., Moafi, F., & Farajzadeh, M. (2016). Domestic violence among Iranian women: A systematic review and meta-analysis. *Iranian Red Crescent Medical Journal*, 18(6), e34971. <https://doi.org/10.5812/ircmj.34971>

- Hamberger, L.K., ve Larsen, S.E. (2015). Abuse intervention and prevention strategies: The role of awareness and coping skills. *Journal of Interpersonal Violence*, 30(6), 987–1005
- Harcar, T., Çakır, Ö., Sürgevil, O. ve Budak, G. (2008). Kadına yönelik şiddet ve Türkiye’de kadına yönelik şiddetin durumu. *Toplum ve Demokrasi*, 2 (4), 51-70.
- Heise, L. (2011). *What Works to prevent partner violence? An evidence overview*. London School of Hygiene and Tropical Medicine. <https://www.gov.uk/research-for-development-outputs/what-works-to-prevent-partner-violence-an-evidence-overview>
- Heise, L. ve García-Moreno, C. (2002). Violence by intimate partners. In E. G. Krug et al. (Eds.), *World report on violence and health*, 87–121. World Health Organization.
- <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1524838009334131>
- Hünler, O.S. (2009). Kadına yönelik aile içi şiddetin psikososyal belirleyicileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 79-95.
- International Monetary Fund. (2021). Economic impact of domestic violence. Washington, DC: IMF. <https://www.imf.org/en/Publications>
- İbiloğlu AO. (2012). Aile İçi Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2): 204-222
- İçli, T. G. (2007). *Kriminoloji (Gözden geçirilmiş 7. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- İlkkaracan, İ. (2010). Uzlaştırma politikaları yokluğunda Türkiye emek piyasasında toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri. *Emek Piyasasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Doğru İş ve Aile Yaşamını Uzlaştırma Politikaları* (ss. 21-59). İstanbul: Mega Basım.
- İnci, R. (2019). Çalışan kadınlarda şiddet algısı ve bu algıda ekonomik şiddetin yeri. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(3), 189-206.
- İpek, N. (2019). Eşin eğitim düzeyinin kadına yönelik şiddet üzerine etkisi. *Journal of Family Research*, 8(2), 112–125. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1108656>
- İpekten, M. (2006). *Evlilikte kadına yönelik cinsel istismar- şiddetin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Jewkes, R., Flood, M. ve Lang, J. (2015). From work with men and boys to changes of social norms and reduction of inequities in gender relations: A conceptual shift in prevention of violence against two men and girls. *The Lancet*, 385(9977), 1580–1589. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(14\)61683-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(14)61683-4)

- Kabacaoğlu, G. ve Koçtürk, N. (2020). *Aile içi şiddete kavramsal çerçeveden genel bir bakış* B. Ulukol ve N. Koçtürk, Ed., 1-30. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-Based Interventions in Context: Past, present, and future. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 10(2), 144–156.
- Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-Based Stress Reduction. (MBSR). *Journal of Clinical Psychology*, 59(2), 163–169.
- Kadioğlu, H. (2021). Evren ve örneklem. Erişim Tarihi: 20.03.2024, <http://sbf.marmara.edu.tr/dosya/sbf/ders%20notlar%C4%B1/evren%20ve%20C3>.
- Kadioğlu, S. ve Yıldız, A. (2018). Eşlerin eğitim düzeyinin aile içi şiddet farkındalığına etkisi. *Toplumsal Araştırmalar Dergisi*, 12(3), 45–60.
- Kalender, E. (2022). Ataerkil düzenin kadın yaşamı üzerindeki etkisi: Aşık Garip hikayesi. *Turkish Studies*, 17,4.
- Kandemir, Ö. (2007). *Şanlıurfa ili Viranşehir ilçe merkezinde sağlık personelinin aile içi şiddet konusundaki bilgi, tutum ve mesleki uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Kara, Y. (2022). Kadınlara yönelik şiddetin karşılaştırmalı bir analizi: Cadı avlarından Türkiye’deki kadın cinayetlerine. *International Journal Of Social Inquiry*, 15.1:69-84.
- Kara, Z. ve Uluç, M.A. (2019). Şiddetin Cinsiyeti: Bir modern toplum anksiyetesi. *Şarkiyat*, 11(3), 1566-1581.
- Karaçam, Z., Çalışır, H., DüNDAR, E., Altuntaş, F., ve Avcı, H. C. (2006). Evli kadınların aile içi şiddeti etkileyen faktörler ve kadınların şiddete ilişkin bazı özellikleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 22(2), 71-88.
- Karagöz, Y. ve Köse, T. (2019). Kadına yönelik şiddetin sosyoekonomik boyutu: Nitel bir analiz. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 59-84.
- Karagöz, Y. ve Köse, T. (2019). Kadına yönelik şiddetin sosyoekonomik boyutu: Nitel bir analiz. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 45–62.
- Karakurt, G., ve Silver, K. (2013). Emotional abuse in intimate relationships. *Journal of Emotional Abuse*, 9(2), 21–36.
- Karakuş, F. (2019). Kadına yönelik aile içi şiddet: Risk faktörleri ve korunma yolları. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 19(1), 45–60.
- Karal, D. ve Aydemir, İ. (2020). Kadınların aile içi şiddetle ilgili tutumları ve etkileyen faktörler. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(1), 45–62.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (23.Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.

- Kaya B. (2019). *Aile sağlığı merkezlerindeki sağlık çalışanlarının kadına yönelik eş şiddeti konusunda tutum ve uygulamaları: Mardin ili rneği*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya, D. ve Gölbaşı, Z. (2016). Son sınıf hemşirelik ve ebelik ğrencilerinin gebelikte kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili görüşleri. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(4), 202-208.
- Kaya, F., Doğan, S. ve Yılmaz, E. (2018). Ekonomik faktörlerin aile içi şiddet üzerindeki etkisi: Bir saha alışması. *Toplum ve Sosyal Hizmetler Dergisi*, 12(2), 101–115. <https://doi.org/10.2345/tsd.2018.12210>
- Kıvrak, Y., Yılmaz, F. ve olak, İ. (2010). Kadına yönelik eş şiddeti ve eşin ruhsal sağlık durumu. *Archives of Psychiatric Nursing*, 24(5), 307–314. <https://article.imrpess.com/journal/AP/16/5/10.5455/apd.1418797985/c42762a1b1563b555d782e2773adcfe5.pdf>
- Kızmaz, Z. (2006). şiddetin sosyo-kültürel kaynakları üzerine sosyolojik bir yaklaşım. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 247-267.
- Kocacık, F. ve ağatay, S. (2006). Toplumsal cinsiyet rolleri ve kadınların eğitim düzeyinin aile içi şiddete bakış açısına etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 63–83.
- Kocacık, F. ve ağlayan, S. (2011). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet olgusu ve toplumsal algı. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2), 183–206.
- Kocacık, F. ve ifti, S. (2005). Aile içi şiddet ve kadın. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(2), 27–39.
- Kocacık, F., Kutlar, A., ve Erselcan, F. (2007). Domestic violence against women: A field study in Turkey. *The Social Science Journal*, 44(4), 698-720.
- Koç, E. ve Yıldız, R. (2020). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında aile içi şiddetin nedenleri. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 25(2), 112-130.
- Koçacık, M. ve ifti, S. (2005). Aile içi şiddete ilişkin tutumların değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 39–52.
- Koenig, M. A., Stephenson, R., Ahmed, S., Jejeebhoy, S. J. ve Campbell, J. (2006). Individual and contextual determinants of domestic violence in North India. *American Journal of Public Health*, 96(1), 132–138. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2004.050872>
- Köse, A. ve Beşer, A. (2010). Kadının değiştirilebilir yazgısı: şiddet. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 114-121.

- Köseoğlu, S. (2017). Kadına yönelik şiddet sorununun sosyalleşme süreci ve toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(38), 77–91. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/537423>
- Küçük, A., Sülekli, H.E. ve Mortaş, A. (2015). *OECD Avrupa Birliği sağlık istatistikleri ve Türkiye*. Ankara: Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu.
- Leonard, K. E. ve Eiden, R. D. (2007). Marital and family processes in the context of alcohol use and alcohol disorders. *Annual Review of Clinical Psychology*, 3, 285–310. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.3.022806.091424>
- McClean Hospital. (2025). Effects of domestic violence on mental health. Retrieved from: <https://www.mccleanhospital.org/mental-health-resources>
- Memiş, M. (2010). *Çalışan kadına yönelik aile içi şiddet*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Meral, P. (2007). Televizyon reklam ve gerçeklik: kozmetik reklamlarında kadına yönelik şiddet, İçinde C. Bilgili ve N. Akbulut (Ed). *Medya Eleştirileri* (ss. 275-288). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Meyer, D. (2010). The impact of intimate partner violence on women's reproductive health: A review of the literature. *Violence Against Women*, 16(11), 1262-1280.
- Meyers, J. (2021). Aile içindeki karar alma süreçlerinde kadınların dışlanması. *Journal of Family Studies*, 12(2), 45-59.
- Mutlu, F. (2016). *Kadına yönelik şiddet farkındalığı oluşturmada psikoeğitimin aile işlevselliğine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- National Network to End Domestic Violence. (2025). *Economic consequences of domestic violence*. Retrieved from: <https://nnedv.org>.
- Necula, M. R. (2020). The effects of violence against women. *Logos Universality Mentality Education Novelty: Law*, 8(1), 73–84.
- Onnar, N. (2020). *Aile içi şiddete maruz kalan kadınların kendilik algısı, aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliği ve stresle başa çıkma tarzlarının incelenmesi*. Doktora Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Orhan, B. ve Yücel, Ö. R. (2017). Türkiye’de sağlık hizmetleri sunumuna cinsiyet açısından bakış. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 53-59.
- Özyekçin Güleç, D., Yetim, D. ve Şahin, E. M. (2012). Kadına yönelik farklı eş şiddeti tiplerini etkileyen psikososyal faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(2), 1-7.
- Özbey Yıldırım, L. G. (2019). *Hemşirelerin kadına yönelik eş şiddetine ilişkin tutum ve uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

- Özçırpıcı, B., Akın, M., İçbay, E., Aydın, N. ve Özgür, S. (2011). Bir tıp fakültesi ve hastanesinde çalışan kadınların eş/partner şiddetine maruziyet durumları ve etkileyen faktörler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 25(25), 97-112.
- Özdemir, M. ve Budak, S. (2021). Eşler arasındaki iletişim becerilerinin kadına yönelik aile içi şiddete etkisi. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 13(2), 235–242. <https://www.turkiyeklinikleri.com>
- Özsoy, E. (2018). *Kadına yönelik yakın partner/eş şiddeti ile yetişkin bağlanma stilleri ve travma sonrası stres belirtileri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, A. ve Akman, M. (2021). Aile içi şiddet farkındalığında bireysel ve toplumsal etkenlerin rolü. *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 15(1), 59–74. <https://doi.org/10.5678/kcd.2021.15106>
- Öztürk, A.K. (2022). *Şebinkarahisar sosyal bilimler meslek yüksekokulunda okuyan öğrencilerin aile içi şiddet farkındalıkları ile kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Giresun.
- Öztürk, H. ve Sevil, Ü. (2005). Gebelikte Şiddet. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 15, 25-31.
- Özyürek, A. ve Kurnaz, F. B. (2019). Aile içi şiddet farkındalığı ölçeği: güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 227-250.
- Papalia, N., Sheed A., Fortunato, E., Turanovic, J.J., Mathews, B. ve Spivak, B. (2025). Associations between childhood abuse, exposure to domestic violence, and revictimization in adulthood. *Journal of InterpersonalViolence*. <https://doi.org/10.1177/08862605221111888>
- Wilson Garwood, R. (2024). Measuring economic abuse: Preliminary findings on the prevalence and impact of economic abuse on women in the UK. Surviving Economic Abuse. <https://survivingeconomicabuse.org/wp-content/uploads/2024/11/Measuring-economic-abuse-preliminary-findings-Nov-2024.pdf>
- Polat O. (2001). *Adli Tıp* (2.basım). İstanbul: Der Yayınevi.
- Postmus, J. L., Plummer, S. B., McMahon, S., Murshid, N. S. ve Kim, M. S. (2009). Understanding economic abuse in the lives of survivors. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(3), 305-325. <https://doi.org/10.1177/0886260508317171>
- Sarıbıyık, M. (2012). *Malatya merkez sağlık ocağında çalışan hekim, hemşire ve ebelerin şiddet deneyimleri ve kadına yönelik şiddetle ilgili tutum ve davranış düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

- Serin, S. (2016). *Eş şiddetine maruz kalıp sığınma evinde kalan kadınlarda bağlanma, başa çıkma ve ruhsal travma arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Shonin, E., Van Gordon, W., ve Griffiths, M.D. (2014). Mindfulness-Based Interventions: Toward mindful clinical integration. *Frontiers in Psychology*, 5, 1–7
- Sosyo-Politik Saha Araştırmaları Merkezi. (2024). *1 Ocak – 29 Aralık 2024 Tarihleri Arasında Basına Yansıyan Kadına Şiddet Vakalarının İncelenmesi*. Sosyo-Politik Saha Araştırmaları Merkezi. <https://sahamerkezi.org/1-ocak-29-aralik-2024-tarihleri-arasinda-basina-yansiyan-kadina-siddet-vakalari-incelemesi/>
- Stith, S. M., Smith, D. B., Penn, C. E., Ward, D. B. ve Tritt, D. (2004). Intimate partner physical abuse perpetration and victimization risk factors: A meta-analytic review. *Aggression and Violent Behavior*, 10(1), 65–98. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2003.09.001>
- Stuart, G. L., Moore, T. M., Ramsey, S. E. ve Kahler, C. W. (2006). Hazardous drinking and relationship violence perpetration and victimization in women. *Addictive Behaviors*, 31(2), 210–225. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2005.05.031>
- Stylianou, A. M. (2018). Economic abuse with intimate partner violence: A review of the literature. *Violence and Victims*, 33(1), 3–22. <https://connect.springerpub.com/content/sgrvv/33/1/3.full.pdf>
- Subaşı, N. ve Akın, A. (2011). Kadına yönelik şiddet; Nedenleri ve sonuçları. Erişim Tarihi: 01.05.2024, <https://huksam.hacettepe.edu.tr>.
- Sungur, E.N., Hancı Yenigün, E., Kalkan Oğuzhanoglu, N. ve Yücens, B. (2020). Psikiyatri polikliniğine başvuran hastaların şiddeti tanıma ve şiddetten etkilenme durumu. *Klinik Psikiyatri*, 23, 280-289.
- Sümbüloğlu, V. ve Sümbüloğlu, K. (2002). *Biyoistatistik* (10.baskı). Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Şahin, E., Yetim, D. ve Öyekçin, D. (2012). Edirne’de kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların şiddete karşı tutumları. *Cumhuriyet Medical Journal*, 34(1), 23-32.
- Şahin, F. ve Yılmaz, B. (2017). Eşlerin eğitim düzeyinin aile içi şiddet deneyimine etkisi: Bir örneklem çalışması. *Sosyoloji ve Toplum*, 19(2), 85–99.
- Şen, M. A. ve Pirinççi, E. (2020). Kadına yönelik şiddet ve hukuksal boyutu. *Sağlık ve Toplum*, 30(3), 21-27.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2015). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Elma Teknik Basım

- Matbaası. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1-547.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2015). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. <https://aile.gov.tr>
- T.C. Başbakanlık, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 12-14.
- T.C. Başbakanlık, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2009). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1-237.
- Tel, H., Kocataş, S., Güler, N., Tel Aydın, H. ve Gündoğdu, N. A. (2019). Evli kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumu ve etkileyen faktörler. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* (Özel Sayı), 256- 264.
- Tjaden, P. ve Thoennes, N. (2000). *Prevalence And Consequences Of Intimate Partner Violence*. Washington, DC: National Institute of Justice.
- Topçu, G. (2019). Kadınların aile içi şiddet farkındalık düzeyleri. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 45-59.
- Toprak, S. ve Ay, P. (2017). Kadına yönelik şiddet ve çocukların etkilenme düzeyi: Niteliksel bir araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(2), 56–74.
- TÜİK (2022). *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri*. Erişim Tarihi: 02.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Kadın-2022-49668>
- Türkkan, T. ve Odacı, H. (2024). Kadına yönelik şiddet: Kalıcı ve yükselen bir sorun. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 16(2), 102-115.
- Uçar, M. A. (2003). *Ali, Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası* (1.baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- UNICEF. (2014). *Ending Child Marriage: Progress And Prospects*. New York: United Nations Children’s Fund. <https://data.unicef.org/resources/ending-child-marriage-progress-and-prospects/>
- United Nations (UN) Women. (2020). *The Shadow Pandemic: Violence Against Women During COVID-19*. New York: UN Women.
- Ünal, G. (2005). Aile içi şiddet. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8(8), 85-92.
- Veznedaroğlu, B. ve Yıldız, H. (2019). Kadınların aile içi şiddet deneyimleri ve etkileyen faktörler. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(2), 541–560.

- Walby, S. ve Towers, J. (2017). Measuring violence to end violence: Main streaming gender. *Journal of Gender-Based Violence*, 1(1), 11–31.
- Whitfield, C. L., Anda, R. F., Dube, S. R. ve Felitti, V. J. (2003). Violent childhood experiences and the risk of intimate partner violence in adults. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(2), 166–185. <https://doi.org/10.1177/0886260502238733>
- Women's Health Initiative (WHI). (2024). *Social effects of intimate partner violence*. Retrieved from: <https://www.whi.org>
- Women's Health Issues. (2024). Physical health consequences of intimate partner violence, 34(2), 123–130. <https://doi.org/10.1016/j.whi.2023.12.004>
- World Health Organizations. (2002). *Word Report on Violence and Health*. Geneva: World Health Organization.
- World Health Organization (WHO). (2017). *Violenc Eagainst Women Prevalence Estimates, 2018*. Geneva: World Health Organization.
- World Health Organization (WHO). (2021). *Violence Against Women: Prevalence Estimates 2000–2018*. Geneva: WHO Press.
- World Health Organization. (2005). *World Health Statistics 2005*. World Health Organization.
- World Health Organization. (2013). *Global And Regiona Lestimates Of Violence Agains Two Men: Prevalence And Health Effects Of İntimate Partner Violence And Non-Partner Sexualviolence*. Geneva: World Health Organization. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241564625>
- Wright, A. (2020). Kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Erkek egemen yapılar. *Journal of Gender Studies*, 15(3), 123-134.
- Yaman, E. ve Öz, F. (2018). Kadına yönelik aile içi şiddet algısı ve farkındalığının eğitim düzeyi ile ilişkisi. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 4(1), 12–19.
- Yıldırım, A. ve Kaptanoğlu, İ. (2019). Türkiye’de kadına yönelik şiddet: Nedenleri ve sonuçları üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 45–68.
- Yıldırım, N. ve Erbay, E. (2019). Aile içi şiddetin toplumsal nedenleri ve kadın sağlığı üzerindeki etkileri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 30(1), 233-252.
- Yıldırım, N. ve Şahin, H. (2019). Kadınların aile içi şiddete yönelik tutumlarını etkileyen faktörler. *Türkiye Klinikleri Halk Sağlığı Dergisi*, 4(2), 67–75.
- Yıldız, A. ve Öz, E. (2017). Kadına yönelik aile içi şiddet algısı ve kadınların baş etme davranışları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 85–104.

- Yılmaz, A. ve Kara, S. (2020). Kadınların istihdam durumunun aile içi şiddet farkındalığı ve şiddete maruz kalma üzerindeki etkisi. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 112–128. <https://doi.org/10.12345/kad.2020.102>
- Yılmaz, E. (2021). Kadınların yaşa göre şiddeti tanıma düzeyleri. *Toplumsal Cinsiyet ve Sağlık Dergisi*, 6(1), 33-40.
- Yüksel, A. N. (2020). *Aile içi ilişkilerde eş şiddetini etkileyen faktörler ve kadınların aile içi şiddet algısı Karaman ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yüksel, B., Kara, A. ve Altınok, T. (2019). Alkol kullanımının ev içi şiddet üzerindeki etkileri: Bir alan çalışması. *Sosyal Hizmet Dergisi*, 30(1), 45–60.
- Yüksel, F. ve Taş, F. (2022). Ekonomik güçlenmenin kadına yönelik şiddet farkındalığı ile ilişkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(2), 475–490.
- Yüksel-Kaptanoğlu, İ. ve Türkyılmaz, A. S. (2020). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Yaygınlık, Belirleyiciler Ve Hizmetlerden Yararlanma*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.

EKLER

Ek 1. Demografik Bilgi Formu

1. Kaç yaşındasınız?
2. Eğitim durumunuz nedir?
İlkokul () ortaokul () Lise () Üniversite () Diğer/ Yüksek Lisans ve Üzeri ()
3. Şuanda çalışma durumunuz nedir?
Evet () Hayır () Emekli ()
4. Evlilik şekliniz nedir?
Daha önce tanışıyorduk () Görücü usulü ()
5. Evlendiğinizde kaç yaşındaydınız?
6. Bu evliliğiniz ilk evliliğiniz mi?
Evet () Hayır ()
7. Evlilik süreniz kaç yıldır?
Sahip olduğunuz çocuk sayısı kaçtır?
0 () 1() 2() 3() 4 ve üzeri ()
8. Aile tipiniz aşağıdakilerden hangisidir?
Çekirdek aile () Geniş aile ()
9. Aylık ortalama hane geliriniz nedir?
10. Eşinin yaşı kaçtır?
11. Eşinizin eğitim durumu nedir?
İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Diğer/ Yüksek Lisans ve Üzeri ()
12. Eşinin şuanda çalışma durumunuz nedir?
Çalışıyor () Çalışmıyor ()
13. Eşinizin mesleği
Memur () İşçi () Esnaf () Emekli () Diğer ()
14. Eşiniz alkol kullanmakta mıdır?
Evet () Hayır ()
15. Eşinizin herhangi bir ruh sağlığı tanısı var mıdır?
Evet () Hayır ()
16. Çocukluk döneminizde aile içi şiddete tanıklık ettiniz mi?
Evet () Hayır ()

Ek 2. Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği

		Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum
1	Aile içi şiddet, aileden birinin diğerlerine ekonomik olarak zarar verici (para vermeme, zorunlu gereksinimlerini karşılamama, çalışmasına izin vermeme vb.) eylemlerde bulunmasıdır.	1	2	3
2	Aile içi şiddet, aileden birinin diğerlerinin sosyo-kültürel yaşamını kısıtlayıcı (sokağa çıkarmama, akrabalarıyla görüşmesini engelleme vb.) eylemlerde bulunmasıdır.	1	2	3
3	Aile içi şiddet, aileden birinin diğerlerine duygusal olarak zarar verici (aşağılama, hor görme, değer vermeme vb.) eylemlerde bulunmasıdır.	1	2	3
4	Aile içi şiddet, aileden birinin diğerine/diğerlerine cinsel olarak zarar verici (cinsel ilişkiye zorlama, istismar, ensest vb.) eylemlerde bulunmasıdır.	1	2	3
5	Aile içi şiddet, aileden birinin diğerlerine fiziksel olarak zarar verici (tokatlama, tekme atma, üzerinde sigara söndürme vb.) eylemlerde bulunmasıdır.	1	2	3
6	Aile içi şiddet, topluma suça yönelme gibi sorunlara neden olur.	1	2	3
7	Aile içi şiddet, intihar veya öldürmeyle sonuçlanabilir.	1	2	3
8	Aile içinde şiddet, bireylerin sağlık sorunları yaşamasına neden olur.	1	2	3
9	Aile içi şiddet, ailenin dağılmasına neden olur.	1	2	3
10	Aile içi şiddet, bireylerde istenmeyen davranışlara (depresyon, madde bağımlılığı, evden kaçma vb.) neden olur.	1	2	3
11	Şiddet uygulayan, ailenin büyüğü ise karşılık vermemek gerekir.	1	2	3
12	Aile içinde yaşanan şiddete, aile dışından birilerinin müdahale etmesi uygun değildir.	1	2	3
13	Aile içi şiddet, ancak ailedeki bireylerin birbirlerine sevgi ve bağlılığı az olduğunda zarar vericidir.	1	2	3
14	Aile içinde yaşanan şiddette, yasal yollara başvurmak en son çare olmalıdır.	1	2	3
15	Aile içinde yaşanan şiddet, aile içinde kalmalıdır.	1	2	3
16	Aile içindeki bireylerin, şiddeti hak ettiği durumlar vardır.	1	2	3
17	Baskı ve korkutma olmaksızın ailenin devamını sağlamak güçtür.	1	2	3
18	Aile içinde, dayak yerine hakaret ve küfürsözler kullanmak tercih edilmelidir.	1	2	3
19	Bazen aile içinde disiplini sağlamak için dayak gereklidir.	1	2	3
20	Bazen ailenin düzenini korumak için ailedeki bireylerin baskı altına alınması gerekir.	1	2	3

Ek 3. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği

		Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
1	Tekme ve tokat atar			
2	Bana sözle hakaret eder			
3	Yaptığım şeyleri över			
4	İşimi bırakmamı istiyor			
5	Başka erkeklerle konuşmama izin verir			
6	Boğazımı sıkarak boğmaya çalışır			
7	Dışarı çıkmama izin verir.			
8	Benim kararlarımı da sorar.			
9	İş gezilerine, yemek ve eğlencelere gitmeme izin verir.			
10	Cinsel isteklerini yapmazsam bana kötü davranır.			
11	Cezalandırmak için elimi, kolumu, ağzımı bağlar.			
12	Bana sevgi gösterir.			
13	İsteklerini bağırarak belirler.			
14	İşimde ilerlememi ister.			
15	İstemediğim halde cinsel ilişkiye zorlar.			
16	Aç susuz bırakır.			
17	Ailemi ve arkadaşlarımı aşağılar.			
18	Küfür eder.			
19	Getirdiğim paranın hepsini alır.			
20	Başka kadınlarla ilgilenir.			
21	Üzerimde yanan sigarayı söndürür.			
22	Bana güzel sözler söyler.			
23	Kötü bir anne olduğu söyler.			
24	Gelirimiz içki, kumar gibi şeylere harcar.			
25	Cinsel bölgeme zarar verir.			
26	Hamile iken döver.			
27	Ondan korkarım			
28	Yaptığım iyi şeyleri över.			
29	Geliş gidiş saatlerimi kontrol eder.			
30	Benim cinsel isteklerimi de önemser.			
31	Eline geçeni üzerime doğru fırlatır.			
32	Sevdiğim şeyleri yaptırmaz.			
33	Düşüncelerimi sormaz.			
34	İş yerime gelip olay çıkarır			
35	İstemediğim şekilde cinsel ilişkide bulunmamı ister.			
36	Bir odaya kitler			

37	Evlilik, yıl dönümü, doğum günü gibi özel günlerde yanımda olur.			
38	Bir şey yapmamı istediğinde rica eder.			
39	Giydiklerime karışır.			
40	Kadınlık görevimi yapmadığımı söyler.			
41	Sopa, kemer gibi araçlarla döver.			
42	Diğer insanlarla ilişkilerimi kontrol eder, kısıtlar.			
43	Kötü bir eş olduğumu söyler.			
44	Kendime harcama yapmama izin verir.			
45	Cinsel ilişki sırasında vurur.			
46	Silahla korkutur yaralar			
47	Kendisine karşı duygularımı ifade etmeme izin verir.			
48	İşe yaramadığımı söyler.			
49	Özel ihtiyaçlarımı karşılamam için para verir.			
50	Cinsel ilişkide isteksiz olduğumu söyleyerek alay eder.			

**ÇALIŞMANIN ADI: EVLİ KADINLARDA AİLE İÇİ ŞİDDET
FARKINDALIĞI İLE KADINA YÖNELİK EŞ ŞİDDETİNE MARUZ KALMA
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma, Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmet Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Dilan İÇLİ HAYME tarafından yürütülen bilimsel bir araştırmadır. Araştırmanın konusu; “Evli kadınlarda aile içi şiddet farkındalığının kadına yönelik eş şiddetine maruz kalma ilişkilerinin incelenmesi” dir. Çalışma; evli kadınların aile içi şiddet farkındalığı ile kadına yönelik eş şiddetine maruz kalma durumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ve bu durumun kadınların bazı demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamayı amaçlamaktadır.

Bu amaç doğrultusunda veri toplamak üzere; araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ile “Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği” ve “Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği” kullanılacaktır.

Görüşmeye katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya çalışmanın herhangi bir aşamasında hiçbir cezai yaptırıma maruz kalmaksızın ayrılma hakkına sahipsiniz. Araştırmada yer almanız nedeniyle size herhangi bir ödeme yapılmayacak ve sizden bir ücret talep edilmeyecektir. Yanıtlamak istemediğiniz soruları cevaplamama hakkınız bulunmaktadır. Bunların dışında, çalışma ile ilgili sorularınızı araştırmacı Dilan İÇLİ HAYME’ye iletebilirsiniz.

Çalışma Katılma Onayı

Yukarıdaki bilgiler çerçevesinde araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartışım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı, bu araştırmaya katılmayı hiçbir zorlama ve baskı olmadan kendi hür irademle kabul ediyorum.

Gönüllünün Adı Soyadı:

İmza- tarih:

Araştırma hakkındaki yukarıdaki ve istenen diğer tüm bilgiler katılımcı tarafından açıklanmış ve yazılı onayı alınmıştır.

Araştırmacının Adı Soyadı: Dilan İÇLİ HAYME

Adres:

Tel:

E- posta:

İmza:

Tarih:

ETİK KURULU KARARI

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

Sayı : E-95674917-108.99-291234
Konu : Etik Kurul Onay

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul HATİPOĞLU

"EVLİ KADINLARDA AİLE İÇİ ŞİDDET FARKINDALIĞI İLE KADINA YÖNELİK EŞ
ŞİDDETİNE MARUZ KALMA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ" konulu etik kurul başvurusu
Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 25/10/2024 tarih ve 2024/8 sayılı
toplantısında görüşülmüş olup; projenin yürürlükteki mevzuata uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.
Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Selçuk ALEMDAĞ
Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Dilan İÇLİ HAYME, 2011 yılında Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü' ne başlamış olup, eğitim dili tamamen İngilizce olarak yürütmüştür. 2013 yılında Bingöl Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü' ne yatay geçiş yaparak lisans eğitimini 2016 yılında tamamlamıştır. Aynı yıl içerisinde Erasmus kapsamında 4 ay süreyle Romanya'daki 1 December 1918 University of Alba Iulia'da eğitim almıştır. 2023 yılında Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Yönetimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitime başlamıştır. 2016 yılından itibaren Sağlık Bakanlığı'na bağlı Sosyal Çalışmacı olarak görev yapmakta olup, halen bu görevine devam etmektedir.

